

**DE VERSCHILLEN TUSSEN TWEE “TALEN” DIE
SAMEN ÉÉN TAAL VORMEN**

Het Belgisch-Nederlands en Nederlands-Nederlands.

*Differences between two variants of one language
Dutch in Belgium and in the Netherlands*

*Rozdíly mezi dvěma variantami jednoho jazyka
Belgická a nizozemská nizozemština.*

*Diplomová práce
Nizozemská filologie*

Jana Pajerská

Vedoucí práce: Prof. dr. Wilken Engelbrecht, cand. litt.

Ik verklaar dat ik mijn masterscriptie alleen heb geschreven en alle gebruikte vakliteratuur en bronnen heb vermeld.

Te Olomouc op 1 augustus 2016

Prohlašuji, že jsem svou diplomovou práci vypracovala samostatně a uvedla v ní veškeré zdroje, které jsem použila.

V Olomouci dne 1. srpna 2016

Jana Pajerská

Dankbetuiging:

Ik wil graag van harte mijn dank betuigen aan mijn scriptiebegeleider prof. dr. Wilken Engelbrecht, cand. litt. voor zijn waardevolle adviezen en aanmerkingen bij de verwerking van mijn masterscriptie.

Inhoud

Inleiding	6
1. DE TAAL EN HET NEDERLANDS	8
1.1 Taal.....	8
1.2 Taalwetenschap	8
1.2.1 Algemene taalkunde	8
1.2.1.1 Grammatica	9
1.2.1.2 Andere subdisciplines	9
1.3 Ontstaan van de taal en vorming van de taalgroepen.....	9
1.4 Het Nederlands.....	11
1.5 Taal en de gemeenschap.....	12
2. WAAROM HET VLAAMS ANDERS IS	13
2.1 Het ontstaan van het Nederlands	13
2.1.1 Oudnederlands (500-1150).....	13
2.1.2 Middelnederlands (1150-1500)	13
2.1.3 Nederlands in de tijd van Renaissance	14
2.2 Geschiedenis van Nederland en België vanaf 1585	14
2.2.1 Prosperiteit van het Noorden en taal	15
2.2.2 Neergang van het Zuiden.....	15
2.2.3 De Franse overheersing in België en onafhankelijkheid	16
2.3 Afbakening van de begrippen	17
3. HET BELGISCH-NEDERLANDS	19
3.1 De standaardtaal in België	19
3.2 Uitspraakverschillen.....	22
3.3 Woordenschatverschillen	23
3.4 Grammaticale verschillen.....	26
3.4.1 Aanspreekvormen jij/gij	26

3.4.2	Verkleinwoorden	27
3.4.5	Werkwoordelijke eindgroep	28
3.4	Belgisch-Nederlands in woordenboeken.....	28
4.	NIET-STANDAARD VARIËTEITEN VAN HET NEDERLANDS.....	30
4.1	Het Poldernederlands	31
4.1.1	Toekomst van het Poldernederlands	33
4.2	Verkavelingsvlaams	34
4.2.1	Dialectenverliesproces	34
4.2.2	Definitie	35
4.2.3	Kenmerken.....	36
4.2.4	Kritiek	38
4.2.5	Toekomst van het Verkavelingsvlaams	39
5.	HET GEBRUIK VAN HET NEDERLANDS OP TELEVISIE	41
5.1	VRT en haar Taalcharter	41
5.1.1	Ruud Hendrickx: de voorstander van het VRT-taalbeleid.....	42
5.1.2	Bea Hanssen: de kritiek tegenover het taalbeleid	43
5.2	Het ondertitelen van elkaars televisieprogramma's	44
5.2.1	Wat wordt ondertiteld in Vlaanderen	45
5.2.2	De ondertiteling van Vlaamse televisieprogramma's in Nederland.....	46
6.	DE NEDERLANDSE ONDERTITELINGEN BIJ EEN AFLEVERING VAN DE VLAAMSE SERIE <i>WITSE</i>	47
6.1	Het doel van het onderzoek.....	47
6.2	Methodologie en beperking.....	47
6.3	Witse	48
6.3.1	Personages van de aflevering	49
6.4.	De verschillen.....	50
6.4.1	Fonetische kenmerken	51
6.4.1.1	De h-deletie	52

6.4.1.2 De deletie bij functiewoorden	53
6.4.1.3 Andere fonetische kenmerken	54
6.4.2 Morfologische kenmerken	55
6.4.2.1 Het gij-systeem	55
6.4.2.2 Verkleinwoorden	56
6.4.2.3 Voornaamwoord ik	56
6.4.2.4 Dubbele negatie	57
6.4.2.5 Verbuiging van de lidwoorden en adjectieven	57
6.4.3 De lexicale verschillen	58
6.4.3.1 De verschillen in terminologie	58
6.4.3.2 Verschillen binnen de Standaardtaal	60
6.4.3.3 Andere vaak voorkomende woorden	63
6.4.3.4 Stopwoorden	64
Conclusie	66
BIJLAGE 1: TRANSCRIPTIE	69
BIJLAGE 2: GRAFIEKEN EN TABELLEN	97
Bibliografie	98
Internetbronnen	99
Andere bronnen:	102
Resumé	103
Summary	104
Anotace	105

Inleiding

België en Nederland. Twee verschillende landen die in vele opzichten op elkaar lijken. Een van de grootste kenmerken van de gelijkheid kunnen we in de taal vinden. In het algemeen werd in de taal de geschiedenis van een land, zijn gemeenschap maar ook politiek en openbare omroep gespiegeld.

Het Nederlands is één van drie de officiële talen in België. Desondanks zeggen vele Belgen dat het Nederlands alleen in Nederland wordt gesproken, maar ze in België Vlaams spreken. Soms verstaan ze elkaar niet, maar toch hebben ze hetzelfde lexicon.

Ik kwam het eerste in contact met het Belgisch Nederlands. Ik dacht dat ik mijn eerste ‘Nederlandse’ woorden in België had geleerd. Maar de eerste les van taalverwerving op universiteit liet mij zien, dat dit niet helemaal klopt. De docent heeft ons het woord *lopen* getoond, wat een ander *lopen* was dan dat ik uit België heb gekend. Toen beseftte ik voor het eerst dat het Vlaams anders is. Verder ben ik tijdens mijn studie Nederlands steeds meer van zulke woorden tegengekomen. Ook als ik met Nederlanders sprak, heb ik vaak een glimlach op hun gezichten gezien, als ik de woorden als *plezant* of *beenhouwer* gebruikt heb. Ik vind dat de varianten de Nederlandse taal kleurig maken. Ik heb voor dit thema gekozen, omdat ik beter onderscheid tussen beide varianten wil maken.

Behalve deze wat subjectieve reden wil ik ook de verschillende ontwikkeling van de beide talen nagaan die uitmondt in de huidige standaardtaal in Nederland en Vlaanderen, maar ook in de informele taalvariëteiten in deze twee landen. Mijn onderzoeksvraag is of het Vlaams alleen een variant van het Nederlands is, of een echt zelfstandige taal en wat voor toekomst we voor de Nederlandse taal kunnen verwachten. Hierbij spelen de nieuwe media een grote rol, vooral de televisie en niet de laatste speelfilms op dvd. Ook hier beseft men de taalverschillen, in het kader van het Vlaams en het Nederlands en informele taal en standaardtaal in de beide landen, want de tv-programma’s en speelfilms worden vaak ondertiteld.

Het doel van deze scriptie is om de verschillen en variëteiten van het huidige Nederlands na te gaan en dit te onderbouwen met diverse situaties die de taal in Nederland en België vormen, of vroeger gevormd hadden.

In het eerste deel van mijn masterscriptie wil ik kort beschrijven wat taal en taalkunde is. Verder ga ik het Nederlands meer specificeren, concreet binnen de taalfamilies.

Het tweede hoofdstuk beschrijft hoe het Belgisch-Nederlands zich vroeger ontwikkelde. De achtergrond en de voorgeschiedenis zijn essentieel bij zo'n thema.

In het derde hoofdstuk wil ik de huidige standaardtaal in Nederland en België beschrijven en vervolgens de verschillen tussen deze twee varianten op het fonetische, lexicale en syntactische gebied aanduiden.

Het vierde hoofdstuk gaat over de informele taalvariëaties: het Poldernederlands en de zogenaamde tussentaal.

Het vijfde hoofdstuk houdt zich bezig met het taalbeleid, de rol van VRT-taal in België en met de kwestie van de ondertitelingen van Vlaamse tv-programma's in Nederland en vice versa en welke gevolgen dit voor de taal heeft.

In het praktische gedeelte wil ik de taalvariëaties tussen het Nederlands en het Vlaams onderzoeken. Dat wil ik doen op basis van een ondertiteld televisieprogramma. Ik wil de gesproken Vlaamse taal met de Nederlandse ondertiteling vergelijken en de transcriptiemethode gebruiken. Ik wil dan de fonologische, lexicale en morfologische verschillen analyseren en een frequentielijst van de meest voorkomende gevallen toevoegen.

Ik hoop dat deze masterscriptie helpt een antwoord te geven op de vraag waarom het Vlaams anders is dan het Nederlands.

1. DE TAAL EN HET NEDERLANDS

1.1 Taal

De taal is een middel van communicatie. Een taal bestaat uit klanken en letters, die samen de woorden en zinnen vormen. Door de middel van taal onderscheiden zich mensen van dieren. De taal in het algemeen heeft een gemeenschappelijke basis. Mensen kunnen door dit communicatiemiddel hun gedachte uitdrukken en die dan met elkaar delen. Als mensen de taal ook opschrijven, kunnen de informatie of cultuur voor andere generaties bewaard worden. Bij sommige beschavingen was de overdracht van de cultuur ook door een orale traditie gebeurt. Elke taal heeft een intern systeem van bijvoorbeeld zinsopbouw. Dit systeem is in grammaticale regels vastgesteld. Mensen hebben een bepaalde “taalgevoel” of een taalkennis wat een basis bij het beoordelen van de correcte taalgebruik is. Dit taalgevoel is vaak abstract, en het is voor velen moeilijk het taalgebruik met de taalregels te verbinden.¹

1.2 Taalwetenschap

De taalwetenschap, taalkunde of linguïstiek kan gedefinieerd worden als een wetenschap die zich bezighoudt met de taal. “Hoofdstelling van de taalwetenschap is nu om die regels, weergeven in een grammatica van een taal, te expliciteren.”² Deze wetenschap heeft vier subdisciplines: algemene taalkunde, toegepaste taalkunde, historische en vergelijkende taalkunde en tenslotte fonetiek. Voor ons is het belangrijkste de eerste genoemde discipline, omdat deze een onderdeel is van het onderzoek van deze scriptie.

1.2.1 Algemene taalkunde

Het onderzoeksonderwerp van de algemene taalkunde is de taal in de brede zin van het begrip. De algemene taalkunde bestudeert de eigenschappen van de taal die voor de communicatie dienen. Het doel van het onderzoek is om na te gaan welke principes de

¹ Op basis van: A. Baker, *Taal en taalwetenschap*, Wiley-Blackwell 2013, p.3-15

² A. Baker. *Taal en taalwetenschap* (2013), p. 17

taalsystemen hebben, hun opbouw, ontstaan en ontwikkeling. De algemene taalkunde heeft ook subdisciplines.

1.2.1.1 Grammatica

De grammatica definieert de structuur van woorden en zinnen. Het is een beschrijving van een taalsysteem dat de woordvorming, zinsvorming en woorden in de bepaalde taal regelt. We kennen descriptieve en prescriptieve grammatica's. De descriptieve grammatica beschrijft de regels van de standaardtaal maar ook van dialecten. De prescriptieve grammatica voorschrijft de correcte taalvormen. Verder wordt de grammatica onderverdeeld in fonologie, morfologie en syntaxis.

De fonologie is een leer die het klanksysteem ten opzichte van de taalfunctie van de onderdelen van dit systeem (fonemen) onderzoekt. De morfologie houdt zich bezig met de woordstructuur en woordvorming. De syntaxis analyseert de zinsbouw.

1.2.1.2 Andere subdisciplines

De lexicologie is de leer over het woord en woordenschat in het breedste betekenis.

Verder houdt de semantiek zich bezig met de betekenissen van zinnen en woorden, de pragmatiek bestudeert het taalgebruik, de fraseologie idiomatische uitdrukkingen en voor de stilistiek is het effect van de gesproken of geschreven taal op de publiek of lezer belangrijk.

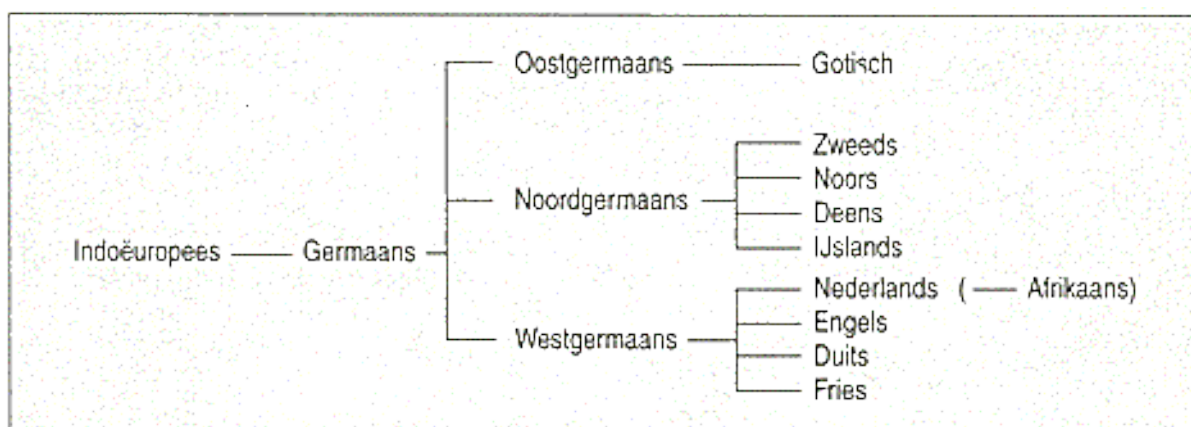
1.3 Ontstaan van de taal en vorming van de taalgroepen

Het is algemeen bekend dat de taal al in de oertijd ontstaan is, maar niemand kan bepalen wanneer precies. Eerst hebben mensen de geluiden van dieren geïmiteerd en later gebruikten ze verschillende geluiden om in een stam met elkaar te communiceren. De communicatie was vooral bij het bezorgen van het voedsel nodig. Dat was natuurlijk

alleen mogelijk als de stembanden ontwikkeld waren. Volgens Damankoš³ is dit gebeurd aan het einde van het Tertiair, rond 1,5 miljoen jaar v.Christus.

In de 19de eeuw kwamen de taalwetenschapper tot het standpunt dat de oude talen iets gemeen hadden. Ze zijn begonnen met een onderzoek naar de Indo-Europese taalfamilies. Deze talen stamden waarschijnlijk van één taal af die oorspronkelijk in Zuid-Rusland werd gesproken. Rond 3 000 v.Chr. hebben de Indo-Europese stammen zich naar Azië (de voorouders van Hindoes), Zuid-Europa (de voorouders van Grieken en Romeinen) en Oost-Europa (de voorouders van Kelten) verplaatst. De stammen kwamen in een contact met de inheemse bewolking die een invloed op hun taal had en vervolgens zijn er meerdere dialecten ontstaan.

Tot de Indo-Europese talen behoren tegenwoordig de volgende taalgroepen in Europa en India: het Albaans, Armeens, Baltisch, Germaans, Grieks, Indisch, Iraans, Keltisch, Romaans, Slavisch en enkele uitgestorvene talen.

Grafiek 1: De stamboom van de Germaanse talen volgens Cor van Bree⁴

Door de verplaatsing van de oud-Germaanse stammen naar Oost- en Centraal-Europa ontstonden er drie groepen Germaanse talen, die in *grafiek 1* uitgebeeld zijn. Voor de ontwikkeling van deze taalgroep is de klankverschuiving typisch. Het eerste Germaanse klankverschuiving werd in 1822 door Jacob Grimm beschreven. Volgens Van Bree

³ M. Damankoš, *Svetové dejiny I*. Bratislava & Prešov: Eurolitera, 2008, p. 24

⁴ C. van Bree, *Historische taalkunde*. Leuven/Amersfoort: Acco. 1996 (2e druk), p. 52 Bron: http://www.dbnl.org/tekst/bree001hist01_01/bree001hist01_01_0008.php

schreef Grimm grote betekenis aan klanken toe. “*Jacob Grimm dacht niet alleen vergelijkend maar ook historisch; het was deze geleerde die in de tweede druk van zijn Deutsche Grammatik duidelijk de samenhang binnen de Germaanse klankverschuiving liet uitkomen. Vandaar dat men ook wel spreekt van de wetten van Grimm.*”⁵ Hij gaat ervan uit, dat alle Indo-Europese talen sommige woorden (bijvoorbeeld sommige diernamen of lichaamsdelen) gemeen hadden. De Germaanse taalfamilie onderscheidde zich van Indo-Europese talen door een andere uitspraak van bepaalde klinkers. De klanken *b,d,g* zijn naar *p,t,k* veranderd, *bh, dh, gh* naar *b,d,g*, verder gingen de klanken *p,t,k* naar *f, th* over. ⁶ Tussen de vijfde en zesde eeuw vond de tweede klankverschuiving, de zogenaamde Hoogduitse klankverschuiving plaats. Door deze klankverschuiving werd het Nederlands van het Hoogduits gescheiden. Het Hoogduits kenmerkt zich door de verandering van *p* tot *pf*, deze verandering heeft het Nederlands niet gemaakt.⁷

1.4 Het Nederlands

Het Nederlands wordt in de bredere omvang tot de Indo-Europese talen gerekend. Tot deze taalfamilie behoren ook andere talen die samen de grootste taalfamilie ter wereld vormen. Verder vormt het Nederlands met het Deens, Duits, Engels, Fries, IJslands, Noors, Zweeds en Afrikaans het Nederlands een subgroep van de Indo-Europese talen: de Germaanse talen.

Volgens de Nederlandse Taalunie is het Nederlands een wereldtaal: “*Er zijn ongeveer 24 miljoen Nederlandstaligen. Ongeveer 17 miljoen van hen wonen in Nederland, 6,5 miljoen in België, en 400.000 in Suriname. Daarmee is het Nederlands een van de 40 meest gesproken talen in de wereld.*”⁸

⁵ Van Bree, *Historische taalkunde* (1996), p.81

⁶ Op basis van: N van der Sijs, *Taal als mensenwerk. Het ontstaan van het ABN*. Den Haag: Sdu Uitgevers 2004, p.73-74

⁷ Op basis van: Van Bree, *Historische taalkunde* (1996), p.59

⁸ <http://taalunieversum.org/inhoud/feiten-en-cijfers#feitencijfers> laatste toegang op 29.6.2016

1.5 Taal en de gemeenschap

De taal staat nooit los van de mensen. Net als mensen zelf, is de taal ook nooit hetzelfde. Voor taal is typisch dat ze zich elke dag verandert en ontwikkelt: “*Als iedereen exact hetzelfde zou spreken, precies dezelfde woordenschat zou hebben en precies dezelfde grammaticale regels gebruikte, dan zou er op dat moment geen verandering zijn.*”⁹ Het is vanzelfsprekend dat zo’n toestand nooit kan bestaan. Mensen hebben bijvoorbeeld van nature de neiging om zich bewust of onbewust aan elkaar aan te passen, er is dus niet meer nodig dan een verkeerd uitgesproken woord, en een verandering komt op gang. Volgens Van der Horst¹⁰ blijft de taal toch in bepaalde grenzen, omdat de mensen verstaanbaar willen zijn. Een andere reden die wordt genoemd is dat mensen niet te veel willen opvallen en iedereen heeft een bepaald model van hoe een beschaafd mens praat. In het algemeen kunnen we zeggen dat ieder mens met zijn uniciteit aan de huidige en toekomstige stand van de taal bijdraagt. Deze taalverandering verloopt binnen de taal, het is dus een interne verandering.

Er bestaan ook externe invloeden die aan de veranderingen van een taal bijdragen. Hiertoe behoren bijvoorbeeld de geschiedenis, de politiek, de maatschappelijke toestand, het onderwijs, de cultuur of de technische ontwikkeling. Als we gaan kijken naar externe invloeden die veel veranderingen in de Nederlandse taal hebben meegebracht, kunnen we een mooi voorbeeld in de 17de eeuw vinden. Door de oprichting van de Vereenigde Oost-Indische Compagnie (1602) en later de West-Indische Compagnie (1621) kwamen de Nederlanders in de aanraking met andere culturen, nieuwe planten en dieren wat een verrijking van de woordenschat veroorzaakt heeft. Nog voor deze periode, toen in de 15de eeuw de boekdrukkunst ingevoerd werd, begonnen de schrijvers minder in dialecten te schrijven. “*Uitgevers wilden die boeken in een zo groot mogelijk gebied verkopen.*”¹¹ De geschreven taal werd aan de massa’s verspreid.

⁹ Van der Sijs, *Taal als mensenwerk* (2004), p. 15.

¹⁰ J. van der Horst & K. van der Horst, *Geschiedenis van het Nederlands in de twintigste eeuw*. Den Haag: Sdu Uitgeverij & Antwerpen: Standaard Uitgeverij, 1999, p.16

¹¹ Van der Sijs, *Taal als mensenwerk* (2004), p. 34.

2. WAAROM HET VLAAMS ANDERS IS

Aan het begin van het vorige hoofdstuk werd de onstuitbare ontwikkeling van de taal benadrukt. Hoewel er in 1830 in België werd besloten, dat het Standaardnederlands ook in het Vlaamse gebied als de standaardtaal beschouwd wordt, zijn er verschillen tussen deze twee varianten van het Nederlands te zien. De algemene reden daarvan is duidelijk: Nederland en België zijn twee verschillende landen. Twee landen die een verschillende geschiedenis achter de rug hebben, twee landen waarop andere omstandigheden invloed hadden, wat ook een andere ontwikkeling van de taal ten gevolg had. Om dit meer specifiek te maken, wil dit hoofdstuk de essentie van de belangrijkste invloeden en mijnpalen van de ontwikkeling van de Nederlandse taal in kaart brengen.

2.1 Het ontstaan van het Nederlands

2.1.1 Oudnederlands (500-1150)

Het Oudnederlands was nog geen gezamenlijke taal, maar een verzameling van dialecten die met elkaar verwant waren. Onder andere gebieden werden deze dialecten in het gebied van huidige Nederland en Nederlandssprekende België gesproken. Het oudste geschrevene tekst uit dat periode zijn *Wachtendonckse Psalmen*. Ze zijn in de 10de eeuw gedateerd. Het gaat om fragmenten van literaire vertalingen van Hoogduitse Psalmen.¹

2.1.2 Middelnederlands (1150-1500)

Voor deze periode is de variatie van verschillende dialecten typisch, waartoe ook *het Vlaams* behoorde. “*Het Middelnederlands kende drie woordgeslachten en vier naamvallen. Kenmerkend is ook het gebruik van een dubbele negatie...*”² De meest

¹ Op basis van: J.M. van der Horst, (e.d) *Geschiedenis van de Nederlandse taal*, Amsterdam: University Press, 1997 p. 37-42, toegankelijk op: http://www.dbnl.org/tekst/toor004gesc01_01/toor004gesc01_01_0006.php

² Bron: <http://neon.niederlandistik.fu-berlin.de/nl/nedling/facts>, laatste toegang op 19.6.2016

bekende teksten uit deze periode zijn *Marielen van Nieuwmeghen* en *Van den Vos Reynaerde*.

2.1.3 Nederlands in de tijd van Renaissance

De boekdrukkunst heeft de grootschalige verspreiding van literaire teksten in gang gezet. In deze periode hebben verschillende maatschappelijke gebeurtenissen aan de ontwikkeling van de taal meegewerkt. Om ze alle te noemen is in deze scriptie niet genoeg ruimte. Voor ons is belangrijk dat in 1584 het eerste gedrukte Nederlandse grammaticaboek is verschenen.³

2.2 Geschiedenis van Nederland en België vanaf 1585

Het jaar 1585 wordt door meerdere auteurs als een mijlpaal van de verschillende ontwikkeling van het Nederlands en het Vlaams genoemd. De Spaanse Nederlanden kwamen toen in een opstand tegen de Spaanse overheersing die geen godsdienstige vrijheid wil erkennen. De Spanjaarden hebben de stad Antwerpen ingenomen en de Schelde gesloten. Sinds toen zijn de noordelijke Nederlandse provincies van de Zuidelijke geschieden en ze begonnen hun eigen geschiedenis te schrijven en de taal op andere manier te ontwikkelen. Het Zuiden blijft onder de Spaanse overheersing en aan het noorden ontstond *Republiek den Vereinigde Provinciën*.

Volgens Istendael⁴ konden de protestanten in het Zuiden kiezen tussen twee mogelijkheden: (weer) katholiek worden of emigreren. “*Tienduizenden weken uit naar Republiek. Ze werden daar gastvrij ontvangen.*”⁵ Volgens Rambouts⁶ ging het meestal om “*rijke, protestantse en intellectuele Vlamingen*” en hij vertelt verder dat deze mensen hun taal, technische bagage naar de Republiek hebben meegebracht.

³ De volledige naam van het boek: *Twe-spraack vande Nederduitsche letterkunst*.

⁴ G. van Istendael, *Het Belgisch labyrint*. Olympus, 2015 (20de druk), p.17

⁵ Istendael, *Het Belgisch labyrint* (2015), p.17

⁶ H. Rambouts, *Vloeiend Vlaams. Zuidnederlands voor beginners en gevorderden*. Bloemendaal: Aramith 1990 (2de druk), p.11.

2.2.1 Prosperiteit van het Noorden en taal

De immigranten uit het zuiden brachten hun kennis naar de Republiek en het leven van de Nederlandse steden werd meer dynamisch. De steden als Amsterdam, Leiden, Rotterdam, Delft en Alkmaar telden aan het begin van 17de eeuw ten minste 10% van de bevolking met Zuid-Nederlandse uitkomst.⁷ De migranten uit Vlaanderen hebben ook invloed gehad op de taalontwikkeling:

*“Het platte Hollandse dialect kreeg een injectie van het Vlaams. De twee dialecten groeiden naar elkaar toe, vooral in de ‘hogere’ kringen rond Den Haag en Amsterdam, en het Nederlands ontstond, een standaardtaal, waarin men met elkaar kon communiceren, ook al had men van huis uit een dialect als moedertaal.”*⁸

Ook de vertaling Statenbijbel⁹ is een gemeenschappelijk werk van de Nederlanders en de immigranten uit het Zuiden, wat volgens Istendael¹⁰ een *bewuste keuze* was. Verder heeft zich het Nederlands in het Noorden op een natuurlijke manier ontwikkeld.

2.2.2 Neergang van het Zuiden

Tegenover de bloei van de Republiek, ging het in de Vlaamse gebied slecht. Istendael¹¹ noemt het Zuiden van toen *“een economische ruïne”* zonder eigen cultuur die steeds meer provinciaal werd. *“In de straten van het ooi zo grote Gent zwierven wolven. Gedreven door honger aten mensen mensen.”*¹² De meeste beslissingen over het gebied worden door de Spanjaarden en later Habsburgs gedaan. Dit ontwikkeling heeft zich ook onder de taal ondergeschreven: *“The Dutch language in the south was left as a*

⁷ Op basis van: J.M. van der Horst, (e.d) *Geschiedenis van de Nederlandse taal*, (1997) p. 247

⁸ Rombouts, *Vloeiend Vlaams* (1990), p. 11.

⁹ Statenbijbel is de eerste Nederlandse vertaling van de Bijbel die direct uit de oorspronkelijke talen werd vertaald.

¹⁰ Istendael, *Het Belgisch labyrint* (2015), p.18

¹¹ Istendael, *Het Belgisch labyrint* (2015), p. 18

¹² Istendael, *Het Belgisch labyrint* (2015), p. 18

disunited array of dialects, with no one dialect managing to rise up over the others to form the basis of a standard language as happened in the north.”¹³

2.2.3 De Franse overheersing in België en onafhankelijkheid

De zuidelijke provincies werden in 1795 een deel van Frankrijk. Volgens de ideeën van de Verlichting moesten de Vlamingen zich volledig aan de nieuwe overheersing aanpassen, dat betekende ook aan hun taal. Het Frans werd de officiële taal en werd “*in alle provincies verplicht de enige toegestane taal voor het openbare leven: de rechtspraak, het onderwijs, officiële documenten maar bijvoorbeeld ook de opschriften op openbare gebouwen.*”¹⁴ Deze politiek werd ook de verfranspolitiek genoemd. Deze politiek uitte zich ook in de kranten en de officiële teksten. De leidende klassen zijn Franstalig geworden, maar de lagere bewolking bleef Zuid-Nederlandse dialecten praten. Hoewel hun verfransing waarschijnlijk door het analfabetisme niet was gelukt, begonnen ze toch bepaalde woorden en uitdrukkingen uit het Frans te gebruiken.

Na de nederlaag van Napoleon kwam Willem I terug uit Engeland naar Nederland. In het jaar 1813 werd het Verenigd Koninkrijk der Nederlanden opgericht, dat ook het gebied van Zuidelijke-Nederlanden omvatte. Willem I, in 1815 tot koning van dit koninkrijk gekroond, gaf veel aandacht aan het positie van het Nederlands in het zuidelijke gedeelte. In 1814 werd het Nederlands naast het Frans de officiële taal van het land. In 1819 werd een Taalbesluit genomen dat stelde dat het Nederlands een landstaal in de Zuidelijke provincies Limburg, Oost-Vlaanderen, West-Vlaanderen en Antwerpen werd. Een paar jaar later werd hieraan ook de provincie Brabant toegevoegd. De scholen werden vernederlandst en in 1821 heeft het openbare onderwijs door de staat georganiseerd. Vanaf het Taalbesluit was het in de genoemde provincies verboden om het Frans in de administratie en het gerecht te gebruiken. Door de Franssprekende Vlaamse burgers van de elite werd dit als een aanslag op hun taalvrijheid gezien. Op 25

¹³ Bruce Donaldson, *Dutch. A linguistic history of Holland and Belgium*. Leiden: Martinus Nijhoff, 1983, p. 24 toegankelijk op: http://dbnl.org/tekst/dona001dutc02_01/dona001dutc02_01.pdf

¹⁴ Bron: http://neon.niederlandistik.fu-berlin.de/nl/nedling/taalgeschiedenis/nederlands_in_vlaanderen/, laatste toegang op 18.6.2016

augustus 1830 begon een revolutie in België en hetzelfde jaar werd besloten, dat in Wallonië de officiële taal van de administratie en het gerecht het Frans werd en in Vlaanderen moest het Frans naast het Nederlands ook geaccepteerd worden. Er begon zich weer in alle gebieden van het openbare leven een Franse elite te vormen.¹⁵

Vanaf de onafhankelijkheid werd erover gedacht of het Vlaams een zelfstandige taal moet zijn en de Vlaamse Beweging¹⁶ werd opgericht. Binnen de beweging ontstonden twee stromingen. De particularisten waren voorstanders van de plaatselijke dialecten, waarvan moest een nieuwe standaardtaal in België ontstaan. De integrationisten vonden dat de nieuwe standaardtaal moet zich aan het Nederlands aansluiten. Ten slotte werd voor de tweede optie gekozen, ook om de reden dat het Vlaams in samenwerking met het Nederlands meer tegen het Frans kon doen. *“Nadat de politieke spanningen tussen Nederland en België waren weggeëbd, leek de overname van het in het Noorden gevestigde Standaardnederlands simpelweg het verstandigst.”*¹⁷ Er zijn steeds velen die van mening zijn, dat het Nederlands aan de Vlamingen opgedrongen was. Kas Deprez merkt op: *“Of een taalvariëteit een standaardtaal is, is geen linguïstische, maar een politieke kwestie.”*¹⁸

2.3 Afbakening van de begrippen

In dit subhoofdstuk is het nodig om stil te staan en de belangrijke begrippen die in dit werk worden gebruikt uit te leggen en voor alle duidelijkheid hun grenzen aan te geven.

Het Nederlands of *de Nederlandse taal* gebruik ik als het meest algemene begrip voor de taal die in Nederland, het noordelijke deel van België en Suriname gesproken wordt. Hier gaat het om de standaardtaal met taalvarianten (dialecten, jargons). Soms zeggen mensen dat ze *“Hollands”* spreken. Ze gebruiken deze benaming voor het Noord-

¹⁵ Op basis van: J.M. van der Horst e.a., *Geschiedenis van de Nederlandse taal*, (1997), p.567-571

¹⁶ De Vlaamse Beweging had de emancipatie van de Vlaamssprekende bewoners en de erkenning van het Nederlands als officiële taal van België als doel.

¹⁷ K. Absilis e.a., *De manke usurpator. Over Verkavelingsvlaams*. Gent: Academia Press 2012. p. 12.

¹⁸ Absilis, *De manke usurpator* (2012), p. 402.

Nederlands, wat zijn wortels in de 18de eeuw heeft. De burgers uit Hollandse provincies verhuisde naar de grotere steden en ze hadden een bepaalde soort taal ontwikkeld. Deze werd richtlijn voor het beschaafd Nederlands.¹⁹ Het begrip is niet officieel.

Het *standaard Nederlands* is een synoniem voor *Algemene Nederlands*²⁰ of *journaal-Nederlands* en hieronder zullen we verstaan: “*de algemene taal die in het hele taalgebied bruikbaar is, in Nederland zowel als in Vlaanderen, die men gebruikt bij het schrijven en die men gebruikt tegenover onbekenden...*”²¹ Meer specifiek is het de *Standaardtaal* waarvan de woordenschat is in *Het Groene Boekje*²² te vinden is.

Het Belgisch-Nederlands of de *standaardtaal in België* is volgens de Nederlandse Taalunie: “*We verstaan onder de standaardtaal in België het Nederlands dat algemeen bruikbaar is in het publieke domein in België, dat wil zeggen in alle belangrijke sectoren van het openbare leven, zoals het bestuur, de administratie, de rechtspraak, het onderwijs en de media.*”²³ Het Belgisch-Nederlands krijgt vaak ook de benaming *VRT-Nederlands*, omdat de radio en de televisie de norm van deze taal aangeven.

Het begrip *Vlaams* omvat het Belgisch-Nederlands en de omgangstaal in België, die niet officieel door de Nederlandse Taalunie erkend is. Het Vlaams was oorspronkelijk met de provincies Oost- en West-Vlaanderen verbonden. Hier wordt onder het Vlaams ook de taal die in het oosten van België werd gesproken begrepen. De begrippen *Polder-nederlands*²⁴, *Verkavelingsvlaams* of *tussentaal*²⁵ worden in de bijbehorende hoofdstukken uitgelegd.

¹⁹ Van der Sijs, *Taal als mensenwerk* (2004), p. 203

²⁰ *Algemeen Nederlands* of *AN* is een begrip dat sinds 2015 wordt gebruikt en de benaming *Algemeen Beschaafd Nederlands (ABN)* heeft vervangen.

²¹ J. van der Horst & K. van der Horst, *Geschiedenis van het Nederlands in de twintigste eeuw.*(1999), p.13.

²² Nederlandse Taalunie. *Het Groene boekje. Woordenlijst Nederlandse Taal.*Tielt: Lannoo & Den Haag: Sdu Uitgevers, 2005.

²³ Bron: <http://taaladvies.net/taal/advies/popup.php?id=114> , laatste toegang op 15.6.2016

²⁴ Hoofdstuk 4

²⁵ Hoofdstuk 4

3. HET BELGISCH-NEDERLANDS

3.1 De standaardtaal in België

In de tweede helft van de twintigste eeuw werd op de scholen in Vlaanderen, op radio en televisie het Standaardnederlands verspreid. De doelstelling daarvan was om het publiek zo veel mogelijk met de standaardtaal bekend maken en tegelijkertijd het dialectgebruik doen dalen. Dit proces werd ook *taalzuivering* genoemd. De eerste overeenstemmingen over spelling verschijnen in 1946 in het Culturele Verdrag en in 1980 werd de Nederlandse Taalunie opgericht, die ook taaladvies geeft. Vanaf 1973 staat in het Belgische Wetboek aangegeven dat *het Nederlands* is de naam van de officiële taal in België naast het Frans en Duits.

Grafiek 2: Afbeelding van de Standaardtaal als een eenheid in Nederland en België¹

¹ Bron: <http://taaladvies.net/taal/advies/tekst/85>, laatste toegang op 20.06.2016

In *grafiek 2* kunnen we zien dat de standaardtaal ook een Belgische variant bevat. De standaardtaal in België werd op twee manieren bekeken en de kwestie van het Nederlands is steeds een onderwerp van discussies.

Aan de ene kant zijn er voorstanders van de afscheiding van het Belgisch-Nederlands van het Nederlandse Standaardtaal. Het gaat meestal om Vlamingen, maar ook sommige Nederlanders denken dat de Vlamingen het best een eigen taal kunnen codificeren. Ze denken dat Vlamingen niet genoeg gestandaardiseerd zijn, dat ze de Nederlandse taal “geadopteerd” hebben en toch ermee niet tevreden blijven. José Cajot schrijft:²

[...]dat Vlaanderen op taalgebied door het Noorden niet echt gesérieux genomen kan worden, omdat de standaardisering hier te onvoltooid, en het voorlopige resultaat ervan te heterogeen en te anders is.

Hij schrijft verder: “*Ik denk dat de Nederlanders er geen moeite mee hebben om de Vlamingen hun eigen weg te laten gaan.*”³ Volgens hem heeft de Vlaamse identiteitsbeleving tot *uitvergroting van het verschil* geleid.

In het boek *De Manke Usurpator* kunnen we ook in een essay van Kas Deprez een soortgelijke mening lezen:

*De Belgen [...] beklemtoonden de verschillen tussen het Vlaams en het Nederlands. De nationale grens diende ook een taalgrens te worden: alles wat niet tot het dagelijks taalgebruik in Vlaanderen behoorde, werd Nederlands genoemd – een vreemde taal.*⁴

Verder kunnen we in zijn essay lezen, dat geschiedenis, katholicisme en (net als bij José Cajot) nationale identiteit de oorzaken van vervreemding van Vlaanderen tegenover Nederland zijn. Deprez gaat nog verder: “*Het Vlaams was niet goed genoeg, dus moest*

² Absilis, *De manke usurpator* (2012), p. 54.

³ Absilis, *De manke usurpator* (2012), p.57.

⁴ Absilis, *De manke usurpator* (2012), p. 407.

het Nederlands worden. De Vlamingen leerden het Nederlands te kennen, maar ook dat bleek niet goed genoeg te zijn."⁵

Aan de andere kant staan de mensen, die het bestaan van de verschillen in de Standaardtaal als een natuurlijke taalontwikkeling zien. Reinhilde Heist⁶ vergelijkt deze twee varianten met een tweeling die verschillende oogkleur hebben.

Volgens Willemys⁷ is de standaardtaal alleen maar een *theoretische, ideale constructie*, en er bestaat altijd een variatie. Het Belgisch-Nederlands is volgens hem om drie redenen geen zelfstandige taal: de taal is niet gecodificeerd, er bestaat geen taaleigen centrum en binnen de taal zijn er kenmerken uit dialecten. Hij ziet wel een verschil in het gebruik van de Standaardtaal. Volgens hem werd de Standaardtaal meer in Nederland gebruikt en kiest men in België op basis van een bepaalde situatie voor de taalvariant, maar in de meeste gevallen krijgen de niet-officiële variëteiten de voorrang. Volgens Peter Debrabandere bestaat er geen Belgisch-Nederlands. Hij leg het uit: "*Ik bedoel daarmee dat er geen uniforme Belgisch-Nederlands taal bestaat, die over de hele linie, voor elk van al de vormen die van het Nederlandse Nederlands afwijken, systematisch van het Nederlandse Nederlands verschilt.*"⁸

In woordenboeken zijn de woorden, die specifiek tot de Standaardtaal typisch voor België horen, met een regionaal label 'Belgisch-Nederlands' gekenmerkt. Dit heeft ook ter discussie gestaan, want het label 'Nederlands-Nederlands' werd niet gebruikt.

⁵ Absilis, *De manke usurpator* (2012), p. 413.

⁶ Geciteerd in: Rombouts, *Vloeiend Vlaams* (1990), p. 17

⁷ R. Willemys & W. Daniëls (red.), *Het verhaal van het Vlaams: De geschiedenis van het Nederlands in de Zuidelijke Nederlanden*. Antwerpen: Standaard Uitgeverij 2003, p. 323.

⁸ P. Debrabandere, *Verschillen tussen het Nederlandse en het Belgische Nederlands*, lezing Lessius Hogeschool, Antwerpen: 2005

3.2 Uitspraakverschillen

Hoewel de spelling van het Nederlands hetzelfde is, verschilt de uitspraak per provincie, of ten minste het herkomstland van de spreker. Volgens Van der Sijs⁹ bestaat er een Vlaamse uitspraakvariant, wat komt doordat de uitspraak in Vlaanderen al decennia niet in grotere mate veranderd was, in tegenstelling tot in Nederland. De norm van de Vlaamse afspraak wordt door de omroep VRT aangegeven.¹⁰ In dit subhoofdstuk zijn de meest opvallende uitspraakverschillen van het Belgisch-Nederlands (in het Zuiden) opgesomd.

De uitspraak van het Zuiden neemt de geschreven taal als model. In de praktijk betekent dit, dat de uitspraak van uitheemse woorden vernederlandst wordt. Dit is typisch voor de Engelse en Franse leenwoorden. Bijvoorbeeld *tram*, *plan*, *gangster* worden in België in plaats van /è/ met /a/ uitgesproken. Het accent, intonatie en zinsmelodie zijn ook verschillend.

Uitspraak van 'g': Voor de Nederlandse gebied is aanmerkelijk het uitspraak van 'g' die scherp uitgesproken is. In tegenstelling van dit 'harde g' staat de Vlaamse 'zachte g'. De Nederlanders maken vaak aan het begin van een woord 'g' stemloos.

In het Zuiden komt geen diftongering¹¹ van lange vocalen voor. Bijvoorbeeld werd *heel grote neus* in Nederlands als 'heil groute nuis' uitgesproken.¹² De klank 'w' wordt in Vlaanderen met twee lippen gevormd (bilabiaal).

De woorden als *nationaal*, *officieel* spreken ze in België uit als 'nasionaal', 'offisieel', terwijl in Nederland 'offisjeel' en 'natsjonaal'. Ook politie eindigt in België met /si/ en in Nederland met /(t)si/.

⁹ Van der Sijs, *Taal als mensenwerk* (2004), p. 213

¹⁰ VRT: Vlaamse Radio-Televisieomroep

¹¹ Diftongering: het veranderen van een enkele klinker (meestal lange klinkers) op een tweeklank.

¹²Bron: http://neon.niederlandistik.fu-berlin.de/nl/nedling/taalgeschiedenis/taalverandering_in_de_19e_en_20e_eeuw/#uitspraak ,laatste toegang op: 22.6.2016

3.3 Woordenschatverschillen

De meeste verschillen tussen het Belgisch-Nederlands en Nederlands-Nederlands zijn op gebied van lexicologie. Zoals uit de vorige hoofdstukken blijkt, ging de ontwikkeling van de taal uiteen en werd later terug herenigd. Het is een natuurlijke ontwikkeling dat in België andere woorden worden gebruikt, die bijvoorbeeld dialectenkenmerken of de betrekkingen tot het Frans uiten. In dit ondertitel geef ik de meest aanzienlijke verschillen aan, met behulp van voorbeelden¹³.

3.3.1 *Verschillen in de officiële terminologie*

België heeft andere officieel terminologie die in het bestuur en instellingen gebruikt wordt. Dat is verklaarbaar door de geschiedenis en politieke ontwikkeling.

België	Nederland
Gouverneur	Commissaris van de koning
Postbediende	Postbeambte
Senaat	Eerste Kamer

Tabel 1: Verschillende terminologie in België en Nederland

3.3.2 *Belgicismen*

Belgicismen zijn woorden, die wel tot de Standaardtaal behoren, maar typisch zijn voor het Belgisch-Nederlands en in het Nederlands-Nederlands bestaat er geen equivalent ervoor. Het gaan om woorden als *kriek* (een kersbier), *pistolet* (rond broodje), *vluchtmisdrijf* (wat in de Nederland een lange omschrijving heeft volgens Van Dale:

¹³ De voorbeelden zijn gebaseerd op Debrabandere, *Verschillen tussen het Nederlandse en het Belgische Nederlands* (2005) en Rombouts, *Vloeiend Vlaams* (1990).

“ontsnapping met een voertuig na het veroorzaken van een ongeval, na een bevel tot stoppen of bij een bekeuring”).¹⁴

3.3.3 *Verschillende woorden met hetzelfde betekenis*

In dit categorie vallen woorden die in België en Nederlands dezelfde betekenis hebben, maar ze zijn met een ander woord uitgedrukt. Het gaat dus om synoniemen. Vele van de Belgische woorden zijn archaïsmen, die in Nederland niet meer worden gebruikt en hun plaats was met een ander woord vervangen.

België	Nederland
Huwen	Touwen
Opnieuw	Weer
Pleasant	Leuk
Schoon	Mooi
Wenen	Huilen
Lavabo	Wastafel

Tabel 2: Synoniemen

3.3.4 *Dialectisme*

In het hedendaagse Belgisch-Nederlands komen er veel woorden uit dialecten voor. Ze zijn verspreid en zelf een deel van de standaardwoordenschat geworden, hoewel er wel een Nederlands equivalent bestaat. Volgens Peter Debrabandere¹⁵ is dit eerder het resultaat van ontoereikende kennis van de standaardtaal.

¹⁴ <http://vandale.nl/opzoeken?pattern=vluchtmisdrijf&lang=nn#.V2vIYP197IU> laatste toegang op 21.6.2016

¹⁵ Debrabandere, *Verschillen tussen het Nederlandse en het Belgische Nederlands* (2005).

België	Nederland
Hesp	Ham
Kuisvrouw	Schoonmaakster
tas koffie	kopje koffie
Verschieten	Schrikken
Beenhouwer	Slagerij
op kot	op kamers

Tabel 3: Dialectisme

3.3.5 Woordenschat als een gevolg van de Franse invloed

Het Frans heeft een sterke invloed op de Nederlandse woordenschat gehad. Net als vandaag Engels een belangrijke wereldtaal is, stond vroeger het Frans op zo een plaats. De moeilijke politieke betrekkingen tussen de Nederlandssprekende Belgen en Frankrijk hebben ervoor gezorgd, dat de Vlamingen zo weinig mogelijk de Franse woorden willen gebruiken. Er zijn drie groepen van de Belgisch-Nederlandse woordenschat, waarbij de Franse invloed zichtbaar is: de purismen, de gallicismen en de Franse leenwoorden.

3.3.5.1 Purismen

België/ purismen	Nederland	Frans
<i>Uurwerk</i>	<i>Horloge</i>	<i>Horloge</i>
<i>Kribbe</i>	<i>Crèche</i>	<i>Crèche</i>
<i>Regenscherm</i>	<i>Paraplu</i>	<i>Parapluie</i>
<i>Omslag</i>	<i>Envelop</i>	<i>Enveloppe</i>
<i>Voetpad</i>	<i>Trottoir</i>	<i>Trottoir</i>

Tabel 4: Purismen

Purismen ontstonden uit een poging om het gebruik van Franse woorden te verwijderen. De Vlaamse puristen hebben deze woorden bedacht en de Franse woorden worden met

een Nederlandse equivalent vervangen, hoewel ze een vaste plaats in de standaardtaal hadden.

3.3.5.2 Gallicismen

Gallicismen zijn Franse woorden of uitdrukkingen die letterlijk in het Nederlands vertaald werden. “*Massaal zijn er woorden en uitdrukkingen uit het Frans ontleend en vertaald omdat het Nederlandse equivalent ervan niet bekend was of – anders geformuleerd – omdat de moeite niet gedaan werd [...]om de in Nederland gebruikelijke term te zoeken.*”¹⁶

België/ gallicisme	Nederlands	Frans
Rondpunt	Rotonde	Rond-point
Actieve bevolking	Beroepsbevolking	Population active

Tabel 5: Gallicismen

3.3.5.3 Leenwoorden

Niet alle Franse woorden zijn uit het Nederlands verdwenen en vervangen. Zelfs bestaan er in het Belgisch-Nederlands een paar Franse leenwoorden, die in het noordelijke gedeelte niet bruikbaar zijn. Bijvoorbeeld: *solden* in plaats van *uitverkoop* of *croque-monsieur* als een benaming voor *tosti*, *valies* voor *koffer*.

3.4 Grammaticale verschillen

3.4.1 Aanspreekvormen jij/gij

De verschillende gebruik van de aanspreekvormen is een belangrijk en opvallend grammaticaal verschil. In Nederland gebruikt men tegen familie, vrienden, kennissen de aanspreekvormen *je/jij*, in België gebruikt men in informele situaties *ge/gij*. Hoewel in

¹⁶ Debrabandere, *Verschillen tussen het Nederlandse en het Belgische Nederlands* (2005), p. 2.

het Zuid-Nederlands veel kenmerken van dialect voorkomen, heeft deze aanspreekvorm wortels in de hele taalgebied. “*Gij is de traditionele aanspreekvorm voor de tweede persoon informeel die ook tot einde 19de eeuw in Nederland gebruikt werd en ook nog in Noord-Nederlandse boeken tot ver in de 20ste eeuw te vinden is.*”¹⁷ Bij de taalzuivering in de twintigste eeuw was een poging gedaan om *ge/gij* met *je/jij* vorm in België te vervangen, maar zonder succes.

Zowel in Nederland als in België wordt als een hoffelijke aanspreekvorm *u* gebruikt. Soms zeggen de Nederlanders dat “*Vlamingen zelfs u tegen een baby zeggen*”. Dit statement is onjuist. Er kan voor de Nederlanders misleidend zijn, want *uw* wordt in België als een bezittelijk voornaamwoord voor *u* maar ook voor *gij* gebruikt. In België wordt een groter onderscheid gemaakt tussen het gebruik van *gij* en *u*. In Nederland is een tendens ook tegen de derden te tutoyeren. Dit kan als een cultureel onderscheid gezien worden.¹⁸

Op de aanspreekvorm *gij* wordt vaak de werkwoordsvorm *zijt* aangesloten. Volgens een artikel op de website *belned.wordpress.com*¹⁹ is de vorm *gij zijt* een overblijfsel van de oudere standaardtaal. Vroeger werd dit vorm ook in Nederland gebruikt, maar vandaag wordt het vaak bestempeld als een dialect, wat onjuist is.

3.4.2 Verkleinwoorden

Het suffix van de verkleinwoorden in Nederlands-Nederlands verschilt van het Belgisch-Nederlands. De oorspronkelijke suffix *-ken* werd in de 17de eeuw in Nederland archaïsch beschouwd en vervangen door *-(t)je*. Op het gebied van huidige Nederlands-sprekende België is deze oudere vorm in de dialecten gebleven. Daardoor kunnen we in

¹⁷ Bron: <https://belned.wordpress.com/2011/07/07/het-gebruik-van-u-gij-ge-jij-en-je-en-tutoyeren-in-vlaanderen-nog-een-hoofdstuk-over-het-belgisch-nederlands/> laatste toegang op 25.6.2016

¹⁸ Op basis van <https://belned.wordpress.com/2011/07/07/het-gebruik-van-u-gij-ge-jij-en-je-en-tutoyeren-in-vlaanderen-nog-een-hoofdstuk-over-het-belgisch-nederlands/> laatste toegang op 25.6. 2016

¹⁹ Bron: <https://belned.wordpress.com/2011/01/22/ruud-hendrickx-hoofdredacteur-van-dale-en-vrt-taaladviseur-over-gij-zijt/> laatste toegang op 25.6. 2016

België niet alleen de standaard *tasje, zonnetje, sterretje, badje* horen maar ook *taske, zonneke, sterreke, baddeke*.

3.4.5 Werkwoordelijke eindgroep

De woordvolgorde van de werkwoorden aan het eind van een zin heeft in het Nederlands vaste regels. In België worden ze vaak onderbroken en de werkwoorden staan op een andere plaats. De standaardtaal is bijvoorbeeld om te zeggen: ... *dat hij het niet gedaan kan hebben* of *kan hebben gedaan* maar in België zegt men: ... *dat hij het niet kan gedaan hebben*. In het Belgisch-Nederlands is ook mogelijk de eindgroep van de werkwoorden doorbreken met een voorzetsel: *hij heeft er niets willen over zeggen*.²⁰

3.4 Belgisch-Nederlands in woordenboeken

Wanneer de moedertaalsprekers niet zeker zijn van het taalgebruik, gaan ze bepaalde woorden in woordenboeken zoeken. Om aan te duiden wanneer het om het Belgisch-Nederlandse variant van de Standaardtaal gaat, gebruiken sommige woordenboeken labels. “*Bij de exclusieve benadering van geografische variatie worden typisch Belgische woorden gemarkeerd met een label; typisch Nederlandse woorden niet.*”²¹ Dit label wordt onder andere ook gebruikt door de *Grote Van Dale* en *Hedendaagse Van Dale* woordenboeken. Het is een aanwijzing, zodat de taalgebruikers zich beseffen dat hun gekozen woord niet door iedereen begrepen hoeft te worden. In de *Grote Van Dale* is er bijvoorbeeld onderscheid gemaakt tussen de woorden die tot de Standaardtaal behoren (label *Belg.N*) en de woorden die geen algemene taal zijn (label *Belg.N., spreekt*). In het *Hedendaagse Van Dale* woordenboek onderscheidt één label, dat in sommige gevallen is uitgebreid met extra labels. Voor in de standaard en verzorgde taal in België gebruikte woorden staat het label (*in België*). De woorden die niet tot de Standaardtaal behoren, krijgen nog een extra label. Het label in (*België, niet algemeen*)

²⁰ De voorbeelden uit: <http://neon.niederlandistik.fu-berlin.de/nl/nedling/langvar/belgischnederlands/> laatste toegang op 27.6. 2016

²¹ Absilis, *De manke usurpator* (2012), p. 175

markeert de woorden die wel een standaardtalige synoniem hebben, die vaker wordt gebruikt. Het label (*in België, informeel*) aanduidt, dat deze woorden essentieel tot de spreektaal behoren. De termen die alleen in België gebruikt worden krijgen hier geen label maar ze zijn wel uitgelegd.²²

In de derde druk van *Prisma Handenwoordenboek Nederlands* uit 2009 worden er ook labels gebruikt bij de woorden, die typisch in het Noord-Nederlands gebruikt worden. Op dit manier zijn in het woordenboek labels *BN* en *NN* te vinden. Het label *BN* staat dus voor de woorden die typisch in België gebruikt worden en *NN* voor de woorden in Nederland, die in België standaard niet worden gebruikt. Dit is een nieuwe opvatting van het aangeven van een geografisch label. “[...] *ondanks hun geografische beperking kunnen taalvarianten tot de standaardtaal gerekend worden, zowel voor het taalgebruik in België als voor het taalgebruik in Nederland.*”²³

Er is ook een woordenboek, dat ervoor kiest om geen labels te gebruiken. Het gaat om *Het Groene Boekje*. Een reden daarvan kan zijn dat dit woordenboek zich niet bezig houdt met het uitleggen van bepaalde woorden maar wel met de spelling.

Ten slotte schrijft *Kees Depres*²⁴ over het proces dat aan het begin heeft bepaald welke woorden wel Belgisch-Nederlands zijn. An de leden van de Commissie voor Taaladvies van de Nederlandse Taalunie worden lijsten met de Vlaamse woorden voorgelegd en het is hun taak van om die woorden uit te kiezen, die tot de standaardtaal gerekend kunnen worden. Ze kozen voor 1500 Vlaamse woorden die in *Het Groene boekje* die in 1995 was uitgegeven, verschenen. “*1500 Vlaamse woorden in een Woordenlijst die meer dan 110.000 woorden bevat, en toch vonden sommige Vlaamse kampioenen van het Nederlands dat nog te veel [...].*”²⁵

.

²² op basis van: <http://www.vrt.be/taal/correct-nederlands-en-woordenboeken>, laatste toegang op 31.7.2016

²³ Absilis, *De manke usurpator* (2012), p. 175

²⁴ In Absilis, *De manke usurpator* (2012), p. 410

²⁵ Absilis, *De manke usurpator* (2012), p. 410

4. NIET-STANDAARD VARIËTEITEN VAN HET NEDERLANDS

Zoals in de vorige hoofdstukken werd geschreven, bestaan er binnen één taal meerdere variaties die niet te ontwijken zijn. Volgens Van der Sijs¹ is er in de laatste decennia binnen de standaardtaal “[...] een streven naar eenvoud, regelmaat en efficiëntie te zien in de vormleer en zinsbouw [...].”² De oorzaak daarvan vindt zij in de moderne massacommunicatiemiddelen. De snelle informatie-overbreng heeft tot een gevolg geleid dat mensen zich korter willen uitdrukken en door de verkortingen van de woorden en het slordige taalgebruik, heeft de informele gesproken taal ook invloed op de geschreven taal.

Grafiek 3: Het schema van Geeraerts³

In Nederland en ook in België, ontwikkelt zich een ander taalvariant, maar de positie ervan tegenover de Standaardtaal is verschillend. Hoewel het Nederlandse taalvariant op

¹ Van der Sijs, *Taal als mensenwerk* (2004), p. 628-629

² Van der Sijs, *Taal als mensenwerk* (2004), p. 628

³ D. Geeraerts, Een zondagspak? Het Nederlands in Vlaanderen: gedrag, beleid, attitudes. *Ons Erfdeel*, 2001, p. 339 toegankelijk op: http://www.dbnl.org/tekst/_ons003200101_01/_ons003200101_01_0089.php

de verandering van klanken gebaseerd is en in de anderen taalgebieden zich niet sterk van de Standaardtaal afwijkt, staat de Belgische taalvariant dichter bij de dialecten dan bij de Standaardtaal, wat in *grafiek 3* duidelijk afgebeeld is.

4.1 Het Poldernederlands

Het Poldernederlands werd voor het eerst volledig beschreven en benoemd door Jan Stroop in het gelijknamige boek.⁴ Dit hoofdstuk is op het boek gebaseerd. Hij schrijft over de taalvariëteiten: *“In een spontane spreeksituaties worden bepaalde aspecten van een taalvariëteit ofwel prominenter of ze verdwijnen juist. Dat heeft alles te maken met de vraag of een bepaalde taalvariëteit prestige heeft of als minderwaardig beschouwd wordt.”*⁵ Verder denkt hij, dat de taalveranderingen twee oorzaken hebben. Ten eerste in het taalsysteem zelf en ten tweede gaat het om sociale oorzaak, die buiten de taal ligt, bijvoorbeeld in de sociale status van de sprekers.⁶

Nog voordat ik de term verduidelijk, wil ik spreken over de sociale oorzaken van de taalverandering. Bij het Poldernederlands kon Stroop een duidelijke stelling over de groep van de gebruikers maken. Het zijn vrouwen tussen 25-40 jaar oud, met een artistiek of cultureel beroep, afkomstig uit de hoge middenklasse buiten de Randstand.⁷ De sociologische oorzaak daarvan vindt hij bij de emancipatie van vrouwen, dus bij de verandering van hun maatschappelijke positie.⁸ *“Voor het eerst in de geschiedenis lijkt het erop dat vrouwen vooroplopen door een taalvariëteit te spreken die afwijkt van het ABN.”*⁹ Stroop merkt nog, dat dit taalvariëteit geen geografische, maar wel een maatschappelijke achtergrond heeft.¹⁰ Volgens Geeraerts dringen de oorspronkelijke

⁴ Jan Stroop, *Poldernederlands. Waardoor het ABN verdwijnt*, Amsterdam: Uitgeverij Bert Bakker, 1998, toegankelijk op: http://www.dbnl.org/tekst/stro008pold01_01/

⁵ Stroop, *Poldernederlands* (1998) p. 10

⁶ Stroop, *Poldernederlands* (1998) p. 71

⁷ Stroop, *Poldernederlands* (1998) p. 16 en 89

⁸ Stroop, *Poldernederlands* (1998) p. 7

⁹ Stroop, *Poldernederlands* (1998) p. 47

¹⁰ Stroop, *Poldernederlands* (1998) p. 24

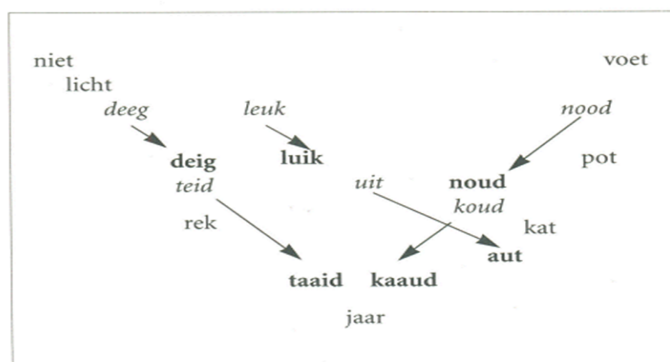
informele taalvariëteiten, waaronder hij namelijk het Poldernederlands bedoelt, ook in het gebied van de gebruikssituaties van de standaardtaal door.¹¹

Het Poldernederlands is een gesproken taalvariëteit die sinds de jaren zeventig bestaat en waarin de lange klinkers als een tweeklank worden uitgesproken. Het gaat namelijk om deze klinkers: *ei* die als *aai* uitgesproken wordt, *ui* als *au*; en *ou* als *aau*. “[...] lange klinkers en diftongen worden gelaagd, korte klinkers worden (deels) verhoogd.”¹² Vervolgens ontstaat dus een reeks van drie lange klinkers, die in de *tabel 6* zijn samengevat. Tussen de anderen kenmerken van het Poldernederlands behoort ook het vakere gebruik van *Gooise r*.

I.	ee > ei > aai	<i>teken > teiken; keiken > kaaiken</i>
II.	eu > ui > au	<i>leuk > luik; buik > bauk</i>
III.	oo > ou > aau	<i>boot > bout; getrouwd > getraauwd</i>

*Tabel 6: Verlenging van de klanken in het Poldernederlands*¹³

Bij de uitspraak van deze klinkers is ook de articulatie anders. Jan Stroop heeft een *Klinkerdriehoek* opgesteld, die is in de *grafiek 4* te zien. De woorden in cursief stellen de standaardtaal voor, die in het Poldernederlands wordt veranderd qua uitspraak naar de vetgedrukte woorden.

*Grafiek 4: Klinkerdriehoek van het Poldernederlands*¹⁴

¹¹ Geeraerts, *Een zondagspak? Ons Erfdeel* (2001) p. 342

¹² Stroop, *Poldernederlands* (1998) p. 33

¹³ Stroop, *Poldernederlands* (1998) p. 33

4.1.1 Toekomst van het Poldernederlands

Het is nu moeilijk te voorspellen wat voor een langdurig effect het taalvariëteit van het Poldernederlands op de Standaardtaal zal hebben. Toch hebben de taalkundigen hun mening in boeken beschreven.

Jan Stroop heeft een duidelijke blik op het Poldernederlands. Hij eindigt zijn boek met deze woorden:

*Persoonlijk geloof ik ook niet dat de overheid of het onderwijs op dit punt iets zal ondernemen. Daarom is er geen twijfel mogelijk: het Poldernederlands gaat een glorieuze toekomst tegenmoet en wordt het Algemeen Nederlands van de eenentwintigste eeuw.*¹⁵

Willemyns¹⁶ sluit zich bij Stroop aan. Volgens hem is de stelling van Stroop pessimistisch, omdat het Poldernederlands kan leiden tot verdieping van de taalverschillen tussen het Nederlands-Nederlands en Belgisch-Nederlands leiden: “[...] *een ingrijpende verandering in een deel van het taalgebied schaadt de talige eenheid van dat taalgebied.*”¹⁷

Van der Sijs¹⁸ is een andere mening toegedaan. Volgens haar gaat het Poldernederlands de standaardtaal niet verdringen, omdat de standaardtaal steeds een belangrijke positie in de maatschappij vervult. Maar mensen gaan volgens haar meerdere variëteiten van de taal in de verschillende situaties gebruiken. “*Het gebruik van de standaardtaal zal dus, vermoed ik, meer dan nu het geval is beperkt worden tot specifieke domeinen.*”¹⁹

¹⁴ Stroop, *Poldernederlands* (1998) p. 28

¹⁵ Stroop, *Poldernederlands* (1998) p. 105

¹⁶ Willemyns, *Het verhaal van het Vlaams* (2003) p. 359

¹⁷ Willemyns, *Het verhaal van het Vlaams* (2003) p. 359

¹⁸ Van der Sijs, *Taal als mensenwerk* (2004), p. 636

¹⁹ Van der Sijs, *Taal als mensenwerk* (2004), p. 636

4.2 Verkavelingsvlaams

Uit de *grafiek 3* heeft gebleken, dat het positie van de informele taal in het Belgisch-Nederlands ver van de Standaardtaal staat. “*De taalvariatie is in België veel groter dan in Nederland. In België hanteert een lager percentage van de bevolking dan in Nederland de standaardtaal, en hebben mensen meer moeite deze te bereiken.*”²⁰ Er is ook in België een taalvariatie, die steeds meer verspreid wordt. Deze taal heeft Geert van Istendael in zijn boek *Het Belgisch labyrint* “Verkavelingsvlaams” genoemd, omdat deze taal “*in betere villa’s op de verkavelde grond van onze verminkte dorpen*”²¹ gesproken wordt. Deze taal krijgt ook andere benamingen, bijvoorbeeld *Soap-Vlaams*, omdat ze vaak in de Vlaamse tv-series voorkomt, of *Tussentaal* omdat deze taal tussen de standaardtaal en dialecten ligt, of *Schoon Vlaams*. Het Verkavelingsvlaams groeit uit de standaardtaal als een informele omgangstaal en heeft één kenmerk gelijk met het Poldernederlands: het gebruik van deze taalvariëteit is niet geografisch beperkt, maar heeft wel een sociale achtergrond.

De oorzaak van het ontstaan en het verspreiden van het Verkavelingsvlaams is volgens Van der Sijs in een bepaalde verwarring van het taalgebruik in Vlaanderen te vinden: “*De tussentaal is ontstaan doordat voor sommige Vlamingen de sprong van dialect naar Standaardnederlands te groot is. [...] Sinds de jaren tachtig van de twintigste eeuw is in België het gebruik van tussentaal echter toegenomen ten koste van het gebruik van zowel dialect als de standaardtaal.*”²² Om het proces te verduidelijken, ga ik in de volgende gedeelte het proces van dialectenverlies uitleggen, omdat ik nog niet over de dialecten gesproken heb en het juist hier wel passend is.

4.2.1 Dialectenverliesproces

Een dialect is een regionale taalvariëteit. In Vlaanderen worden dialecten niet alleen in bepaalde regio’s als omgangstaal gesproken, maar ze beïnvloeden ook de standaard-

²⁰ Van der Sijs, *Taal als mensenwerk* (2004), p. 630

²¹ Istendael, *Het Belgisch labyrint* (2015), p. 123

²² Van der Sijs, *Taal als mensenwerk* (2004), p. 215

taal.²³ Net als de standaardtaal gaan ook de dialecten door een proces van verandering maar het komt ook tot dialectverlies, want er zijn steeds minder mensen die een dialect beheersen en gebruiken.

In het Nederlandssprekende deel van België kwam in de negentiende eeuw tot een standaardisering, die geen stijgend gebruik van de standaardtaal ten gevolge had, maar juist het tegenovergestelde: *“In Vlaanderen zien we dat dialectverlies in vele gevallen eerst een toenemend gebruik van een soort informele of regionale omgangstaal tot gevolg heeft.”*²⁴ Tijdens de standaardisering van Vlaanderen, werd ook het gebruik van het dialect als minder passend gezien. De negatieve houding tegenover het dialect kon volgens Van der Sijs tot het doorbraak van de Verkavelingsvlaams leiden.²⁵ De dialecten worden vooral als informele spreekvormen gebruikt, en wanneer het tot dialectverlies komt, moet de rol van een omgangstaal door een andere taalvariëteit worden overgenomen. In het huidige Vlaanderen is dat het Verkavelingsvlaams.

Het eerst was de behoefte om een tussentaal te gebruiken in het Brabantse dialect voorgekomen, het is dus begrijpelijk dat dit variëteit een Brabantse kenmerken heeft. Deze tussentaal werd later overgenomen ook door andere Vlaamse provincies, die ook een gebrek aan een informele variëteit die het dialect kan vervangen hadden. Dit is een ontwikkeling die achter het ontstaan van het Verkavelingsvlaams staat.²⁶

4.2.2 Definitie

In de vorige hoofdstukken zijn bepaalde maatschappelijke kenmerken en de positie van het Verkavelingsvlaams aangegeven, maar nog geen volledige definitie van deze taalvariëteit. Van Istendael beschrijft de taalvariatie als volgende:

Verkavelingsvlaams, het is de taal van een nieuwsoortig, door een door vals Vlaams zelfvertrouwen, het is de taal die uit minachting voor de spraak van

²³ Willemyns, *Het verhaal van het Vlaams* (2003), p. 319

²⁴ Willemyns, *Het verhaal van het Vlaams* (2003), p.303

²⁵ Van der Sijs, *Taal als mensenwerk* (2004), p. 216

²⁶ Op basis van: Willemyns, *Het verhaal van het Vlaams* (2003), p. 360-361

*gewone mensen en uit angst voor het Nederlands geboren is, een wangedrocht is het, die taal van het nieuwe Vlaanderen, dat blaakt van intellectuele luiheid.*²⁷

Volgens Willemyns is het Verkavelingsvlaams een heel moeilijk tastbaar begrip: “*En wat Verkavelingsvlaams precies is, dat heeft men eigenlijk ook nog nooit een antwoord op gegeven.*”²⁸

Ook volgens Johan De Schryver is deze term niet bruikbaar voor een objectieve discussie, omdat de term Verkavelingsvlaams een heel negatieve connotatie bij sommige auteurs en in de schoolboeken heeft gekregen:²⁹

*De term wordt uitgesproken negatief en tendentius gebruikt, het is bepaald onduidelijk wat hij precies benoemt, en daardoor is het mogelijk om er neutrale en controleerbare uitspraken mee te doen.” Tussentaal is dan alles wat staat tussen de twee enige geaccepteerde grootheden: de Noord-Nederlandse standaardtaal en het (al dat niet verguisde) dialect [...].*³⁰

Hieruit kunnen we een conclusie trekken, dat het Verkavelingsvlaams niet duidelijk gedefinieerd is. Wat we over de Tussentaal weten is, dat het een taalvariëteit is, die is ontstaan uit het Brabantse dialect en zich heeft verspreid in het hele Vlaamse gebied en dient als een informele spreektaal.

4.2.3 Kenmerken

Het Verkavelingsvlaams heeft geen duidelijke kenmerken, die alleen voor deze variatie typisch zijn. Meestal gaat het om kenmerken die uit een dialect afkomstig zijn. Verder schrijft Willemys dat de kenmerken “[...] (kunnen) verschillen op grond van leeftijd,

²⁷ Istendael, *Het Belgisch labyrint* (2015), p. 124

²⁸ Willemyns, *Het verhaal van het Vlaams* (2003), p. 362

²⁹ Geciteerd in Absilis, *De manke usurpator* (2012), p. 145

³⁰ Geciteerd in Absilis, *De manke usurpator* (2012), p. 148

sekse, regio en die zelfs van persoon tot persoon [...].”³¹ Het is nodig om op te merken, dat de kenmerken meestal alleen binnen de spreektaal voorkomen.

Het eerste kenmerk van het Verkavelingsvlaams is een verkorte uitspreken van de functiewoorden. Het gaat vooral om de laatste letter, maar er kunnen ook binnen het woord letters weggelaten worden. Enkele voorbeelden: ‘*ma*’ voor maar, ‘*altij*’ voor altijd, ‘*da*’ voor dat, ‘*goe*’ voor goed, ‘*nie*’ voor niet, ‘*me*’ voor met of ‘*wa*’ voor wat.

Het tweede kenmerk is het wegelaten van de klank *h* aan het begin van een woord. Bijvoorbeeld de zin: “*Ik heb mijn huis helemaal heringericht.*” wordt uitgesproken als: “*Ik 'eb mijn 'uis 'elemaal 'eringericht.*”³²

Een ander opvallend kenmerk is het gebruik van voornaamwoord *gij* voor de tweede persoon. Hierbij gaat het niet alleen voor dit specifieke persoonlijke voornaamwoord maar om het gehele *gij-systeem*. Bij dit voornaamwoord worden bepaalde werkwoordsvormen gebruikt. Bijvoorbeeld: *gij zijt*, *gij waart* of *gij hebt*. Met *gij* worden ook stapelvormen met ingevoegde *de* gebruikt zoals *zijdegij* voor *ben jij*. Het persoonlijk voornaamwoord *jou* klinkt in het Verkavelingsvlaams als *u* en het bezittelijk voornaamwoord *jou* als *uw*. Bij *uw* wordt vaak ook het suffix *-e* toegevoegd.

De verkleinwoorden hebben in het Verkavelingsvlaams het suffix *-(s)ke*.

Binnen het Verkavelingsvlaams worden er verschillen tussen mannelijke en vrouwelijke zelfstandige naamwoorden gemaakt, wat zich in het lidwoord reflecteert. Bijvoorbeeld het onbepaalde lidwoord *een* wordt gebruikt als volgt: *ne man*, *een vrouw*, *e kind*. Als de zelfstandig naamwoord op de klinkers *h*, *b*, *d*, *g*, *t* begint, wordt er de vorm *nen* gebruikt. Bij de bezittelijke voornaamwoorden wordt op basis van het woordgeslacht een suffix *-e* toegevoegd: *mijne man*. Het lidwoord *geen* krijgt de vorm *genen*³³

Andere kenmerken:

- Het gebruik van de lidwoorden bij de mannelijke persoonsnamen (*de Luis*)

³¹ Willemyns, *Het verhaal van het Vlaams* (2003), p. 362

³² Bron: <http://www.taaltelefoon.be/tussentaal-kenmerken> , laatste toegang op 11.7.2016

³³ <https://nl.wikipedia.org/wiki/Tussentaal> laatste toegang op 16.7.2016

- Stopwoorden (*allee, amai, awel, nè, sè, zulle*)
- Overbodige gebruik van *dat* in de zin
- Het gebruik van *voor te* of *van te* in de plaats van *om te* en andere.
- Dubbele ik-vormen (*Da' weet /e/kik wel.*)³⁴
- Veel gallicismen, purismen en archaïsmen³⁵

4.2.4 *Kritiek*

Hoewel het Verkavelingsvlaams heel vaak bekritiseerd wordt, stijgt het aantal gebruikers van deze taalvariëteit. Volgens Willemyns ligt het probleem van het Verkavelingsvlaams niet in het vervangen van de dialecten, maar erg vindt hij, dat deze variëteit als een vervanger van de standaardtaal wordt geaccepteerd.³⁶ Volgens Johan De Schryver is het geen antwoord erop, wat eigenlijk in de standaardtaal in Vlaanderen hoort. “*Het Vlaamse taalbeleid is bijzonder versnipperd, met normenchaos als gevolg.*”³⁷

Veel auteurs schrijven negatief over het Verkavelingsvlaams, wat volgens Geraerts heeft de niet geslaagde standaardisering van het Nederlands in het Vlaanderen ten oorzaak: “*Doorslaggevend is daarbij telkens de overweging dat de unieke positie van de Vlaamse tussentaal [...] wijst op het onvoltooide karakter van het Vlaamse standaardiseringsproces.*”³⁸

Tot de grootste tegenstanders van het Verkavelingsvlaams behoort Geert van Istendael: “*Tot op mijn sterfbed zal ik me verzetten tegen de kromtaligheid van Vlaanderen. Dan vecht meer dan een eeuw om Nederlands te kunnen spreken; mag het dat eigenlijk, dan*

34 De kenmerken en voorbeelden op basis van: <http://www.taaltelefoon.be/tussentaal-kenmerken>, laatste toegang op 11.7. 2016

35 Van der Sijs, *Taal als mensenwerk* (2004), p. 215

36 Willemyns, *Het verhaal van het Vlaams* (2003), p.361

37 Absilis, *De manke usurpator* (2012), p.141

38 Geeraerts, *Een zondagspak? Ons Erfdeel*, (2001), p. 340-341

begint het erop te trappen”³⁹ Van Istendael is een voorstander van ofwel de standaardtaal - ofwel het dialectengebruik.

4.2.5 Toekomst van het Verkavelingsvlaams

Op basis van het artikel van Geeraerts⁴⁰ zijn er drie mogelijkheden van de toekomstige ontwikkeling van het Verkavelingsvlaams.

Ten eerste kan het Verkavelingsvlaams in België geen gevaar voor de Standaardtaal betekenen. Hierbij sluit zich ook Absilis aan: taaldestandaardisering betekent volgens hem niet automatisch dat de mensen geen standaardtaal meer gaan gebruiken.⁴¹ Verder van Der Sijs waren er in de geschiedenis altijd taalvariaties aanwezig in het Nederlands.⁴² Ook volgens van der Horst was het Nederlands van vroeger, namelijk in de jaren vijftig van de twintigste eeuw, niet meer homogeen dan de taal van nu, maar zelfs: “[...] *nog nooit in de geschiedenis van het Nederlands is onze taal zo homogeen geweest als nu.*”⁴³ Uit deze meningen blijkt, dat er mogelijk is dat het Verkavelingsvlaams alleen tijdelijk zou kunnen zijn. In het taalcharter van VRT, uit 1998, staat: “*Wij gaan ervan uit dat met de verdere verspreiding van de standaardtaal gebruik in Vlaanderen, de tussentaal in haar huidige vorm meer en meer zal verdwijnen.*”⁴⁴ Volgens Geeraerts⁴⁵ is deze ontwikkeling mogelijk alleen in het geval, wanneer de taalgebruikers zich er zelf bewust zouden zijn, dat het Verkavelingsvlaams een begrensde taalvariëteit van het Nederlands is. Maar dit spreekt tegen de verspreiding van het Verkavelingsvlaams.

³⁹ Istendael, *Het Belgisch labyrint* (2015), p. 125

⁴⁰ Geeraerts, *Een zondagspak? Ons Erfdeel* (2001)

⁴¹ Absilis, *De manke usurpator* (2012), p. 69

⁴² Van der Sijs, *Taal als mensenwerk* (2004), p. 630

⁴³ Van der Horst, *Geschiedenis van het Nederlands in de twintigste eeuw* (1999), p. 390-391

⁴⁴ <http://www.vrt.be/taal/taalcharter> , laatste toegang op 12.7.2016

⁴⁵ Geeraerts, *Een zondagspak? Ons Erfdeel* (2001), p. 342

De tweede mogelijkheid is een ontwikkeling van het Verkavelingsvlaams en het Poldernederlands die uit elkaar groeien. Dit is de optie waarvoor de taalkundigen meest bang zijn. “*Zij vrezen dat deze op den duur de plaats zal innemen van de standaardtaal, waardoor de standaardtalen in België en Nederland geen eenheid meer zouden vormen.*”⁴⁶ In dit geval kan het Verkavelingsvlaams het Belgisch-Nederlands beïnvloeden, in de zin dat deze twee taalvariëteiten steeds meer naar elkaar toe gaan groeien terwijl ze steeds meer van de standaardtaal gaan afwijken.⁴⁷

Ten derde komen we bij een mogelijkheid, die ik al bij laatste alinea van de titel *4.1.1 Toekomst van het Poldernederlands* heb aangeduid. Het kan gebeuren dat het Verkavelingsvlaams en ook de Standaardtaal blijven bestaan, maar beiden worden alleen in de bepaalde situaties gebruikt. De standaardtaal zou een norm zijn, die in de formele situatie wordt gesproken en ook door de taalgebruikers in het algemeen geaccepteerd wordt. Geeraerts heeft voor dit verschijnsel een mooie uitdrukking gebruikt:

*Deze normopvatting kan men een ‘zondagse-pakmentaliteit’ noemen: zoals een zondags pak is de hoogste taalnorm iets waarvan de noodzaak buiten kijf staat, maar je er echt goed in voelen doe je niet.*⁴⁸

⁴⁶ Van der Sijs, *Taal als mensenwerk* (2004), p. 630

⁴⁷ Geeraerts, *Een zondagspak? Ons Erfdeel* (2001), p. 342

⁴⁸ Geeraerts, *Een zondagspak? Ons Erfdeel* (2001), p. 343

5. HET GEBRUIK VAN HET NEDERLANDS OP TELEVISIE

De openbare omroep speelt zowel in België als in Nederland een belangrijke rol in het kader van het taalgebruik. Het is een krachtig middel dat aan de ene kant het taalgebruik van kijkers en luisteraars kan beïnvloeden en anderzijds wordt het huidige taalgebruik hier weerspiegeld. Dit hoofdstuk gaat over het taalbeleid in Vlaanderen en de rol van de publieke omroep VRT, die al decennia het Nederlands in Vlaanderen richting geeft, maar ook over de dubbelzijdige ondertiteling van Vlaamse en Nederlandse televisieprogramma's en hun omstreden noodzaak.

5.1 VRT en haar Taalcharter

De VRT of Vlaamse Radio- en Televisieomroeporganisatie, is een openbare omroep die sinds 1930 een radiozender runt en sinds 1953 ook de televisiekanalen. Vroeger werden de verkortingen NIR, BRT en BRNT gebruikt. Vandaag behoren tot de VRT deze vier televisiezenders: *Eén*, *Canvas*, *Ketnet* en *Sporza* en meerdere radio-omroepen waaronder bijvoorbeeld *Radion 1* en *Radio 2*.

VRT was de normgevende omroep voor het Nederlands in België en het taalbeleid is op het keerpunt van jaren zestig en zeventig ingevoerd. Hoewel de VRT veel aandacht aan de Standaardtaal geeft, sluit deze omroep andere taalvariëteiten niet helemaal uit. De doelen van het VRT en het taalgebruik zijn in het *Taalcharter* samengevat. Het *Taalcharter* is in 1998 door Ruud Hendrickx, een taaladviseur van VRT, samengesteld.¹

Volgens de *Taalcharter*² is de VRT-taal geprofileerd op *de Belgische variant van de Nederlandse standaardtaal* die ze als een gelijkwaardige variant van de Nederlandse taal beschouwt. Het doel van de omroep is als volgende geformuleerd: *een concrete en doeltreffende taal*.

¹ <http://www.vrt.be/taal/taalcharter> , laatste toegang op 17.7. 2016

² <http://www.vrt.be/taal/taalcharter> , laatste toegang op 17.7. 2016

VRT heeft al lang een standaardtalige traditie en als een openbare omroep zijn de werknemers verplicht om de standaardtaal te gebruiken, wat is ook wat het publiek en de overheid verwachten. De standaardtaal wordt gebruikt “[...] *in die programma’s waarin de taal alleen maar neutraal medium is om de boodschap over te brengen en ze geen andere signaalfunctie heeft.*”³ Tot deze categorie horen de informatieve programma’s waarin het belangrijk is om een informatie over te brengen: journaals, documentaires, magazines.

Overigens wordt er in het Taalcharter opgemerkt dat er ook programma’s zijn waar de niet-standaardtaal variëteiten worden gebruikt: *“Ook de omroep moet in zijn taalgebruik rekening houden met de taalrealiteit. Het publiek verwacht in een bepaalde situatie – en dus ook in een bepaald programma – een bepaalde soort taal.”*⁴ Hieruit blijkt dat ook het Verkavelingsvlaams en dialecten kunnen worden toegestaan. Het Verkavelingsvlaams en dialecten worden vooral gebruikt in soaps, feuilletons en comedy-series, om bijvoorbeeld de achtergrond van het karakter beter uit te beelden.⁵

Het kan lijken dat de doelstellingen voor het taalgebruik van de VRT wat tegenstrijdig zijn, maar we moeten in het oog houden dat een omroep aantrekkelijk voor een breed publiek moet zijn. Bij de VRT werken ook taaladviseurs die bij twijfelgevallen een correct taalgebruik bepalen. In de volgende twee alinea’s zijn er twee meningen van twee mensen over het VRT-taalbeleid opgevat, om de alle twee zijden van een medaille te demonstreren.

5.1.1 Ruud Hendrickx: de voorstander van het VRT-taalbeleid

Hoewel er sinds de opstelling van de Taalcharter meer dan tien jaar voorbij zijn gegaan, blijft haar oprichter in het taalbeleid geloven. In zijn artikel uit 2010 staat: *“Ook voor de huidige VRT is de meerpiligheid van het Nederlands vanzelfsprekend. [...] Levert een*

³ <http://www.vrt.be/taal/taalcharter> , laatste toegang op 17.7. 2016

⁴ <http://www.vrt.be/taal/taalcharter> , laatste toegang op 17.7. 2016

⁵ Hoofdstuk op basis van: <http://www.vrt.be/taal/taalcharter> , laatste toegang op 17.7. 2016

*taalbeleid bij een omroep iets? Zeker.*⁶ Verder is hij wel bewust van de kritiek op het achteruitgaan van de kwaliteit van het taalgebruik in omroep. Volgens hem komt hierover kritiek vooral de oudere mensen, wat als reden kan hebben, dat ze een andere taal op school geleerd hadden, die nu wel door een ontwikkeling gaat en dus veranderd is. *“Ook in Vlaanderen worden de media informeler: het taalgebruik wordt lossier, volgens sommige te los. Toch zijn de Vlaamse media nu vrij conservatief en houden ze vast aan de norm van de accentloze uitspraak.”*⁷

5.1.2 Bea Hanssen: de kritiek tegenover het taalbeleid

Hoewel de VRT de Belgische variant van het Nederlands probeert te behouden, neemt ze vaak de norm van Nederland over. Bea Hanssen is tegenover dit taalbeleid kritisch:

*De taaladviesdienst van de Vlaamse overheid raadt anno 2011 het gebruik van de "voorzichtigheidsregel" aan [...]: wees voorzichtig, gebruik waar mogelijk het algemeen Nederlands, en niet een gemarkeerd Nederlands, als het risico bestaat dat Nederlanders je niet kunnen begrijpen.*⁸

De VRT kiest volgens haar vaak voor de Nederlandse uitspraak en woordenschat, hoewel er Vlaamse woorden en uitspraak bestaan, die door het algemene publiek gebruikt worden. Als een voorbeeld geeft ze in haar artikel⁹ de uitspraak van het woord *dossier*. Het woord *dossier* wordt in Nederland uitgesproken op de Franse manier terwijl de uitspraak van het woord in het Belgisch-Nederlands rijmt op *mier*. Als dit woord in een interview voorkomt, ontstaat er een vreemde situatie: de ondervragende (ministers, politici) gebruiken de Belgische uitspraak maar de VRT-presentatoren de

⁶ <http://www.vrt.be/taal/taalbeleid-in-de-media> , laatste toegang op 17.7. 2016

⁷ <http://www.vrt.be/taal/taalbeleid-in-de-media> , laatste toegang op 17.7.2016

⁸ <http://www.knack.be/nieuws/red-het-zuid-nederlands-bea-hanssen/article-opinion-19891.html> laatste toegang op 18.7. 2016

⁹ <https://belned.wordpress.com/2012/01/18/column-onze-kritiek-op-zuidnederlands-taalbeleid-bij-vrt-tendele-gehoord-n-a-v-de-uitspraak-van-dossier/> , laatste toegang op 18.7.2016

Franse uitspraak “waarbij het soms leek of ze de geïnterviewden corrigeren”¹⁰. Zij gaat met de kritiek verder:

*[...] het wegzuiveren van het Zuid Nederlands ten voordele van het Noord Nederlands is (altijd al) achterhaald. Het is niet juist dat de norm van onze gemeenschappelijke Nederlandse standaardtaal al te dikwijls bepaald wordt door Noordnederlandse woordenschat en taalgebruiken. Laat Zuid- en Noord Nederlands gelijkwaardige varianten van onze standaardtaal zijn [...].*¹¹

Volgens haar is de taalverzuivering van het Belgisch-Nederlands steeds aan de gang en er zijn ook al veel mooie woorden uit dit taalvariant verdwenen. De oplossing vindt ze in de erkenning, dat het Belgisch-Nederlands als een gelijkwaardige taalvariant van het Nederlands wordt beschouwd.

5.2 Het ondertitelen van elkaars televisieprogramma's

Uit het voorafgaand blijkt, dat het Nederlands een taal met variëteiten is. Of deze variëteiten door alle sprekers verstaanbaar zijn, is ook op de televisie te zien. De televisie is een medium waar de sprekers van de standaardtaal, dialecten, tussentaal elkaar afwisselen en dat bereikbaar is voor een groter publiek. Als iemand Engels praat is het natuurlijk dat de televisiezender voor ondertiteling kiest. Het is ook aanvaardbaar en begrijpelijk als de slecht verstaanbare dialect-sprekers ondertiteld worden. Maar is het wel van de toepassing wanneer het gaat om de taalvariëteit binnen het één taal, het Nederlands: namelijk Nederlands-Nederlands, Belgisch-Nederlands, Poldernederlands of Verkavelingsvlaams? Is bijvoorbeeld het Verkavelingsvlaams voor de Nederlanders zó onverstaanbaar dat zij zulke programma's zonder ondertiteling niet kunnen volgen?

¹⁰ <https://belned.wordpress.com/2012/01/18/column-onze-kritiek-op-zuidnederlands-taalbeleid-bij-vrten-dele-gehoord-n-a-v-de-uitspraak-van-dossier/> , laatste toegang op 18.7.2016

¹¹ <https://belned.wordpress.com/2012/01/18/column-onze-kritiek-op-zuidnederlands-taalbeleid-bij-vrten-dele-gehoord-n-a-v-de-uitspraak-van-dossier/> , laatste toegang op 18.7.2016

5.2.1 Wat wordt ondertiteld in Vlaanderen

Eerst sluit ik aan bij het Taalcharter van de VRT, volgens welk de VRT geen richtlijnen voor het ondertitelen heeft. Hierin staan vier stellingen over de ondertiteling:

- 1) *De ondertiteling kan beledigend zijn voor de spreker* (de spreker kan zich voelen als een persoon die onverstaaanbaar is)
- 2) *Ondertiteling kan de sfeer van het programma doorbreken* (het is niet altijd en bij iedereen wenselijk om ondertitels op het scherm hebben, die vaak de emoties van de spreker niet krachtig genoeg kunnen uitdrukken)
- 3) *Ondertiteling kan ook alleen maar in de standaardtaal* (op het scherm kunnen geen dialecten of incorrecte grammaticale constructies staan)
- 4) *Ondertiteling kan de communicatie zelfs in gevaar brengen* (de kijker kan in verwarring raken en zelfs de boodschap van de zinnen niet begrijpen wanneer hij aan de gesprokene taal luistert en de ondertitelingen, die van het origineel afwijken, aan het lezen is.)¹²

Over de ondertiteling werd in het media in de grotere mate gesproken in het jaar 2008, toen de Vlaamse minister van media Geert Bourgeois hierop heeft gewezen. “*Bourgeois vreest dat Nederlanders en Vlamingen elkaar steeds minder goed zullen begrijpen en benadrukt dat nergens in de wereld programma’s in eenzelfde taal ondertiteld worden.*”¹³ Maar volgens Ruud Hendrickx heeft juist deze minister aan de VRT opgelegd dat ze 95% van hun programma’s moeten ondertitelen. “*De minister wil dat we Nederlandse tv-series niet meer open ondertitelen, met vaste ondertitels in het beeld, maar via teletekst.*”¹⁴ Het reden waarom de kijkers van de VRT ondertiteling noodzakelijk vinden, is volgens een onderzoek van de VRT niet de Nederlandse tongval maar de slechte articulatie van de spreker.¹⁵

¹² Op basis van <http://www.vrt.be/taal/taalcharter> , laatste toegang op 17.7. 2016

¹³ http://www.standaard.be/cnt/dmf09062008_105 , laatste toegang op 17.7. 2016

¹⁴ <http://taalschrift.org/discussie/001830.html> , laatste toegang op 18.7.2016

¹⁵ <http://taalschrift.org/discussie/001830.html> , laatste toegang op 18.7. 2016

In Vlaanderen werd er veel gesproken over de vaste ondertitelingen van de Nederlandse politiserie *Baantjer*. De serie *Baantjer* telde 12 seizoenen, werd opgenomen in Amsterdam, en werd in de jaren 1996-2005 uitgezonden, in Nederland meestal door RTL 4 en in Vlaanderen op televisiezender Eén. *Baantjer* wordt vaak op televisie herhaald. Pas in 2011 kwam er een nieuw beleid van VRT de ondertitelingen bij deze serie facultatief te maken, via teletekst. *“Na meer dan tien jaar verdwijnen de open ondertitels bij de Nederlandse politiserie Baantjer, een zichtbaar gevolg van het nieuwe ondertitelingsbeleid van de VRT.”*¹⁶

5.2.2 De ondertiteling van Vlaamse televisieprogramma's in Nederland

De Nederlandse Publieke Omroep NPO, waartoe zes omroepen (AVROTROS, BNN-VARA, KRO-NCRV, Omroep MAX, EO en VPRO) behoren, is ook verplicht om 95 % van de Nederlandstalige programma's te ondertitelen. Op de website van NPO spreekt men niet dat het doel van de ondertitelingen is om het Belgisch-Nederlands te kunnen volgen, maar: *“In Nederland zijn zo'n anderhalf miljoen mensen die niet (goed) kunnen horen. Voor hen is de ondertiteling in eerste instantie bedoeld, zodat ook zij Nederlandse programma's kunnen volgen.”*¹⁷

In Nederlands worden onder anderen ook de Vlaamse politseries uitgezonden en ondertiteld: *Flikken en Witse*. In 2008, als een reactie aan de stelling van de Vlaamse media minister Geert Bourgeois, vond de omroep Tros¹⁸ dat bij de Vlaamse serie *Flikken* zijn de ondertitels wel van toepassing: *“Volgens de omroep is dat nodig om het verhaal te kunnen volgen. Vaak worden in de programma's uitdrukkingen of vakjargon gebruikt die in Nederland niet bestaan.”*¹⁹

¹⁶ <http://www.vrt.be/taal/nederlands-in-het-nederlands-ondertitelen/> , laatste toegang op 18.7. 2016

¹⁷ <http://help.npo.nl/vragen/35> , laatste toegang op 18.7.2016

¹⁸ Vanaf 2014 AVROTROS

¹⁹ <http://www.trouw.nl/tr/nl/4324/Nieuws/article/detail/1636155/2008/06/11/Ondertiteling-van-Vlaamse-programma-s-blijft.dhtml> , laatste toegang op 18.7.2016

6. DE NEDERLANDSE ONDERTITELINGEN BIJ EEN AFLEVERING VAN DE VLAAMSE SERIE *WITSE*

In het theoretische gedeelte heb ik de meest voorkomende verschillen van het Belgisch-Nederlands en Verkavelingsvlaams aangeduid. In dit laatste hoofdstuk, besteed ik aandacht aan de praktijk. Ik ga gebruik maken van één aflevering van de Vlaamse serie *Witse* die in Nederland met Nederlandse ondertiteling uitgezonden was.

6.1 Het doel van het onderzoek

Het doel van dit onderzoek is te bewijzen dat er verschillen tussen het Nederlands in België en het Nederlands in Nederland bestaan. Deze verschillen komen niet alleen binnen de standaardtaal voor, maar ze bestaan ook door het uitgebreide gebruik van de Verkavelingsvlaams, die is niet van de publieke televisiezender uitgesloten.

6.2 Methodologie en beperking

Het methode om de voorafgaande te bewijzen, is de transcriptie van gesproken Belgisch-Nederlands en van de Nederlands ondertitelingen. Op de basis van dit transcriptie is het mogelijk om deze twee varianten te vergelijken. De transcriptie heeft drie kolommen. In het eerste kolom staat de naam van het personage vermeld. In de tweede kolom kom de transcriptie van het gesproken Belgisch-Nederlands voor. In de derde kolom zijn de ondertitels overgeschreven van het scherm. De hele transcriptie is in de bijlage te vinden.

Bij het tellen van frequentie van de bepaalde kenmerken heb ik gebruik gemaakt van de freeware corpus-programma AntConc¹. Het is een goed middel wanneer het nodig was, om een woord in het gele corpus te vinden.

De vergelijking is wel beperkt. Ten eerste kon ik, door het feit dat ik geen Nederlandse moedertaalspreker ben, niet alle klanken opvangen. Maar ik heb wel redelijk veel tijd in

¹ Het programma ter beschikking op <http://www.laurenceanthony.net/software.html>

België doorgebracht, wat mijn oren scherper heeft gemaakt voor het Belgisch-Nederlands. Ten tweede zijn ondertitelingen gemaakt ook zodat ze goed gelezen kunnen worden. Daardoor kunnen sommige woorden, tussenwerpsels of namen van de personen ontbreken, of is de hele formulering anders opgebouwd. Ik ben wel op de hoogte van deze beperkingen, maar toch kon ik veel duidelijke verschillen vinden.

6.3 Witse

Voor mijn onderzoek heb ik gekozen één aflevering van de Vlaamse politiserie *Witse*. Deze serie is geproduceerd door de omroep VRT en uitgezonden op de zender Eén. De serie was in België uitgezonden vanaf 2004 tot 2012 en telt samen negen seizoenen voor dertien afleveringen. De serie werd ook in Nederland populair, onder de naam *Commissaris Witse*. Vanaf het jaar 2013 zijn er op de *Nederland 1* de seizoenen 3, 4 en 5 uitgezonden. Het seizoen 6 was uitgezonden door AVROTROS en deze zender heeft in 2016 ook de zevende serie in Nederland uitgezonden.

Als slotstuk van de serie was er in 2014 ook een film gemaakt. Op de achterzijde van de dvd-box staat:

*Witse was negen jaar lang hét kijkcijferkanon van de VRT op zondagavond, en is een van de beste bekeken programma's ooit in Vlaanderen, met gemiddeld meer dan 1,6 miljoen kijkers per aflevering. Ook in Nederland bleek de serie een waar succes met week na week ruim een miljoen kijkers.*²

Omdat was het nodig om een authentieke ondertitelingen te gebruiken, heb ik niet gekozen voor de serie op dvd of voor de slotfilm, maar voor een aflevering die beschikbaar stond op www.youtube.com.³ Het gaat om de aflevering 6 van het seizoen 6 die volgens mij het best materiaal voor mijn onderzoek is. Namelijk door de samenstelling van de personages en acteurs. Dit aflevering, die de naam *Chef* draagt, was in België op

2 Op dvd-box van W. - WITSE DE FILM (Frank van Mechelen, Lumière, 2014)

3 Aflevering beschikbaar op: <https://www.youtube.com/watch?v=dgNTrYRki-E> , laatste toegang op 21.7.2016

8 november 2009 uitgezonden en telde 1.530.743 kijkers met het marktaandeel 56.7%.⁴ Het duur van het videofragment is 52 minuten en 24 seconden.

De ondertiteling op het scherm is gemaakt door de Nederlandse vertaalbureau inVision Ondertiteling BV⁵. Dit vertaalbureau maakt ondertitelingen voor de Nederlandse Publieke omroep, voor andere televisiezenders maar ook voor de bedrijven.

6.3.1 Personages van de aflevering

De hoofdpersonage van de alle seizoenen is de commissaris Witse, gespeeld door Hubert Damen (geboren op 23 maart 1964 in Antwerpen). In de afleveringen probeert zijn met zijn team een dader van een misdaad te vinden. Zijn team vormen de inspecteur Sam Deconinck, en twee rechercheurs Romain Van Deun en Rudy Dams. De laatste twee personages zorgen ook voor komische situatie, wat zeker heeft bijgedragen aan de populariteit van de serie. De setting is de stad Halle in Vlaams-Brabant. Alle personages die in de aflevering voorkomen, zijn in *tabel 7* te vinden. In deze tabel is bij elke personage ook het aantal replieken⁶ in de transcriptie aangeduid, die toelicht het gewichtigheid van enkele personages en frequentie van hun aparte spraakscenes.

Het verhaal van deze aflevering speelt zich af tussen de werknemers in de toprestaurant Bijgaerde. Sommige personages dragen Franse voor- en achternamen en gebruiken ook af en toe de Franse woorden of uitdrukkingen. In de transcriptie zijn deze woorden niet opgeschreven, maar krijgen een teken “xx”. Alle personages spreken de Belgsich-Nederlands met duidelijke kenmerken van de Verkavelingsvlaams.

4 Op basis van: https://nl.wikipedia.org/wiki/Lijst_van_afleveringen_van_Witse#Seizoen_6_.282009.29 , laatste toegang op 21.7.2016

5 Website van het vertaalbureau: <http://www.ondertiteling.nl/>

6 Onder één repliek versta ik het geheel van zinnen die de personage zonder onderbreking zegt, of wanneer de setting niet veranderd is of wanneer hij of zijn tegen een ander personage spreekt.

<i>Personage</i>	<i>Acteur</i>	<i>Aantal replieken</i> ⁷
Witse	Hubert Damen	156
Sam Deconinck	Inge Paulussen	46
Jean Sercu	Peter Gorissen	40
Ricus Sercu	Robby Cleiren	33
Emmy Sercu-Teugels	Annick Christiaens	30
Nico Teugel	Mathijs Scheepers	28
Lizzy Reiniers	Heidi de Grauwe	27
Rudy Dams	Marc Stroobants	20
Peter Wijtinckx	Dirk Tuypens	18
Romain Van Deun	Daan Hugaert	14
Annemie Nachtegalee	Els Olaerts	11
Louis Vincke	Bob de Moor	3
Dokter Véronique Maes	Katelijne Verbeke	2
Ander		2

Tabel 7: Lijst van personages

6.4. De verschillen

In de transcriptie heb ik belangrijke verschillen gemarkeerd door ze zowel in de gesproken variant als in de ondertiteling te onderstrepen. Bij de zinnen en woorden die ik niet kon verstaan heb ik het teken 'xxx' gebruikt. De Franse woorden en uitdrukkingen zijn met 'xx' gekenmerkt, maar in ondertiteling staat de betekenis ervan. Als er woorden en zinnen uitgesproken zijn, die maar niet verder in de ondertiteling staat, krijgen ze het teken 'x'. De fonologische deletie van sommige klinkers is daar ook aangeduid. Bij het *t*-deletie aan het einde van de woorden staat is het plaats van de letter

⁷ Samen: 430 replieken

t het teken '*', wanner het gaat om de verkorte uitspraak van *maar* staat er in de transcriptie 'ma**'. Als de klinker *h* aan het begin van een woord niet uitgesproken werd, staat in de transcriptie het teken '/'. Alle markeringen met een legenda staan in *tabel 8* vermeld.

Algemene tekens	xxx	Onverstaanbaar gesproken tekst, in de ondertitelingen wel vermeld	
	xx	Woorden en zinnen in het Frans, in de ondertitelingen wel vermeld	
	x	Ontbrekende ondertiteling	
Niet uitspreken van klinker(s)	*	Gebruikt bij <i>t</i> -deletie, in het plaats het onberekende klinker	Nie*, da*, me*
	**	Gebruikt bij het kort uitspreken van <i>maar</i>	Ma**
	/	Gebruikt bij het ontbrekende uitspraak van <i>h</i> aan het begin van het woord	/eb, /em, /ellemaal
	'	Gebruikt als er binnen een woord of woordgroep een klinker of meer klinkers ontbreken	z'n, 't, d'is
Andere opvallende kenmerken	<u>Onderstrepen</u>	Met een onderstreping zijn sommige van andere verschillen aangeduid, voor alle duidelijkheid zijn de verschillende woorden ook in ondertiteling onderstreept	<u>Gsm/telefoon,</u> <u>efkes/even,</u> halven <u> dag/ halve</u> dag

Tabel 8: Legenda bij de transcriptie

Bij de bespreking van de concrete verschillen, geef ik de voorbeelden uit het fragment aan. Als eerste komt altijd een voorbeeld uit het gesprokene tekst. De ondertitelingen staan eronder en zijn door een cursief onderscheiden.

6.4.1 Fonetische kenmerken

Het uitspraak is een belangrijke factor doordien het gesproken fragment van de standaardtaal afwijkt. Ik heb de meest duidelijke kenmerken gemarkeerd. Dit onderdeel houdt zich bezig alleen met de gesprokene tekst, de vergelijking met de ondertitels is

hier niet van toepassing. Het gaat om de deletie of niet afspreken van de bepaalde klinkers zowel aan het begin van het woord als aan het einde. Dit deletie komt niet voor alleen binnen het Verkavelingsvlaams maar het is aanwezig ook bij de omgangstaal in Vlaanderen. De deletie die ik gemarkeerd heeft is het *t*-deletie aan het einde van het functiewoorden, *h*-deletie aan het begin van het woord en deletie van het eindklinkers bij het woorden *maar* en *altijd*.

6.4.1.1 De *h*-deletie

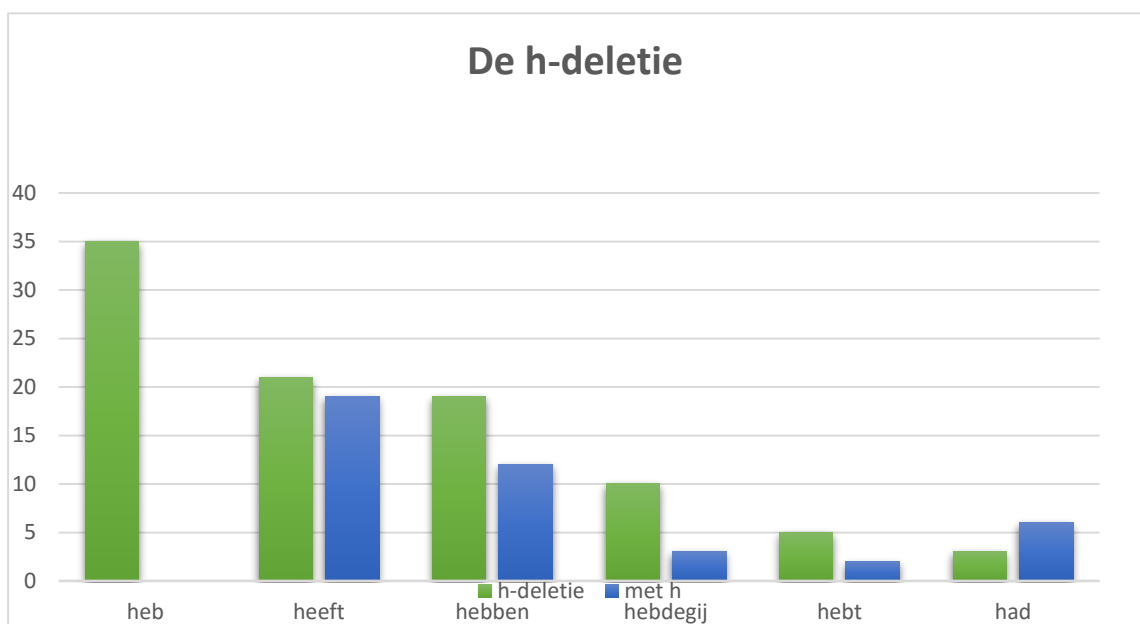
De klinker *h* wordt normaal in de Standaardtaal altijd volledig uitgesproken. Maar binnen het Verkavelingsvlaams of informele spreektaal gebeurt het niet altijd. Het is zelfs geen regel, dat er de *h*-deletie voorkomt. Uit het onderzoek blijkt, dat *h* soms aan het begin van het bepaalde woord werd uitgesproken maar soms ook niet. Er bestaan zelfs ook verschillen bij elke spreker: soms spreekt hij het woord wel volledig uit, soms spreekt hij bij hetzelfde woord die klank niet uit. Binnen de deletie van *h* aan het begin van een woord tel ik niet het voornaamwoord *hij* en het lidwoord *het*. Het uitspraak van dit lidwoord verschilt zich van de provincie, ook binnen Nederland.

<u>Woord</u>	<u>h-deletie</u>	<u>met h-</u>
Hebben (alle vormen)	93	42
Hem	29	1
Hoe	4	2
Helemaal	4	1
Heel	4	4
Huis (-zoeking)	1	5
Hier	1	11
Ander	7	20
Samen	143	86

Tabel 9: de *h*-deletie

Deze deletie kwam heel vaak voor bij het persoonlijke voornaamwoord *hem*, maar ook bij de verschillende vormen en tijden van het werkwoord *hebben*, of bij de andere werkwoorden en adjectieven. De frequentie van het uitspraak met en zonder deletie bij meest voorkomende woorden is in de *tabel 9* samengevat.

Grafiek 5 geeft de frequentie van het uitspreken zonder *h* en met *h* aan het begin van een woord binnen het werkwoord *hebben* aan. Het is interessant, dat de werkwoordsvorm *heb* 35 keer met h-deletie uitgesproken was, maar geen enkele keer volledig. Bij de andere werkwoordsvormen zijn de verschillen niet zo aanzienlijk groot.

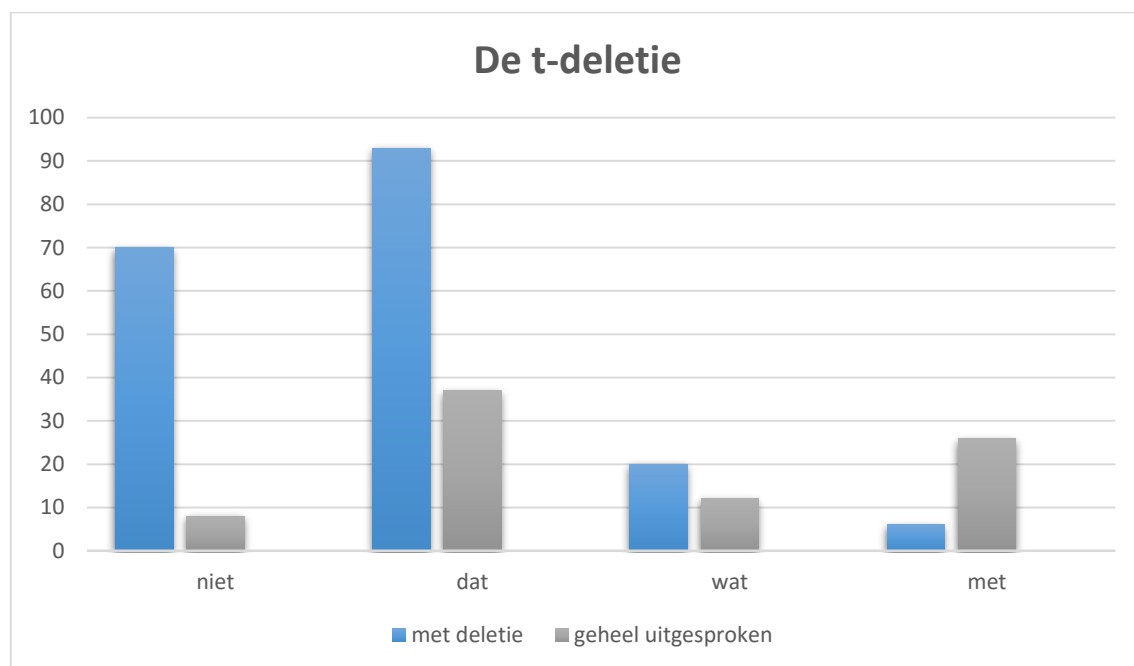
Grafiek 5: De deletie van h aan het begin van een woord

6.4.1.2 De deletie bij functiewoorden

Binnen de Standaardtaal zijn de korte functiewoorden altijd volledig uitgesproken. Dit geldt soms niet binnen de omgangstaal. Ten eerste ga ik de *t*-deletie bespreken. Dit verschijnsel heb ik in drie functiewoorden opgemerkt: *dat*, *niet*, *wat* en *met*. Het vaakst verschijnt de *t*-deletie bij het woord *niet*, dat in het fragment 8 keer volledig werd uitgesproken en 70 keer zonder *t* aan het einde. Het functiewoord *dat* werd correct 37 keer uitgesproken en 93 keer incorrect. Bij *wat* is het uitspraak ook niet gelijkwaardig:

20 keer met deletie, 12 keer volledig uitgesproken. De prepositie *met* werd 26 keer met eind-*t* uitgesproken, tegenover 6 keer zonder *t*. Deze deletie is in *grafiek 6* uitgebeeld.

De deletie van functiewoorden komt ook bij de woorden *maar* en *altijd* voor. *Maar* werd in de gesprokene tekst 55 keer uitgesproken, waarvan 30 keer alleen als 'ma' en 25 keer als 'maar'. Het woord *altijd* treedt niet heel vaak op, vier keer werd het zonder *d* uitgesproken en twee keer met *d*.

Grafiek 6: de deletie van functiewoorden niet, dat, wat en met

6.4.1.3 Andere fonetische kenmerken

Er zijn me nog twee kenmerken opgevallen die redelijk vaak te horen zijn.

Ten eerste wordt het woord *eens* soms samen met een ander woord uitgesproken en verkort tot *is*. Enkele voorbeeldzinnen:

- Wij moeten 'is praten.
Wij moeten eens praten.
- Nogis.
Nog (maar) eens.

- Kijkis.
Kijk eens.

Ten slotte worden de woorden *dat is* samen uitgesproken als *da's*. Het gesproken corpus telt het 10 keer en de volledig uitgesproken 9 keer.

- Da's een kwestie van afspraak.
Dat is een kwestie van afspraken.

6.4.2 Morfologische kenmerken

Binnen het kader van morfologische kenmerken is het *gij*-systeem het meest opvallend. Dit voornaamwoord verandert ook de vorm van het werkwoord. De verkleinwoorden die in het fragment zijn, eindigen grotendeels op het suffix *-(s)ke*. Onder de morfologische kenmerken die ik hieronder ga beschrijven behoren ook andere vorm van het persoonlijk voornaamwoord *ik* en de verbuiging.

6.4.2.1 Het *gij*-systeem

Over het gebruik van het voornaamwoord *gij* heb ik al aandacht besteed op pagina's 26 en 34. In de transcriptie van de gesproken tekst komt het enkele voornaamwoord *gij* 70 keer voor. In vragen wordt *gij* vaak samen uitgesproken met het werkwoord en daarom staan deze twee woorden in de transcriptie aan elkaar verbonden. Het ging namelijk om de werkwoorden *hebben*, *vinden* en *zullen*. Hier staan enkele voorbeelden uit de tekst:

- /ebdegij hier al eens gegeten?
Heb jij hier wel eens gegeten?
- Wa* vondegij van de promotie van Thomas?
Wat vond je van de promotie van Thomas?
- Wa* zoudegij zelf doen [...]?
Wat zou je zelf doen [...]

Gij bindt de werkwoordsvorm *zijt* aan zich aan, in plaats van *zijn*. In de transcriptie komt dit vorm 9 keer voor. Voorbeelden:

- Gij zijt precies nie* erg onder en indruk [...].
Je bent niet erg onder de indruk[...]
- Gij zijt de avond wel razend weggelopen.
Je bent die avond wel razend weggelopen.
- Zijt gij met een moeilijke zaak bezig?
Ben je met een moeilijke zaak bezig?
- Absoluut nie* slecht, maar nu zijdegij chef, Ricus.
Niet slecht. Maar nu ben je de chef-kok.

6.4.2.2 Verkleinwoorden

In de transcriptie zijn zes verkleinwoorden die op –(s)ke eindigen, die niet in alle gevallen ook als verkleinwoorden in het ondertiteling zijn opgeschreven:

- Bakekske *bak*
- Cadeauke *cadeautje*
- Haareke *haartje*
- Koffeke *koffie*
- Tekeningske *tekeningetje*
- Vraagskes *vragen*

6.4.2.3 Voornaamwoord ik

Het voornaamwoord *ik* krijgt in de gesprokene taal ook andere vormen:

- Ikke nie*. *Ik niet.*
- Denk kik. *Ik denk.*
- Ikke. *Ik.*

6.4.2.4 Dubbele negatie

Een dubbele negatie wordt als een kenmerk van het Verkavelingsvlaams beschouwd. In de aflevering is het ook éne keer gebruik:

- Nergens geen leder jas te vinden.
Nergens een leren jas te vinden.

6.4.2.5 Verbuiging van de lidwoorden en adjectieven

Bij het gebruik van de lidwoorden en adjectieven komt af en toe een verbuiging voor. In het geval van het lidwoord *een* was het moeilijk om een onderscheid te maken in het uitspraak tussen *een*, *en*, *ene*. Bij de onbepaalde lidwoord *geen* was het zeven keer te merken, en de spreker zei *gene of genen*. Enkele voorbeelden uit het gesprokene tekst:

- Dat speelt toch genen rol.
Dat speelt geen rol.
- Wie wil gene chef worden?
Wie wil er geen chef-kok worden?
- Nee, gene gsm of portefeuille gevonden.
Geen telefoon of portefeuille gevonden.

Bij het bezittelijk voornaamwoorden was ook soms de verbuiging te merken. *Zijne* 5 keer, *mijne* 2 keer.

- Wa* dacht gij van zijne dreigement om Jean te vermoorden?
Wat dacht je van z'n dreigement om Jean te vermoorden?
- Da's mijne collega inspecteur Deconinck
M'n collega, inspecteur Deconinck.

Andere voorbeelden:

- We /ebben dus nog een halven dag om te zien of Nico onze man is.
We hebben dus nog een halve dag om te zien of Nico onze man is.
- Diezelfden avond nog?
Diezelfde avond nog?

- Op een en dezelfden dag uwe sterkok tot opvolger benoemen en /em ook vermoorden.

Op een en dezelfde dag benoem je je sterkok tot opvolger en vermoord je hem ook.

6.4.3 De lexicale verschillen

In het corpus van het gesproken taal en ondertiteling verschijnen er ook de verschillen in de woordenschat. Voor sommige woorden is er een synoniem gebruikt, er zijn ook verschillen in de terminologie tussen België en Nederland en sommige woorden zijn ook anders uitgedrukt.

6.4.3.1 De verschillen in terminologie

In dit categorie horen drie woorden uit het fragment. Ik heb deze woorden uitgekozen, omdat ze betrekking tot het politie en het onderzoek hebben.

Het eerste woord is *labo* die drie keer in het gesproken tekst werd gebruikt. Volgens de online woordenboek [www. Vandale.nl](http://www.vandale.nl) is het definitie:” *la·bo (het; o; meervoud: labo's) (België) 1 lab*”⁸ Volgens dit woordenboek gaat het wel om een Belgisch-Nederlands, in het Nederlands-Nederlands is een synoniem hiervoor *lab*, wat een verkorting van *laboratorium* is. Het woord *lab* is in de ondertiteling niet gebruikt, maar wel de term *TR*, de *Technische Recherche*. Hieronder staan alle drie voorbeelden:

- En heeft het onderzoek van labo iets opgeleverd?
Heeft het onderzoek van de TR iets opgeleverd?
- Bel naar ‘t labo. Wat is u beroep? Rechercheur?
- *Bel de TR. Wat is je beroep? Rechercheur?*
- Het labo/eef de jas van Thomas onderzocht.
De TR heeft de jas van Thomas onderzocht.

⁸ <http://vandale.nl/opzoeken?pattern=labo&lang=nn#.V5XFEP197IU> , laatste toegang op 25.7.2016

De woorden *strafregister* (gesproken corpus) en *strafblad* komen allebei voor in Het Groene Boekje⁹, dus ze zijn tot de Standaardnederlands beschouwd. Het online woordenboek kent alleen het Nederlandse woord: “*straf-blad (het; o; meervoud: strafbladen) 1 register met iemands straffen*”¹⁰. Dat het *strafregister* wel officieel gebruikt wordt in België kan bewezen worden, dat dit woord komt op de website van Federale Overheidsdienst¹¹ voor. Bijvoorbeeld: “*Bepaalde veroordelingen worden in het strafregister opgenomen [...]*”¹².

- Backgroundcheck vanzelfde. Blanco strafregister.
Backgroundcheck ook niet. Blanco strafblad.

De derde verschil in het terminologie zijn de woorden *onderzoeksrechter* (in gesproken tekst) en *rechter-commissaris* (ondertitelingen). De online woordenboek maakt ook het verschil tussen deze twee woorden: “*on-der-zoeks-rech-ter (de; m,v; meervoud: onderzoeksrechters) 1 rechter-commissaris (in Nederland geen officiële term, in België wel)*”¹³ Het is duidelijk aangegeven dat het on het term alleen in België gebruikt word, terwijl de *rechter-commissaris* geen verder aanduiding krijgt: “*rech-ter-com-mis-sa-ris (de; m,v; meervoud: rechters-commissarissen) 1 rechter die belast is met het voorlopig onderzoek van een strafzaak*”¹⁴. Twee voorbeelden uit het aflevering:

- Nico? De onderzoeksrechter /eefz gezegd da* we /em 24 uur mogen vasthouden.
Nico? De rechter-commissaris zei dat we hem 24 mogen vasthouden.
- Dank u wel, meneer de onderzoeksrechter. U mag Jean Sercu vrijlaten.
Dank u wel, meneer de rechter-commissaris. Je mag Jean Sercu vrijlaten.

⁹ Nederlandse Taalunie. *Het Groene boekje*. (2005)

¹⁰ <http://vandale.nl/opzoeken?pattern=strafblad&lang=nn#.V5XJ9v197IU> , laatste toegang op 25.7.2016

¹¹ <http://justitie.belgium.be/nl>, laatste toegang op 25.7. 2016

¹²http://justitie.belgium.be/nl/themas_en_dossiers/straffen_en_boetes/strafregister/uitreksel_uit_strafregister , laatste toegang op 25.7.2016

¹³ http://vandale.nl/opzoeken?pattern=onderzoeksrechter&lang=nn#.V5XnB_197IU, laatste toegang op 25.7.2016

¹⁴ <http://vandale.nl/opzoeken?pattern=rechtercommissaris&lang=nn#.V5XnuP197IV> , laatste toegang op 25.7.2016

6.4.3.2 *Verschillen binnen de Standaardtaal*

Hoewel er meerdere woorden zijn die in de twee kolommen van transcriptie verschillen, ga ik hier vooral tien woorden bespreken, die in het onlinewoordenboek *Van Dale Online hedendaags Nederlands*¹⁵ het label krijgen, die aanduidt dat ze tot het Belgisch-Nederlands behoren. Alle betekenissen van de woorden komen uit dit woordenboek.

1. **Afbollen – oprotten**

Het werkwoord *afbollen* heeft een label *België, informeel* en het betekenis *ervandoor gaan, opstappen*. Het Nederlandse *oprotten* behoort ook binnen de informele taal en betekent *weggaan*. Hieronder staan deze twee werkwoorden in de vergelijkbare zinnen van het fragment.

- Wa* zoudegij zelf doen als uw stiefvader én chef na al die jaren je zegt dat gij mocht afbollen?
Wat zou je zelf doen als je stiefvader én chef na al die jaren zegt dat je kan oprotten?

2. **Alcoholieker – alcoholist**

Deze woorden zijn duidelijke synoniemen. *Alcoholieker* heeft de label *België, niet algemeen* en de *alcoholist* betekent: *iem. die verslaafd is aan alcoholische dranken*. Het voorbeeld met een context uit het fragment:

- Ik ben misschien wel een alcoholieker maar ik ben gene moordenaar.
Ik ben misschien een alcoholist, maar geen moordenaar.

3. **Chouchou – lieveling**

Het wordt *chouchou* werd in het fragment twee keer uitgesproken. Eerste keer door een vrouw, die vele Franse woorden en zinnen gebruikt. Het is blijkbaar een leenwoord die in België tot informele taal behoort. De tweede keer heeft dit woord Witse uitgesproken,

¹⁵ <http://webwinkel.vandale.nl/van-dale-online-hedendaags-nederlands.html>

maar het was duidelijk dat hij doet het als een reactie omdat deze vrouw het gebruikt had. Hun gesprek:

- Thomas was echt Jean'ze chouchou. Ik begrijp er niks van.
Thomas was echt Jean's lieveling. Ik begrijp er echt niks van.
- Gij /ebt wel een affaire met zijne chouchou.
Je hebt wel een affaire met zijn lieveling.

4. Deftig – goed

Het woordenboek geeft twee betekenissen van het woord deftig aan. Het eerste betekenis *voornaam en waardig* is zonder label, maar de tweede betekenis *fatsoenlijk, net* heeft wel een label *België, niet algemeen*. Volgens de transcriptie is hier ook de tweede betekenis van toepassing:

- Ma** ze /ebben geen van alle een deftige alibi. Ze waren thuis.
- *Maar ze hebben geen van allen een goed alibi. Ze waren thuis.*

5. Efkes – even

Efkes komt in de gesprokene corpus vier keer voor. De betekenis is volgens het woordenboek *eventjes*, maar in de ondertitelingen staan alle vier keer *even*. *Efkes* heeft de label *België*. Alle voorbeelden uit de transcriptie:

- Ik zal het efkes leggen.
Ik zal het wel even goed leggen.
- Kom ma** efkes mee.
Kom even mee.
- Sorry, commissaris ma** mogen we misschien efkes ons werk doen?
Sorry, maar mogen we misschien even ons werk doen?
- Ricus, Ricus kom, we gaan efkes naar...
Ricus, kom. We gaan even...

6. Gans – heel

Het bijvoeglijk naamwoord *gans* heeft de label België en archaïsch en als de synoniemen zijn opgegeven de woorden *volledig* en *geheel*.

- We /ebben een fles gevonden in uwe locker en bij u thuis een ganse voorraad.
- *Er stond een fles in je kluisje. En bij je thuis een hele voorraad.*

7. Kwijtspelen – kwijtraken

Kwijtspelen is een Belgisch synoniem voor *kwijtraken*.

- Ik probeer te volgen, hé, maar wie is er z'n plaats als souschef aan Thomas kwijtgespeeld?
Ik probeer te volgen, maar wie is er z'n plaats als souschef aan Thomas kwijtgeraakt?

8. Plastiek – plastic

Beide woorden zijn synoniemen. *Plastiek* wordt in België gebruikt.

- Ik *eb *em in twee plastieke zakken gestoken en da* /eb ik dan toegeplakt met tape.
Ik heb het in twee plastic zakken gestopt, die heb ik dichtgeplakt met tape.

9. Precies – helemaal

Het woord *precies* heeft meerdere betekenissen. In de zin van *blijkbaar* en *kennelijk* wordt het alleen in België gebruikt. Dit betekenis draagt *precies* ook in de volgende voorbeeld.

- 't moet precies blinken, hé?
Het moet helemaal blinken, hé?

10. Vuilbak – vuilnisbak

De *vuilbak* werd in het fragment zes keer uitgesproken en binnen de categorie van Belgisch-Nederlandse woorden is dit woord het meest voorkomende in de aflevering. In het woordenboek draagt het de label *België, niet algemeen*. Enkele voorbeelden:

- Hebt u de jas van Thomas in die en *vuilbak* gestoken?
Heeft u de jas van Thomas in die vuilnisbak gegooid?
- Die dader zal vergeten zijn die en jas samen met het lijk in 't kanaal te dumpen en /eef /em daarna in die *vuilbak* gestut.
Die dader zal vergeten zijn die jas met het lijk in het kanaal te dumpen en gooide hem in de vuilnisbak.

6.4.3.3 Andere vaak voorkomende woorden

Het woord *gsm* is zeven keer in het gesproken corpus te vinden, maar geen enkele keer in de ondertiteling. Het wordt vertaald als *telefoon* of *mobiel*. Toch draagt het woord geen label van Belgisch-Nederlands. De online woordenboek VanDale.nl geeft deze twee betekenissen aan: 1. *afkorting van: global system for mobile communications wereldwijd systeem voor mobiele communicatie* 2. *draagbare telefoon*.¹⁶

- Genen portefeuille of *gsm* in de auto, alleen vuilniszakken en tape.
Geen portefeuille of telefoon, alleen vuilniszakken en tape.
- Ik /eb ook heel dikwijls naar zijn *gsm* gebeld
Ik heb ook heel vaak z'n mobiel gebeld.

De naam van de aflevering geeft ook een vaak voorkomend woord, dat anders in de ondertiteling staat: *chef*. Volgens het woordenboek *Van Dale Online hedendaags Nederlands* staat *chef* als een verkorting van *chef-kok*. In het gesproken corpus komt *chef* 20 keer voor, waarvan deze woord 17 keer in de ondertiteling als *chef-kok* werd vervangen. De drie ontbrekende keer was *chef* vertaald in de ondertiteling als alleen *kok*, *chef* in de zin van superieur en *baas*. Hieronder staat eerst twee voorbeelden van

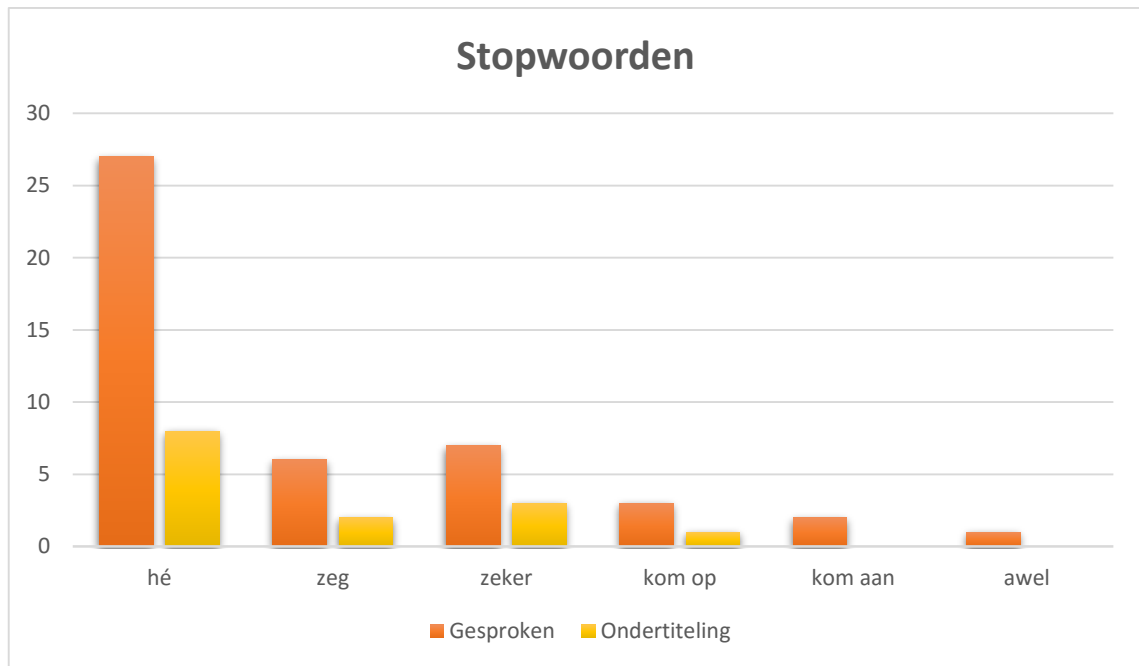
¹⁶ <http://vandale.nl/opzoeken?pattern=gsm&lang=nn#.V5ZNHvI97IU>, laatste toegang o 25.7. 2016

zinnen waarin *chef* als *chef-kok* staat en vervolgens drie voorbeelden met een ander vertaling, zoals vermeld.

- Een moord en een chef in en bak, da's verre van perfect, hé?
Een moord en een chef-kok in de bak is verre van perfect.
- En Ricus? Was die in de running om chef te worden?
En Ricus? Was hij in de running om chef-kok te worden?
- Ja, komt nu al maar mee. Ricus Sercu. Chef warme keuken.
Kom nu toch maar mee. Ricus Sercu. Kok warme keuken.
- Wa* zoudegij zelf doen als uw stiefvader én chef na al die jaren je zegt dat gij mocht afbollen?
Wat zou je zelf doen als je stiefvader én chef na al die jaren zegt dat je kan oprotten?
- Chef? Mag ik vandaag wa* vroeger weg? Want k moet naar de bank, mijne aannemer wacht op zijn centen en ik heb die mens beloofd om...
Baas, mag ik vandaag wat eerder weg? Ik moet naar de bank. M'n aannemer wacht op z'n geld en ik heb beloofd...

6.4.3.4 Stopwoorden

In de gesproken taal komen vaak stopwoorden voor. Sommige ervan zijn ook in de ondertiteling overgebracht, andere ontbreken. In het hele corpus was het meest opduikende stopwoord *hé*. Het woord *zeker* komt 12 keer voor, waarvan 7 keer als een stopwoord. *Kom aan* werd twee keer als *kom op* ondertiteld. In de volgende *grafiek 7* is de frequentie van bepaalde stopwoorden binnen de gesproken tekst en ondertiteling uitgebeeld. Onder de grafiek staan de voorbeelden uit het corpus, van elke van benoemde stopwoorden.

Grafiek 7: Frequentie van de stopwoorden

- Dat is wat de klant die hier is verwacht. Dat is nie* zo moeilijk, hé?
Dat is wat de klanten verwachten. Dat is niet zo moeilijk, hé?
- Da's geestig zeg. Ik ben blij da* ik u lezing gemist /eb. A zeg, Annemie, ik zal vanavond voor u koken.
Geestig, zeg. Ik ben blij dat ik de lezing gemist heb. Annemie, ik zal vanavond voor je koken.
- Hij zal nu wel nuchter zijn, zeker?
Hij zal nu wel nuchter zijn.
- Kom op jongen, rustig.
Kom op, jongen. Rustig.
- Awel, komaan, Witse. Di's echt de moeite.
- Kom op, Witse. *Het is echt de moeite waard.*

Conclusie

De taal is een middel dat niet alleen tot de communicatie dient, maar weerspiegelt ook de geschiedenis, maatschappij en attitudes van de moedertaalsprekers. De talen veranderen in de loop van tijd, onder zowel externe als interne invloeden. Het is niet anders in het geval van het Nederlands.

Het Nederlands behoort tot de Indo-Europees taalfamilie en binnen de Germaanse talen. Na de tweede klankverschuiving, die plaats vond tussen de vijfde en zesde eeuw, is het Nederlands van het Hoogduits geschieden. Sindsdien ging deze taal haar eigen toekomst en ontwikkeling tegemoet.

Het Oudnederlands was een verzameling van dialecten, het Middelnederlands heeft ook veel variatie gekend en de grootschalige verspreiding van de taal vond in de tijd van Renaissance plaats, ondanks de uitvinding van de boekdrukkunst.

Tot 1585 begrijpen we de taalontwikkeling van het Nederlands ook de ontwikkeling in de Vlaamse gebied van huidige België. In de zestiende eeuw zijn de Zuidelijke Nederlandse provincies uit de Noordelijke geschieden. Het was wel tijdelijk maar dit periode heeft zich duidelijk aan de taalontwikkeling van het Zuiden ondergeschreven. De Noordelijke provincies genoten van de Gouden eeuw, terwijl de Zuidelijke hebben met de economisch problemen gevecht. Het welzijn was niet het enige probleem. Hun gebied werd aan het einde van achttiende eeuw tot het Frankrijk aangesloten, en het Frans werd de officiële taal. Hierdoor had het Nederlands in dit gebied minder ruimte om zich verder te ontwikkelen. In 1813 zijn de Noordelijke en Zuidelijke provincies terug verbinden in het Verenigd Koninkrijk der Nederlanden. In 1830 is België besloten om een eigen weg te gaan, maar sluiten zich aan het taalnorm van Nederland.

Of het een juiste beslissing was, om het Nederlandse Standaardtaal over te nemen, is er veel twijfel. Het taal van de Vlamingen kon op dit manier beter tegen de invloed van Frans, maar aan de andere kant hebben de gewone Vlamingen een tendens zich van de Nederlanders te onderscheiden, ook in het gebied van de taal.

Binnen de gezamenlijke standaardtaal is er een begrip voor de woorden, die standaard in België gebruik worden. De verschillen bestaan vooral aan het fonetische, lexicale en grammaticale niveau.

Het Nederlands-Nederlands net als het Belgisch-Nederlands kennen een informele varianten van de Standaardtaal. Beiden van deze variëteiten hebben ongelijke kenmerken. Het Poldernederlands staat dichterbij het Standaardtaal, het Verkavelingsvlaams verschilt meer ervan. Het Poldernederlands speelt zich vooral af in het fonetische gebied. Hoewel het Verkavelingsvlaams ook op het gebied van fonetiek van het Standaardtaal afwijkt, gaan de verschillen nog dieper en dragen ook de kenmerken uit dialecten. De toekomst van het omgangsvarianten is moeilijk om voorspellen, maar als de ontwikkeling met hetzelfde tempo doorgaat, zou het Standaardtaal hoofdwarschijnlijk uitsluitend in heel informele situatie gebruik worden.

Door de taalvariantie toetreden de openbare omroepen in Nederland en België tot het gebruik van de ondertiteling ook bij de programs die uit hun buurtland en tenzij het land met die ze het taalnorm delen. VRT, het openbare omroep in Vlaanderen, heeft al decennia de normgevende functie van de taal betreft. Door deze omroep werd het Nederlands verspreid en ze houden zich bij hun oorspronkelijke doel en dus het Nederlandse taalnorm te behouden en tegelijkertijd ook de Belgisch-Nederlands gebruikt te respecteren. Ze hebben voor een open ondertiteling gekozen, wat betekent dat de kijker zelf mag kiezen of hij naar het programma met of zonder ondertiteling kijk.

Voor mijn onderzoek heb ik gekozen de Vlaamse serie *Witse* die in het Nederland met ondertiteling uitgezonden was. Het is de aflevering uit de zesde seizoen van deze populaire politiserie. Ik heb de gesprokene taal overgeschreven en geprobeerd ook de fonetische kenmerken van het Verkavelingsvlaams te opvangen. Daarna heb ik een transcriptie van de ondertitelingen gemaakt en deze twee teksten met elkaar te vergelijken.

Op de basis van de aflevering *Chef* uit de Vlaamse serie *Witse* in het mogelijk aan de voorbeelden te constateren, dat het uitspraak van de personages door het

Verkavelingsvlaams en de omgangstaal in België beïnvloed is. Er is *h*-deletie en *t*-deletie te horen, maar de sprekers doen dat niet altijd. Er is een bepaalde verwarring in dit opzichte. Verder is in de hele aflevering het *gij*-systeem aangepast in alle situaties. Het gebruik van *gij* als een voornaamwoord beïnvloedt ook de vorm van een werkwoord. De verkleinwoorden die hier uitgesproken zijn, hebben meestal het suffix –(s)ke. Er komt ook een verbuiging van de lidwoorden voor.

Op het lexicale niveau verschenen meerdere woorden, die zich in de ondertiteling verschillen van de gesprokene taal. Er zijn enkele terminologische verschillen te vinden, maar ook de woorden die in een woordenboek als *Belgisch* worden gemarkeerd. Deze woorden horen tot het Standaardtaal, maar tot het Belgisch- of Nederlandse variant. Hiermee wordt het bewezen dat er verschillen bestaan, tussen het Nederlands in België en het Nederlands in Nederlands. Zowel binnen de Standaardtaal als erbuiten.

Ten slotte kunnen we concluderen dat België en Nederland gemene wortels hebben. Deze twee landen zijn door een eeuwenlang ontwikkeling gegaan, soms apart soms samen maar altijd naast elkaar. Of de taalvariatie binnen het Nederlands gaan uit elkaar groeiend is niet voor te spellen, maar het hangt ten eerste vanaf de moedertaalsprekers: zowel Nederlanders als Belgen en hun streven naar de taaleenheid.

BIJLAGE 1: TRANSCRIPTIE

Personage	Gesproken taal	Ondertiteling
Sam Deconinck	En die /ollanders doen dus bijna altijd een cognitieve veracity assesement.	Die Hollanders doen dus bijna altijd een cognitieve veracity assesement.
Witse	Goeiemorgen. Kan ik misschien voor iemand anders ook al een <u>koffeke</u> gaan halen?	Goeiemorgen. Kan ik voor iemand anders ook nog een <u>koffie</u> halen?
Sam Deconinck	Merci. En ze checken systematisch 24 parameters om te zien of iemand de waarheid spreekt of nie*.	x. En ze checken systematisch 24 parameters om te zien of iemand de waarheid spreekt.
Peter Wijtinckx	Ma** da* gebeurt hier bij ons toch ook al, bij een videoverhoor van kinderen.	Dat gebeurt bij ons toch ook. Bij het videoverhoor van kinderen.
Sam Deconinck	Ja, ma**, ja, zij /ebben da* zó puntgesteld dat het ook van pas komt bij 't verhoor van volwassenen.	Zij hebben 't zo opgesteld dat het ook van pas komt bij 't verhoren van volwassenen.
Witse	Neem me niet kwalijk maar is het de bedoeling da* we het bureau gaan ver-Hollanditiseren?	Neem me niet kwalijk maar is het de bedoeling dat we het bureau gaan ver-Hollanditiseren?
Sam Deconinck	Nou!	x
Rudy Dams	Bijleren kan nooit kwaad. Da* was ook de bedoeling van die uitwisseling.	Bijleren kan nooit kwaad. Dat was ook de bedoeling van die uitwisseling.
Peter Wijtinckx	Ik wil da* gij morgenvroeg CVA verder uiteenzet.	Ik wil dat je morgenochtend CVA verder uiteenzet.
Sam Deconinck	Ja, da's goe*.	x
Politieman	Commissaris, een zekere Jean Sercu wil een verklaring afleggen.	x. Een zekere Jean Sercu wil een verklaring afleggen.
Peter Wijtinckx	Jean Sercu, dat is toch de <u>chef</u> van de Bijgaerde?	x. Dat is toch de <u>chef-kok</u> van de Bijgaerde?
Witse	Ik ken alleen Patrik Sercu.	Ik ken alleen Patrik Sercu.
Witse	Meneer Sercu? Jean Sercu? Commissaris Witse, federale recherche.	Meneer Sercu? Jean Sercu? Commissaris Witse, federale recherche.

Jean Sercu	Ik /eb een moord gepleegd.	Ik heb een moord gepleegd.
Witse	Thomas Vandamme.	Thomas Vandamme.
Jean Sercu	Ja, Thomas Vandamme. Hij was mijn souschef. Hij heeft me drie dagen geleden verteld dat die met m'n vrouw sliep. Al drie maanden.	Ja, x, hij was mijn souschef. Hij heeft me drie dagen geleden verteld dat hij met m'n vrouw naar bed ging. Al drie maanden.
Witse	En gij wist daar natuurlijk niks van.	En jij wist daar natuurlijk niks van.
Jean Sercu	Nee. Thomas is een knappe gast. Hij is populair bij de vrouwen. Ma** da* die met Emmy sliep, nee.	Thomas is een knappe jongen. Hij is populair bij de vrouwen. Maar dat hij met Emmy naar bed ging, nee.
Witse	Emmy, dat is uw vrouw.	Emmy is je vrouw?
Jean Sercu	Ja. Ik /eb /em vermoord met een écumoire.	Ik heb hem vermoord met een écumoire.
Witse	Een écumoire?	Een écumoire?
Jean Sercu	Een schuimspaan. Ik /eb /em opgewacht op onze parking. Ik /eb /em gewurgd.	Een schuimspaan. Ik heb hem opgewacht op de parkeerplaats. Ik heb hem gewurgd.
Sam Deconinck	Om /oe laat was da*?	Om hoe laat was dat?
Jean Sercu	Halftwee denk kik, ongeveer.	Half twee, denk ik. Ongeveer.
Sam Deconinck	's Nachts?	's Nachts?
Jean Sercu	Ja.	Ja.
Sam Deconinck	En wa* /ebdegij dan me* da* lijk gedaan?	En wat heb je met het lijk gedaan?
Jean Sercu	Ik *eb *em in twee <u>plastieke</u> zakken gestoken en da* /eb ik dan toegeplakt met tape. Ik /eb /em in de auto gelegd, ik ben naar 't kanaal gereden en ik /eb /em in het water gegooid.	Ik heb het in twee <u>plastic</u> zakken gestopt, die heb ik dichtgeplakt met tape. Ik heb hem in de auto gelegd, ik ben naar het kanaal gereden en ik heb hem in het water gegooid.
Witse	En die écu-dinges dan?	En die écu-dinges?
Jean Sercu	Ook. En dan ben ik, te voet naar huis gegaan.	x. Daarna ben ik lopend naar huis gegaan.
Witse	Aha, en zijne auto?	En z'n auto?
Jean Sercu	Die /eb ik laten staan.	Die heb ik laten staan.
Sam Deconinck	Kenne't merk?	Weet je het merk?

Jean Sercu	Het is een auto van 't restaurant. Dus een Range Rover AIB 637.	Hij is van 't restaurant. Een Range Rover AIB 637.
Witse	Daar heeft niemand u zien thuiskomen?	Niemand heeft u zien thuiskomen?
Jean Sercu	Nee, Emmy sliep al.	x. Emmy sliep al.
Witse	Da* is vreemd. Vreemd, vreemd. Da* gij pas na drie dagen me* en bekentenis komt. Waarom?	Dat is vreemd. Vreemd, vreemd. Dat je pas na drie dagen met een bekentenis komt. Waarom?
Jean Sercu	Ik wou 't.... Ik wou 't /elemaal nie* zeggen. Ik dacht da* ik ermee kon leven.	Ik wilde het... Ik wilde het helemaal niet zeggen. Ik dacht dat ik ermee kon leven.
Sam Deconinck	Kun u een keer aanwijzen waar precies gij /em in 't kanaal gedumpt hebt?	Kun je aanwijzen waar je hem precies in het kanaal hebt gedumpt?
Witse	/eb jij de aangiftes gecheckt?	Heb jij de aangiftes gecheckt?
Sam Deconinck	Ja, niemand heeft Thomas Vandamme als vermist opgegeven.	Ja, niemand heeft hem als vermist opgegeven.
Romain Van Deun	Hij lijkt lag exact op de plaats die Jean Sercu had aangewezen.	Het lijk lag precies op de plaats die Jean heeft aangewezen.
Rudy Dams	Genen portefeuille of <u>gsm</u> in de auto, alleen vuilniszakken en tape.	Geen portefeuille of <u>telefoon</u> , alleen vuilniszakken en tape.
Dokter Véronique Maes	Een wurgwond aan de hals en vermoedelijk een verbrijzeld strottenhoofd.	Een wurgwond aan de hals en vermoedelijk een verbrijzeld strottenhoofd.
Witse	Vingerafdrukken zullen we wel nie* meer vinden, <u>zeker</u> ?	Vingerafdrukken zullen we wel niet meer vinden.
Dokter Véronique Maes	Een lijk dat een paar dagen in het water dobert...	Een lijk dat een paar dagen in het water dobert...
Rudy Dams	Dat speelt toch geen rol. We /ebben de dader toch al?	Dat speelt geen rol. We hebben de dader al.
Witse	Ik wil zo vlug mogelijk een verslag.	Ik wil zo snel mogelijk een verslag.
Sam Deconinck	/ebdegij hier al eens gegeten?	Heb jij hier wel eens gegeten?
Witse	Nee, da* is meer iets voor de Flipper.	Dat is meer iets voor de Flipper.
Sam Deconinck	Zoud hij zijn getipt voor de Michelinster.	Hij zou zijn getipt voor een Michelinster.

Witse	Xxx	Hij doet z'n voordeel mee.
Emmy Sercu-Teugels	xx. Heeft u gereserveerd?	Heeft u gereserveerd?
Witse	Commissaris Witse, federale recherche, <u>Da's</u> mijne collega inspecteur Deconinck. We zoeken een zekere mevrouw Emmy Sercu.	Commissaris Witse, federale recherche. M'n collega, inspecteur Deconinck. We zoeken mevrouw Emmy Sercu.
Emmy Sercu-Teugels	Dat ben ik. Is er iets met Jean? Ik /eb /em al een paar keer geprobeerd van hem te bereiken op z'n gsm.	Dat ben ik. Is er iets met Jean? Ik heb hem al een paar keer geprobeerd te bellen.
Witse	Kunnen we misschien ergens anders praten?	Kunnen we ergens anders praten?
Emmy Sercu-Teugels	xx. Volgt u mij maar.	Lizzy, vervang jij mij even? Volgt u mij maar.
Witse	Gij hebt uwe man die bewuste nacht nie* meer /oren thuiskomen?	Je hebt je man die bewuste nacht niet meer horen thuiskomen?
Emmy Sercu-Teugels	Nee, ik slaap echt vast.	Nee, ik slaap echt vast.
Witse	Wanneer hebdegij Thomas Vandamme voor de laatste keer gezien?	Wanneer heb je Thomas Vandamme voor de laatste keer gezien?
Emmy Sercu-Teugels	Drie avonden geleden. Net voor ik naar huis vertrok.	Drie avonden geleden. Net voor ik naar huis ging.
Sam Deconinck	Vondze da* dan niet raar toen hij nie* meer kwam opdagen?	Vond je het dan niet raar dat hij niet meer kwam opdagen?
Emmy Sercu-Teugels	xx. Ik /eb ook heel dikwijls naar zijn <u>gsm</u> gebeld. Ik ben zelfs bij /em thuis gaan kijken. Ik wilde /em zelfs als vermist opgeven, maar Jean wilde da* niet. Hij was kwaad op Thomas.	Natuurlijk. Ik heb ook heel vaak z'n <u>mobiel</u> gebeld. Ik ben zelfs bij hem thuis wezen kijken. Ik wilde hem als vermist opgeven, maar Jean wilde dat niet. Hij was kwaad op Thomas.
Witse	Ja natuurlijk, door die affaire. Ja, da's toch de reden waarom Jean Thomas vermoord heeft?	Natuurlijk, door die affaire. Daarom heeft Jean Thomas toch vermoord?
Emmy Sercu-Teugels	Jean was kwaad op Thomas omdat hij zich in steek gelaten voelde. Hij /ad /em de vorige avond benoemd	Jean was kwaad op Thomas omdat hij zich in de steek gelaten voelde. Hij had hem de vorige avond

	tot souschef. En dan komt hij ineens nie* meer opdagen. Daar was Jean kwaad voor. Niet voor die affaire.	benoemd tot souschef. En dat kom hij ineens niet meer zien opdagen. Daar was Jean kwaad om. Niet om die affaire.
Witse	Nee, nee, natuurlijk nie*. D'is normaal dat uwe souschef op uw vrouw kruipt, Da's toch normaal.	Nee, natuurlijk niet. Het is normaal dat je souschef je vrouw bespringt. X
Sam Deconinck	Heeft Thomas Vandamme een partner? Een gezin?	Heeft Thomas Vandamme een partner? Een gezin?
Emmy Sercu-Teugels	Hij woont alleen.	Hij woont alleen.
Sam Deconinck	Wie is nu eigenlijk een <u>chef</u> ?	Wie is er nu eigenlijk een <u>chef-kok</u> ?
Emmy Sercu-Teugels	Nico, mijn zoon.	Nico, mijn zoon.
Witse	Uw zoon. Ik wil een lijst van alle werknemers en ik wil nu met keukenpersoneel praten.	Je zoon. Ik wil een lijst van alle werknemers en ik wil nu met het keukenpersoneel praten.
Emmy Sercu-Teugels	Nu? Maar de zaal is afgeladen vol. De keuken draait op volle toeren.	Nu? Maar de zaal is afgeladen vol. De keuken draait op volle toeren.
Witse	Ik kan die zaak ook gewoon laten sluiten, heé? Aan u de keuze.	Ik kan die zaak ook gewoon laten sluiten. Aan jou de keuze.
Lizzy Reiniers	Sorry, xxx.	Sorry, ongelukje.
Nico Teugel	Merde, merde, merde! Kan ik /elemaal opnieuw beginnen.	Verdomme. Kan ik opnieuw beginnen.
Witse	Sorry, d'is mijn schuld.	Sorry, het is mijn schuld.
Nico Teugel	Waar moeite gij mee?	Waar bemoeit u zich ermee?
Ricus Sercu	Ik zal het <u>efkes</u> leggen.	Ik zal het wel <u>even</u> goed leggen.
Nico Teugel	Een kunstwerk laat zich nie* herschikken.	Dat kan niet bij een kunstwerk.
Witse	xx. Geeft'is uw aandacht. Mevrouw /eef een kleine mededeling te doen.	Goed, mag ik even de aandacht. Mevrouw heeft een kleine mededeling.
Emmy Sercu-Teugels	Ik /eb geen goed nieuws. Thomas is dood.	Ik heb geen goed nieuws. Thomas is dood.
Witse	Ik wil jullie allemaal een paar <u>vraagskes</u> stellen.	Ik wil jullie allemaal een paar <u>vragen</u> te stellen.

Sam Deconinck	Nico Teugels.	Nico Teugels.
Witse	Ga zitten alsjeblieft.	Ga zitten.
Nico Teugel	Dus Thomas vermoord en Jean in de bak is. Amusant.	Dus Thomas is vermoord. En Jean in de bak... Amusant.
Sam Deconinck	Nico Teugels. Zoon van Emmy en Jean?	Nico Teugels, zoon van Emmy en Jean?
Nico Teugels	Nee, alleen van Emmy. Jean is m'n stiefvader. M'n moeder is gescheiden en dan hertrouwd met Jean.	Nee, alleen van Emmy. Jean is m'n stiefvader. M'n moeder is gescheiden en hertrouwd met Jean.
Witse	Wat is uwe job?	Wat is je baan?
Nico Teugels	Souschef, en nu Jean er nie* is, <u>chef</u> .	Souschef. En nu Jean er niet is, <u>chef-kok</u> .
Witse	Flopt dat zo'n beetje mee me* u stiefvader?	Kun je een beetje overweg met je stiefvader?
Nico Teugels	Ja, geen probleem. Wel met zijn zoontje natuurlijk. Alle dagen hommeles. Ma** da* is altij* zo in een keuken natuurlijk, zeker als gij gaat voor en ster. Dan is koken oorlog.	Ja, geen probleem. Wel met zijn zoontje natuurlijk. Elke dag hommeles. Maar dat is altijd zo in z'n keuken, zeker als je gaat voor 'n ster. Dan is koken oorlog.
Witse	Wist gij dat uwe moeder dat die een relatie had met Thomas?	Wist je dat je moeder een relatie had met Thomas?
Nico Teugels	Ja, iedereen weet da*.	Ja, iedereen weet dat.
Sam Deconinck	Wist Jean dat ook?	Wist Jean dat ook?
Nico Teugel	Is de paus katholiek?	Is de paus katholiek?
Witse	Is de paus katholiek? Wa* vondegij van de promotie van Thomas?	Is de paus katholiek? Wat vond je van de promotie van Thomas?
Nico Teugel	Kijk, hé, ik ben souschef, ik was souschef. En ineens komt een van een andere snotneuzen mijn plaats afpakken. Daar moet ik toch geen <u>tekeningske</u> bij maken.	Kijk, ik ben souschef. Ik was souschef. En ineens komt een of andere snotneus mijn plaats afpakken. Daar hoeft ik toch geen <u>tekeningetje</u> bij te maken?
Witse	Misschien heeft Jean u gepasseerd om da* gij drinkt.	Misschien heeft Jean je gepasseerd omdat je drinkt.
Sam Deconinck	Ricus Sercu?	Ricus Sercu?

Ricus Sercu	Ja?	Ja?
Sam Deconinck	Kom ma** <u>efkes</u> mee.	Kom <u>even</u> mee.
Ricus Sercu	xx	Ik was net bezig, nu niet.
Sam Deconinck	Ja, komt nu al maar mee. Ricus Sercu. <u>Chef</u> warme keuken.	Kom nu toch maar mee. Ricus Sercu. <u>Kok</u> warme keuken.
Ricus Sercu	Ja. Maar nu m'n vader er nie* is, souschef.	Maar nu m'n vader er niet is, souschef.
Witse	Gij zijt precies nie* erg onder en indruk, hé, van het feit da* uwe collega vermoord is.	Je bent niet erg onder de indruk van het feit dat je collega vermoord is.
Ricus Sercu	Jawel. Ma** ik /eb gewoon nog nie* zo veel tijd gehad om eraan aan te denken. Als gij zo'n keuken verricht, da's echt...	Jawel. Ik heb gewoon nog niet veel tijd gehad om eraan te denken. Als je in zo'n keuken werkt...
Witse	Uw stiefbroer, kom gij daar goed mee overeen?	Je stiefbroer, kun je daar goed mee overweg?
Ricus Sercu	Nico? Ja, Ça va.	Nico? Ja, het gaat wel.
Witse	Ça va?	Het gaat wel?
Ricus Sercu	't is altij* nie* even gemakkelijk, Nico maakt soms fouten.	Het is niet altijd gemakkelijk. Nico maakt soms fouten.
Witse	Omdat hij drinkt?	Omdat hij drinkt?
Ricus Sercu	Ja, dat ook. En hij pikt da* nie* als gij daar een opmerking over maakt.	Ja, dat ook. En hij pikt het niet als je er wat van zegt.
Witse	Gij denkt da gij beter kunt.	Je denkt dat je het beter kunt.
Ricus Sercu	Nee, nee, ma** het zal in iedere geval anders zijn.	Nee, maar 't zou ik elk geval anders zijn.
Witse	Anders?	Anders?
Ricus Sercu	M'n vader en Nico koken klassiek. En ik ben zo meer van de moleculaire keuken. Frituren in vloeibaar stikstof en zo, espuma's. Ik /eb juist een nieuwe bereiding voor sinaasappelijs gemengd met kiwi en aardbei...	M'n vader en Nico koken klassiek. Ik ben meer van de moleculaire keuken. Frituren in vloeibaar stikstof, espuma's. Ik heb net een nieuw recept voor sinaasappelijs met kiwi en aardbei...
Witse	Oké, oké. Ça va.	Het is goed zo.
Sam Deconinck	Wa* vindegij daarvan da* uw stiefbroer boven u staat?	Wat vind je ervan dat je stiefbroer boven jou staat?

Ricus Sercu	Da's een kwestie van afspraak.	Dat is een kwestie van afspraken.
Sam Deconinck	En wa* vonde ervan toen uw vader Thomas tot souschef benoemde?	En wat vond je ervan toen je vader Thomas tot souschef benoemde?
Ricus Sercu	M'n vader vond /em de beste kok, dus...	M'n vader vond hem de beste kok.
Sam Deconinck	En gij?	En jij?
Ricus Sercu	Da* doet er nie toe, hé? De <u>chef</u> is de baas.	Dat doet er niet toe. De <u>chef-kok</u> is de baas.
Witse	Ricus... Ricus, hé? Ik geloof geen woord van watte gij zegt.	Riscus... Ricus, hé? Ik geloof geen woord van wat je zegt.
Ricus Sercu	Mijn vader /eef nie* voor mij gekozen omdat hij anders zijn stiefzoon nog dieper in de stront zou duwen. Da* kon hij nie* maken tegenover Emmy. Dus hij /eef gekozen voor iemand buiten de familie.	Hij koos mij niet omdat hij z'n stiefzoon dan nog dieper in de stront zou duwen. Dat kon hij niet maken tegenover Emmy. Dus heeft hij gekozen voor iemand buiten de familie.
Witse	Xxx, u mag beschikken.	Goed, je mag gaan.
Witse	Hier. Checken bij Emmy. Lizzy Reniers?	Hier. Checken bij Emmy. Lizzy Reniers?
Lizzy Reniers	Ja.	Ja.
Witse	Maître d'hôtel?	Maître d'hôtel?
Lizzy Reniers	Inderdaad.	Inderdaad.
Witse	Ik dacht da* Emmy de zaal runde?	Ik dacht dat Emmy de zaal runde?
Lizzy Reniers	Emmy ontvangt en rekent af. Ze is ook sommelier maar ik run de zaal.	Emmy ontvangt en rekent af. Ze is ook sommelier, maar ik run de zaal.
Witse	't moet <u>precies</u> blinken, hé?	Het moet <u>helemaal</u> blinken, hé?
Lizzy Reniers	Als gij ster wilt halen, moet alles perfect zijn.	Als je een ster wilt halen, moet alles perfect zijn.
Witse	Een moord en een <u>chef</u> in en bak, da's verre van perfect, hé?	Een moord en een <u>chef-kok</u> in de bak is verre van perfect.
Lizzy Reniers	Kan ik iets daar aan doen?	Kan ik daar iets aan doen?
Witse	Ja, datte /eb ik ook nie* gezegd. Thomas. Wanneer /ebde die voor 't laatst gezien?	Dat heb ik ook niet gezegd. Thomas. Wanneer heb je hem voor het laatst gezien?
Lizzy Reniers	Drie avonden geleden. Jean /ad de	Drie avonden geleden. Jean had de

	promotie van Thomas bekendgemaakt, en iedereen op champagne getrakteerd. Ik /eb daarna opgeruimd en ik ben naar huis gegaan. Ricus ook, trouwens.	promotie van Thomas bekendgemaakt en iedereen op champagne getrakteerd. Ik heb daarna opgeruimd en ik ben naar huis gegaan. Ricus ook, trouwens.
Witse	En Jean en Thomas, die waren nog hier.	En Jean en Thomas waren nog hier.
Lizzy Reniers	Ja.	Ja.
Witse	Wat vond u van de promotie van Thomas?	Wat vond je van de promotie van Thomas?
Lizzy Reniers	Jean moest iets doen zeker. Me* Nico ging het absoluut nie* meer, ma** da* hij z'n eigen zoon passeerde... Ma** ja, ik ben natuurlijk nie* helemaal objectief. Ik woon al meer dan jaar samen met Ricus.	Jean moest toch iets doen. Met Nico ging het absoluut niet meer, maar dat hij z'n eigen zoon passeerde... Maar ja, ik ben natuurlijk niet helemaal objectief. Ik woon al meer dan een jaar samen met Ricus.
Emmy Sercu-Teugels	Thomas was echt Jean'ze <u>chouchou</u> . Ik begrijp er niks van.	Thomas was echt Jean's <u>lieveling</u> . Ik begrijp er echt niks van.
Witse	Gij /ebt wel een affaire met zijne <u>chouchou</u> .	Je hebt wel een affaire met zijn <u>lieveling</u> .
Emmy Sercu-Teugels	Ja, en?	Ja, en?
Witse	Wist Jean van uwe affaire?	Wist Jean van die affaire?
Emmy Sercu-Teugels	Ja, hij leidt daar geen restaurant voor.	Ja. Hij leidt daar geen restaurant voor.
Witse	Ma** hij passeerde wel z'n eigen zoon en hij degradeert z'n stiefzoon.	Maar hij passeerde wel z'n eigen zoon en degradeert z'n stiefzoon.
Emmy Sercu-Teugels	De Bijgaerde is de eerste klasse restaurant en dat komt op de eerste plaats voor Jean. Zeker nu.	De Bijgaerde is een eersteklas restaurant. Dat komt op de eerste plaats voor Jean. Zeker nu.
Witse	Ja, natuurlijk, nu da* /em ga voor zijn ster, hé?	Natuurlijk, nu hij gaat voor z'n ster.
Emmy Sercu-Teugels	xx. Jean heeft de vorige week te /oren gekregen van zijn dokters dat z'n behandeling niet meer werkt.	Helemaal niet. Jean heeft vorige week van z'n artsen te horen gekregen dat z'n behandeling niet

		aanslaat.
Witse	Behandeling?	Behandeling?
Emmy Sercu-Teugels	Darmkanker. Uitgezaaid. Hij heeft nog zes maanden leven of zo. Wanneer kan ik Jean zien?	Darmkanker. Uitgezaaid. Hij heeft nog zes maanden te leven, of zo. Wanneer kan ik Jean zien?
Witse	De eerste 24 uur zeker nie*.	De eerste 24 uur zeker niet.
Witse	Da's een cadeauke van uw vrouw. Uw medicatie. Waarom hebdegij mij niet gezegd da* gij nie* lang te leven /ebt?	Een cadeautje van je vrouw. Je medicijnen. Waarom heb je me niet verteld dat je niet lang meer te leven hebt?
Jean Sercu	Zult gij dat vertellen aan uwe team?	Zou jij dat vertellen aan je team?
Witse	Ik stel hier de vragen.	Ik stel hier de vragen.
Jean Sercu	't zou de werking van het restaurant in gevaar brengen.	Het zou de werking van het restaurant in gevaar brengen.
Witse	Ma** gij neemt wel uw voorzorgen, hé? Door een opvolger te benoemen.	Maar je neemt wel voorzorgsmaatregelen door een opvolger te benoemen.
Jean Sercu	Ja, natuurlijk. Da's toch logisch.	Ja, natuurlijk. Dat is toch logisch.
Witse	Logisch? Logisch zou dat zijn da* die en opvolger da* da* zou uwe zoon zijn. Of misschien uwe stiefzoon. Ma** een wildvreemde?	Logisch? Logisch zou zijn dat die opvolger je zoon is. Of misschien je stiefzoon. Maar een wildvreemde?
Jean Sercu	/ebdegij al met Nico en Ricus gepraat?	Heb je al met Nico en Ricus gepraat?
Witse	Ja, natuurlijk.	Ja natuurlijk.
Jean Sercu	Dan moet 't u toch duidelijk zijn. Nico is aan en drank en Ricus /eef't karakter nie*. Laat één van die twee de Bijgaerde een één maand runnen en en zaak is failliet.	Dan moet het duidelijk zijn. Nico is aan de drank en Ricus heeft het karakter niet. Laat een van die twee de Bijgaerde één maand runnen en de zaal is failliet.
Sam Deconinck	Zij vinden da* alle twee da* zij da* wel aankunnen.	Ze vinden dat ze dat wel aankunnen.
Jean Sercu	Ja, tuurlijk. Wie wil gene <u>chef</u> worden? Ze wisten alle twee da* Thomas de man was en da* hij voor een ster zou zorgen.	Tuurlijk. Wie wil er geen <u>chef-kok</u> worden? Ze wisten dat Thomas de man was en dat hij voor een ster zou zorgen.

Sam Deconinck	En da's belangrijk voor u.	En dat is belangrijk voor je?
Jean Sercu	Ja, dat is belangrijk, na dertig jaar koken is da* belangrijk, ja. Da* is die kers op de taart.	Ja, na 30 jaar koken is dat belangrijk. Dat is de kers op de taart.
Witse	Dacht Thomas daar ook zo over?	Dacht Thomas er ook zo over?
Jean Sercu	Natuurlijk. Daarom moest hij mij opvolgen.	Natuurlijk. Daarom zou hij mij opvolgen.
Witse	D'is vreemd. Op een en dezelfde dag uwe sterkok tot opvolger benoemen en /em ook vermoorden.	Vreemd. Op een en de'elfde dag benoem je je sterkok tot opvolger en vermoord je hem ook.
Jean Sercu	Hij /ad van mijn vrouw moeten afbleven.	Hij had van m'n vrouw moeten afbleven.
Witse	Iedereen wist, iedereen wist da /em op uw vrouw zat.	Iedereen wist dat hij 't met je vrouw deed.
Jean Sercu	Ik wist da* niet. Hij heeft 't me verteld en ik /eb /em vermoord.	Ik niet. Hij heeft het me verteld en ik heb hem vermoord.
Witse	Meneer Sercu, gij liegt.	Meneer Sercu, je liegt.
Peter Wijtinckx	Waarom /eef hij dan bekend?	Waarom heeft hij dan bekend?
Witse	Da' is een interessante vraag. Waarom liegt en stervende mens?	Interessante vraag. Waarom liegt een stervende man?
Peter Wijtinckx	/eef die huiszoeking bij Thomas iets opgeleverd?	Heeft de huiszoeking iets opgeleverd?
Rudy Dams	Nee, gene <u>gsm</u> of portefeuille gevonden.	Geen <u>telefoon</u> of portefeuille gevonden.
Romain Van Deun	Backgroundcheck vanzelfde. Blanco <u>strafregister</u> . Hij verdiende goed zijn brood en die had geen schulden.	Backgroundcheck ook niet. Blanco <u>strafblad</u> . Hij verdiende genoeg en had geen schulden.
Peter Wijtinckx	En 't buurtonderzoek?	En het buurtonderzoek?
Rudy Dams	Ook niks. Er wonen geen katten aan 't kanaal.	Ook niks. Er woont niemand aan 't kanaal.
Romain Van Deun	De <u>gsm-gegevens</u> van Thomas hebben we nog nie*, ma die sexy telefoniste is daarmee bezig.	We hebben z'n <u>telefoongegevens</u> nog niet, maar ze zijn er mee bezig.
Peter Wijtinckx	En heeft het onderzoek van <u>labo</u> iets opgeleverd?	Heeft het onderzoek van de <u>TR</u> iets opgeleverd?
Romain Van	Ja, in die Range Rover zijn de	In de Range Rover zijn

Deun	vingerafdrukken gevonden van Thomas Vandamme maar ook die van Jean, van Nico, van Emmy, van Ricus, van Lizzy. Ja, iedereen van de Bijgaerde reed met die auto.	vingerafdrukken gevonden van Thomas maar ook die van Jean, Nico, Emmy, Ricus, Lizzy. Iedereen van de Bijgaerde reed met die auto.
Rudy Dams	Alles sluit erop dat de Jean'ze verhaal klopt.	Alles lijkt erop dat Jean's verhaal klopt.
Witse	Nee, ik blijf 't vreemd vinden da hij niks over z'n ziekte verteld heeft. Iedereen wist van de affaire tussen Emmy en Thomas. Alleen Jean nie*.	Nee. Ik blijf het vreemd vinden dat hij niks over z'n ziekte verteld heeft. Iedereen wist van de affaire van Emmy en Thomas. Alleen Jean niet.
Peter Wijtinckx	We hebben een lijk, we hebben een dader, we hebben een moordwapen, we hebben een motief...	We hebben een lijk, een dader, een moordwapen, een motief...
Witse	Ja ma**, waarom zou Jean zijne opvolger vermoorden, hé? Di's de enige die hij nie* kan missen.	Waarom zou Jean z'n opvolger vermoorden? Het is de enige die hij niet kan missen.
Peter Wijtinckx	En we hebben een bekentenis.	En we hebben een bekentenis.
Annemie Nachtegaele	Is nie* lekker?	Vind je het niet lekker?
Witse	Jawel, is heel lekker.	Jawel, ik vind het heel lekker.
Annemie Nachtegaele	Verkeerd verbonden?	Verkeerd verbonden?
Witse	Denk ik.	Ik denk het.
Annemie Nachtegaele	Zeg, wa* is 't? Zijt gij met een moeilijke zaak bezig?	Wat is er? Ben je met een moeilijke zaak bezig?
Witse	Gemakkelijk. Te gemakkelijk.	Gemakkelijk. Te gemakkelijk.
Annemie Nachtegaele	Overmorgen is er een lezing in 't Congrescentrum. Hier.	Overmorgen is er een lezing in het Congrescentrum. Hier.
Witse	Recidive trajecten van jeugd-delinquenten.	Recidive trajecten van jeugd-delinquenten.
Annemie Nachtegaele	Ja, door een collega-psycholoog die gespecialiseerd is in criminologie. Over het eerste politiecontact bij mintwaalfjarigen bij 't delinquent	Door een collega-psycholoog die gespecialiseerd is in criminologie. Over het eerste politiecontact bij kinderen jonger dan twaalf.

	gedrag.	
Witse	's /eel interessant.	Dat is interessant.
Annemie Nachtegaele	Ja, hij beweert dat 't eerste politie- contact een belangrijke risicofactor is bij later delinquent gedrag.	Ja. Hij beweert dat 't eerste politie- contact een belangrijke risicofactor is bij later delinquent gedrag.
Witse	Ja weer zo'n gastinzicht da* dat alleemaal de schuld van de politie is.	Weer zo'n gast die zegt dat het alleemaal de schuld van de politie is.
Annemie Nachtegaele	Awel, komaan, Witse. Di's echt de moeite. En ik zou u graag voorstellen aan /em. Oké?	Kom op, Witse. Het is echt de moeite waard. En ik zou je graag voorstellen aan hem. Oké?
Witse	Wanneer is da*?	Wanner is het?
Annemie Nachtegaele	Overmorgen om één uur.	Overmorgen om 13.00 uur.
Witse	Wiste. Lizzy? Lizzy wie? A ja, de maître d'hôtel, van de Bijgaerde. Nu? Ja, ik kom direct, ja.	Lizzy? Lizzy wie? O ja, de maître d'hôtel van de Bijgaerde. Nu? Ja, ik kom er meteen aan.
Witse	Dus, gij beweert da* Jean de moord nie* kan gepleegd /ebben.	Dus je beweert dat Jean de moord niet gepleegd kan hebben.
Lizzy Reniers	Nee, Thomas was als 'n zoon voor Jean.	Nee, Thomas was als 'n zoon voor Jean.
Witse	Ma** wie /eefte da* dan wel gedaan, hé?	Maar wie heeft het dan wel gedaan?
Ricus Sercu	Toen Nico aan de kant werd gezet /eefte hij een ontslag genomen.	Toen Nico aan de kant werd gezet heeft hij ontslag genomen.
Witse	Diezelfde avond nog?	Diezelfde avond nog?
Lizzy Reniers	Ja. Hij was razend.	Ja. Hij was razend.
Ricus Sercu	Hij heeft ermee gedreigd Jean kapot te maken.	Hij heeft ermee gedreigd Jean kapot te maken.
Lizzy Reniers	Iedereen was daarbij.	Iedereen was erbij.
Witse	Ja, ma** hij /eefte mee gedreigd Jean kapot te maken, nie* Thomas.	Maar hij heeft gedreigd Jean kapot te maken, niet Thomas.
Lizzy Reniers	Nee, ma** we vonden toch da* gij 't moest weten.	Nee, maar wij vonden toch dat u het moest weten.
Witse	Bedankt. Ma** waarom hebde da* vanmiddag nie* gezegd?	Bedankt. Waarom heb je dat vanmiddag niet gezegd?
Lizzy Reniers	Ik wou eerst overleggen met Ricus.	Ik wilde eerst overleggen met

	Excuseer.	Ricus. Pardon.
Ricus Sercu	Iemand beschuldigen doet gij nie* zo maar, hé?	Iemand beschuldigen doe je niet zomaar.
Nico Teugels	Doe open, hé! Gij kun mij nie* doen weglopen, hé? Komaan jong, doe open.	Doe open, hé! Je kunt me niet wegjagen. Kom op.
Nico Teugels	Lafaard, lafaard, kom.	Lafaard, lafaard, kom.
Lizy Reniers	Nico ga naar huis, gij zijt zat.	Ga naar huis, je bent dronken, Nico.
Nico Teugels	Slappe teef.	Slappe teef.
Witse	Hou gij bakekse, hé? Rustig, hé?	Hou je bek, jij.
Nico Teugels	Ça va. Ça va.	Het gaat al.
Witse	Wa* kommte gij hier doen?	Wat kom jij hier doen?
Nico Teugels	Ik kom *em in het ziekenhuis meppen.	Ik kom hem in het ziekenhuis meppen.
Ricus Sercu	Kom jongen, kom!	Kom dan, jongen!
Witse	Gij komte /em in het ziekenhuis meppen? En waarom?	In het ziekenhuis meppen? En waarom?
Nico Teugels	Omdat hij Thomas /eeft kapot gemaakt. Ikke nie*.	Omdat hij Thomas kapot heeft gemaakt. Ik niet.
Ricus Sercu	Zatte kloot.	Dronken lul.
Witse	Bel de politie, zeg da ze een xxx hier sturen. Kom op jongen, rustig.	Bel de politie, laat ze een wagen sturen. Kom op, jongen. Rustig.
Sam Deconinck	En tenslotte techniek 24. We zijn er bijna door. Een verdachte beantwoordt een vraag een wedevraag. Da* kan wijzen op tijd winnen.	En tenslotte techniek 24. We zijn er bijna doorheen. Een verdachte beantwoordt een vraag met een wedevraag. Dat kan wijzen op tijd winnen.
Rudy Dams	Dams. Ah ja, ja, momentje. Da's m'ne aannemer, we hebben xxx ik moet da* antwoorden, sorry.	Ah ja, ja, momentje. Dat is m'n aannemer. Ze zijn aan het werk, ik moet echt opnemen.
Sam Deconinck	Dus da* kan wijze op tijd winnen. De ondervraagde proberen te misleiden om ondertussen te kunnen nadenken. Voilà. Nog vragen?	Dat kan wijzen op tijd winnen, de ondervraagde proberen te misleiden om ondertussen te kunnen nadenken. Nog vragen?
Peter Wijtinckx	Dank u wel, inspecteur Deconinck,	Dank je wel, inspecteur Deconinck.

	we gaan er zeker gebruik van kunnen maken.	We zullen er zeker gebruik van maken.
Witse	Ik ga Nico verhoren. /oe zit het met zijne backgroundcheck?	Ik ga Nico verhoren. Hoe zit het met z'n backgroundcheck?
Romain Van Deun	Nico is een opvliegend type. Hij is al opgepakt voor een caf�eruzie, verkeersagressie en rijden onder invloed.	Nico is een opvliegend type. Hij is al eens opgepakt voor een caf�eruzie, verkeersagressie en rijden onder invloed.
Witse	Hij zal nu wel nuchter zijn, zeker?	Hj zal nu wel nuchter zijn.
Romain Van Deun	'et is te /open.	Het is te hopen.
Rudy Dams	Gij belt me nu op het slecht moment, meneer Lasek. Nee, nee, da* komt allemaal in orde.	Je belt me wel op een slecht moment. Nee, het kom allemaal in orde.
Sam Deconinck	Zeg, gij vond da* precies nie* zo interessant?	Je vond het niet zo interessant, h�?
Witse	Heel interessant. Voor mensen met /eel veel tijd.	Heel interessant. Voor mensen met heel veel tijd.
Rudy Dams	Het komt in orde, ja, ja, cash, ja. Ik ga vandaag nog naar de bank. Oké?	Het komt in orde. Ja, cash. Ik ga vandaag nog naar de bank.
Nico Teugels	Jean is onschuldig. Ricus /eef da* gedaan.	Jean is onschuldig. Ricus heeft het gedaan.
Wiste	En wat is z'n motief?	Wat is z'n motief?
Nico Teugels	<u>Chef</u> worden.	<u>Chef-kok</u> worden.
Witse	Ik probeer te volgen, h�, maar wie is er z'n plaats als souschef aan Thomas <u>kwijtgespeeld</u> ?	Ik probeer te volgen, maar wie is er z'n plaats als souschef aan Thomas <u>kwijtgeraakt</u> ?
Nico Teugels	Ikke.	Ik.
Witse	En Ricus? Was die in de running om <u>chef</u> te worden?	En Ricus? Was hij in de running om <u>chef-kok</u> te worden?
Nico Teugels	Nee.	Nee.
Witse	Dus als Jean onschuldig is, dan blijft het volgens mij maar ene persoon in de keuken over met een motief om Thomas te vermoorden en da* zijdegij. Waar waarde gij die avond	Dus als Jean onschuldig is, blijft er maar één persoon in de keuken over met een motief om Thomas te vermoorden en dat ben jij. Waar was je die avond na 00.00 uur?

	na twaalf uur?	
Nico Teugels	Thuis.	Thuis.
Witse	Zijn da* getuigen van?	Zijn daar getuigen van?
Nico Teugels	Nee.	Nee.
Witse	Dan /ebdegij geen alibi. Gij zijt de avond wel razend weggelopen.	Dan heb je geen alibi. Je bent die avond wel razend weggelopen.
Nico Teugels	Wa* zoudegij zelf doen als uw stiefvader én chef na al die jaren je zegt dat gij mocht <u>afbollen</u> ?	Wat zou je zelf doen als je stiefvader én chef na al die jaren zegt dat je kan <u>oprotten</u> ?
Witse	Ja ma, gij /eb zelf mee gedreigd om /em te vermoorden.	Je hebt en zelfs mee gedreigd om hem te vermoorden.
Nico Teugels	Ja, en toen Jean me de dag daarna smeekte om terug te komen dan ben ik /eel braaf teruggekomen. En Jean /eb ik bedreigd. Ik /eb Jean bedreigd. Nie* Thomas.	En toen Jean me de dag erna smeekte om terug te komen, ben ik teruggekomen. Jean heb ik bedreigd. Ik heb Jean bedreigd. Niet Thomas.
Witse	Nico beschuldigd Ricus. Ricus en Lizzy beschuldigen Nico. Ma** ze /ebben geen van alle een deftige alibi. Ze waren thuis.	Nico beschuldigd Ricus. Ricus en Lizzy beschuldigen Nico. Maar ze hebben geen van allen een goed alibi. Ze waren thuis.
Sam Deconinck	En da* van Emmy da* vind ik ook ma** mager. Ze sliep. Er is niemand die da* kan bevestigen.	En dat van Emmy vind ik ook maar mager. Ze sliep. Er is niemand die dat kan bevestigen.
Witse	Ma** volgens mij heeft Emmy geen motief terwijl Nico wel, hé. Hij wou <u>chef</u> worden.	Maar volgens mij heeft Emmy geen motief en Nico wel. Hij wilde <u>chef-kok</u> worden.
Peter Wijtinckx	Nogis. Jean heeft bekend toch? Dus waarom investeren in verder onderzoek?	Nog eens: Jean heeft bekend, toch? Dus waarom investeren in verder onderzoek?
Sam Deconinck	Ja, omdat Jean Sercu wel degelijk liegt. Ja, ik /eb /em gisteren twee keer geobserveerd. Die geeft geen details, hij verbetert zichzelf ook nooit, die maakt ook geen geheugenkoppeling en hij geeft geen tast- of reukervaringen.	Omdat Jean Sercu wel degelijk liegt. Ik heb hem gisteren twee keer geobserveerd. Hij geeft geen details, hij verbetert zichzelf ook nooit, hij maakt ook geen geheugenkoppelingen en hij geeft geen tast- of reukervaringen.

Witse	Voilà, Jean kan Thomas nie* vermoord hebben. We moeten verder zoeken. Goed, kijkis of Jean een testament gemaakt heeft. De Bijgaerde da's wel een miljoenzaak. Ik wil weten wie en wa* krijgt, ja?	Jean kan Thomas dus niet vermoord hebben. We moeten verder zoeken. Goed, kijk eens of Jean een testament heeft. De Bijgaerde is wel een miljoenzaak. Ik wil weten wie er wat krijgt.
Peter Wijtinckx	Wacht en wat gebeurt met Nico?	Wacht. Wat gebeurt er met Nico?
Witse	Nico? De <u>onderzoeksrechter</u> /eeft gezegd da* we /em 24 uur mogen vasthouden. We /ebben dus nog een halven dag om te zien of Nico onze man is.	Nico? De <u>rechter-commissaris</u> zei dat we hem 24 mogen vasthouden. We hebben dus nog een halve dag om te zien of Nico onze man is.
Peter Wijtinckx	Goed, maar hou het onderzoek low profile. Hoe eerder we dit afronden, hoe beter.	Goed, maar hou het onderzoek low profile. Hoe eerder we dit afronden, hoe beter.
Sam Deconinck	Ik dacht dat gij die CVA -techniek /elemaal niks vond.	Ik dacht dat je die CVA-techniek helemaal niks vond.
Witse	Ik vind die schitterend. Alles wa* da* ik kan gebruiken vind ik schitterend.	Ik vind 'm schitterend. Alles wat ik kan gebruiken, vind ik schitterend.
Emmy Sercu-Teugels	Onze reputatie en de job van vijftien mensen staan op het spel.	Onze reputatie en baan van vijftien mensen staan op het spel.
Witse	De zaken gaan toch goed, hé?	De zaken gaan toch goed?
Emmy Sercu-Teugels	Kijk, ik /eb onze Nico nodig, wanneer laat u /em gaan?	Ik heb Nico nodig, wanneer laat u 'm gaan?
Witse	Wa* dacht gij van zijne dreigement om Jean te vermoorden?	Wat dacht je van z'n dreigement om Jean te vermoorden?
Emmy Sercu-Teugels	xx. Nico maakt veel lawaai ma** hij doet niks, excuseer.	Ach, Nico maakt veel lawaai, maar hij doet niks. Pardon.
Sam Deconinck	Hij is wel een paar keer veroordeeld voor vechtpartijen, hé?	Hij is wel een paar keer veroordeeld voor vechtpartijen.
Emmy Sercu-Teugels	xx. Hij heeft een drankprobleem. Ma** da* maakt van Nico nog geen moordenaar.	Dat komt door de alcohol. Hij heeft een drankprobleem. Maar dat maakt van hem geen moordenaar.
Witse	/oe is de relatie tussen Nico en Ricus?	Hoe is de relatie tussen Nico en Ricus?
Emmy Sercu-	Kijk, het werk in een topkeuken is	Kijk, het werk in een topkeuken is

Teugels	pure stress. Daar vallen nog wel eens woorden. Da komt in de beste families voor.	pure stress. Er vallen nog wel eens woorden. Dat komt in de beste families voor.
Witse	Ma** het moet toch wel lastig zijn altijd* tussen twee ... tussen drie vuren staan. Uwe man, uwe zoon, uwe stiefzoon	Maar het moet toch lastig zijn, altijd tussen twee... tussen drie vuren staan. Je man, je zoon, je stiefzoon.
Emmy Sercu-Teugels	Ik sta nie* tussen drie vuren. Ik werk in de zaal en m'n klanten wachten.	Ik sta niet tussen drie vuren. Ik werk in de zaal en m'n klanten wachten.
Lizzy Reiniers	Een gepocheerde tarbot, één babykreeft bergamot en één trio ganzenlever.	Een gepocheerde tarbot, één babykreeft bergamot en één trio ganzenlever.
Ricus Sercu	Merde. Moeten ze echt allemaal à la carte bestellen we *ebben toch ook een menu.	Moeten ze echt à la carte bestellen? We hebben ook een menu.
Witse	Ricus, /ebedgij een momentje?	Ricus, heb je even?
Een kok	xx	De bergamot is op.
Ricus Sercu	Waarom weet ik da* nu pas? Hé? Moet ik alles alleen doen, of wa*?	Waarom weet ik dat nu pas? Moet ik alles alleen doen?
Lizzy Renier	Ik zal het wel regelen met de klant, oké?	Ik zal het wel regelen met de klant.
Witse	Ricus, /ebedgij een momentje?	Ricus, heb je even?
Ricus Sercu	Nee. Straks, klanten wachten nie* graag.	Nee. Straks. De klanten wachten niet graag.
Witse	Ik ook nie*.	Ik ook niet.
Lizzy Reiniers	De lamsfilet moest rosé zijn en nie* à point.	De lamsfilet moest rosé zijn en niet à point.
Riscus Sercu	Podverdomme.	Verdomme.
Lizzy Reiniers	Ricus. Gij zijt de <u>chef</u> gedraag dan gij ook zo. Sorry, commissaris ma** mogen we misschien <u>efkes</u> ons werk doen?	Je bent <u>chef-kok</u> , gedraag je dan ook zo. Sorry, maar mogen we misschien <u>even</u> ons werk doen?
Rudy Dams	Ik /eb het testament van Jean Sercu gecheckt. Behalve waar ze wettelijk recht op hebben krijgen Emmy,	Ik heb het testament van Jean Sercu gecheckt. Behalve waar ze wettelijk recht op hebben krijgen

	Ricus en Nico nog eens elk een derde. 't Is wel opvallend da* Jean twee maanden geleden in de bijlage liet optekenen da* da* alleen gold voor meneer Thomas Vandamme chef-kok werd.	Emmy, Ricus en Nico nog eens elk een derde. Jean liet twee maanden geleden in een bijlage zetten, dat dat alleen gold wanneer Thomas Vandamme chef-kok werd.
Witse	Nog een reden waarom Jean Thomas nie* zou vermoorden. Oké, bedankt, Dams. Rijden.	Nog een reden waarom Jean Thomas niet zou vermoorden. Oké, bedankt, Dams. Rijden.
Lizzy Reniers	Hier.	Hier.
Riscus Sercu	Wa*? Laat mij toch gewoon me* rust.	Wat? Laat me gewoon met rust.
Sam Deconinck	Zullen we nu ondervragen?	Zullen we hem nu ondervragen?
Witse	De foto 's.	De foto 's.
Witse	Droeg Thomas een jas toen da* gij /em /eb vermoord?	Droeg Thomas een jas toen je hem vermoordde?
Jean Sercu	Da* weet ik nie* meer.	Dat weet ik niet meer.
Witse	Ja of nee?	Ja of nee?
Jean Sercu	Ja. Ik zeide toch da* kik da* toch nie* meer weet. Godverdomme.	Ik zei toch dat ik het niet meer weet? Verdomme.
Sam Deconinck	We /ebben 'is geïnformeerd bij uwe personeel en Thomas droeg blijkaar al een weken dezelfde bruine leren jas. Die is nie* gevonden in het restaurant, nie bij /em thuis en nie* in de Range Rover.	We hebben geïnformeerd bij het personeel. Thomas droeg al weken dezelfde bruine leren jas. Die is niet gevonden in het restaurant, niet bij hem thuis en niet in de Range Rover.
Witse	Gij liegt dus. Nog maar 'is.	Je liegt dus. Nog maar eens.
Jean Sercu	Ik vergis me.	Ik vergis me.
Witse	Uw testament bewijst da* gij in Thomas de toekomst van uw restaurant zag. Gij /ebt geen motief. Integendeel? Gij neemt de schuld op u om iemand te beschermen. Wie, meneer Sercu?	Je testament bewijst dat je in Thomas de toekomst van je restaurant zag. Je hebt geen motief. Integendeel. Je neemt de schuld op je om iemand te beschermen. Wie, meneer Sercu?
Jean Sercu	Ik /eb Thomas vermoord.	Ik heb Thomas vermoord.
Peter Wijtinckx	Dank u wel, meneer de <u>onderzoeks-</u>	Dank u wel, meneer de <u>rechter-</u>

	<u>rechter</u> . U mag Jean Sercu vrijlaten.	<u>commissaris</u> . Je mag Jean Sercu vrijlaten.
Witse	En Nico?	En Nico?
Peter Wijtinckx	Zijn aanhouding is bevestigd.	Zijn aanhouding is bevestigd.
Witse	Dank u, directeur.	Bedankt, directeur.
Peter Wijtinckx	Commissaris, zou u volgende week mijn functie van hoofdcommissaris kunnen waarnemen? Ik ben uitgenodigd om op een driedaags colloquium in Parijs om een paar lezingen te geven over de grensoverschrijdende criminaliteit. Een evaluatie van Schengen III.	Commissaris. Zou je volgende week mijn functie van hoofdcommissaris kunnen waarnemen? Ik ben uitgenodigd om op een driedaags colloquium in Parijs lezingen te geven over grensoverschrijdende criminaliteit. Een evaluatie van Schengen III.
Witse	/ebde misschien al eens aan Van Deun gedacht? Ja, die is nu geslaagd in zijn examen als commissaris. Ik denk da* gij /em veel plezier mee kunt doen. Het is een stimulans, een carrière. Wat denkt u, directeur? Oké, bedankt, en succes in Parijs.	Heb je misschien al eens aan Van Deun gedacht? Hij geeft z'n examens gehaald. Ik denk dat je hem daar veel plezier meer doet. Het is een stimulans. Carrière. Wat denk je? Bedankt. En succes in Parijs.
Jean Sercu	U begaat een grote vergissing, commissaris, om mij vrij te laten.	U begaat een grote vergissing om mij vrij te laten.
Witse	Gij zou beter zeggen wie Thomas vermoord /eef.	Je kunt beter zeggen wie Thomas vermoord heeft.
Jean Sercu	Ik. En ik moet daarvoor boeten. Wat heeft u nog meer nodig?	Ik. En ik moet daarvoor boeten. Wat heeft u nog meer nodig?
Rudy Dams	We /ebben een /uiszoeking gedaan bij Nico en bij Lizzy en Ricus.	We hebben huiszoeking gedaan bij Nico en bij Lizzy en Ricus.
Romain Van Deun	Nergens geen leder jas te vinden.	Nergens een leren jas te vinden.
Witse	Zijn die vuilnisbakken onderzocht?	Zijn de vuilnisbakken onderzocht?
Romain Van Deun	Ja, tijdens 't buurtonderzoek.	Tijdens het buurtonderzoek.
Witse	Allemaal?	Allemaal?
Rudy Dams	De volgende staat een halve kilometer verderop.	De volgende staat een halve kilometer verderop.

Witse	Allemaal, heel kanaal.	Allemaal, langs het hele kanaal.
Rudy Dams	<u>Chef?</u> Mag ik vandaag wa* vroeger weg? Want k moet naar de bank, mijne aannemer wacht op zijn centen en ik /eb die mens beloofd om...	<u>Baas</u> , mag ik vandaag wat eerder weg? Ik moet naar de bank. M'n aannemer wacht op z'n geld en ik heb beloofd...
Witse	Dat moet u in uw vrije tijd.	In je vrije tijd.
Rudy Dams	De bank gaat nu dicht, hé.	De bank gaat nu dicht.
Romain Van Deun	Je bankiert toch met uwe laptop? Waarom betaalt gij uwe aannemer nie* bij u thuis?	Je bankiert toch met je laptop? Waarom betaalt je niet vanuit huis?
Rudy Dams	Hij wil deze keer cash.	Hij wil het cash.
Romain Van Deun	Da's in het zwart zeker.	Dan is het zeker zwart?
Rudy Dams	We hebben alle <u>vuilbakken</u> vanaf de steenweg tot hier gecontroleerd.	We hebben alle <u>vuilnisbakken</u> gecontroleerd.
Sam Deconinck	We /ebben langs onze kant ook niks gevonden.	Aan onze kant hebben we ook niks gevonden.
Romain Van Deun	Zo'n jas kunnen ze ook in het water gegooid /ebben. Hij kan afgedreven zijn. Die /ebben we gisteren gecontroleerd.	Ze kunnen 'm in het water hebben gegooid. Hij kan afgedreven zijn. Die hebben we gisteren gecontroleerd.
Witse	Van Deun? Dams?	Van Deun? Dams?
Rudy Dams	Die lag daar gisteren nie* in, hé? Da* ben ik honderd procent zeker van.	Die lag er gisteren niet in. Dat weet ik honderd procent zeker.
Witse	Bel naar 't <u>labo</u> . Wat is u beroep? Rechercheur?	Bel de <u>TR</u> . Wat is je beroep? Rechercheur?
Rudy Dams	Da* werk* nie* meer.	Hij werkt niet meer.
Witse	Batterij plat, zeker. We hebben allang die gsm-gegevens moeten /ebben.	Batterij zeker leeg. We hadden die gegevens allang moeten hebben,
Sam Deconinck	Die dader zal vergeten zijn die en jas samen met het lijk in 't kanaal te dumpen en /eef /em daarna in die <u>vuilbak</u> gesttut.	Die dader zal vergeten zijn die jas met het lijk in het kanaal te dumpen en gooide hem in de <u>vuilnisbak</u> .

Romain Van Deun	Ik /eb navraag gedaan bij de gemeente wanneer de <u>vuilbakken</u> worden geleegd. Da's de laatste keer gebeurd twee dagen geleden.	Ik heb gevraagd wanneer de <u>vuilnisbakken</u> worden geleegd. Dat is twee dagen geleden voor het laatst gebeurd.
Witse	Da's twee dagen na de moord.	Dat is twee dagen na de moord.
Romain Van Deun	Zie da* wel, de jas kon er nie* ingezeten /ebben gisteren.	Die jas zat er gisteren dus niet in.
Witse	Zeg, tot wanneer was de plaats delict afgezet?	Tot wanneer was de plaats delict afgezet?
Rudy Dams	Tot 23.00 uur.	Tot 23.00 uur.
Witse	Toen had ik Nico al opgepakt. Hij is nie* uit de cel geweest dus Nico kan die jas nie* in de vuilbak /ebben ingestoken.	Toen had ik Nico al opgepakt. Hij is niet uit de cel geweest, dus Nico kan die jas niet hebben ingedumpt.
Sam Deconinck	Nee, ma** hij kan het moord gepleegd /ebben en iemand anders kan daarna die jas in de vuilbak gestoken hebben.	Hij kan wel de moord hebben gepleegd. Een ander kan de jas hebben gedumpt.
Romain Van Deun	Ja, ma** wie en waarom?	Maar wie en waarom?
Witse	Dat is het werk van een rechercheur, hé? Van Deun, Dams, ja?	Dat is het werk van een rechercheur. Van Deun, Dams, ja?
Sam Deconinck	De laatste drie berichtjes op die <u>gsm</u> van Thomas die komen van...	De laatste drie berichten op z'n <u>telefoon</u> komen van...
Emmy Sercu-Teugels	Di's Emmy hier, waarom pak jij nie* op?	Met Emmy. Waarom neem je niet op?
Emmy Sercu-Teugels	Thomas, met Emmy. Xx. Nu direct, belt nu direct. Waar ben jij mee bezig Thomas? Nie* alleen op het werk maar ook manieren van een baas over te pakken? Xx. Dat zou wel eens slechter voor u kunnen aflopen dat u denkt.	Thomas, met Emmy. Ik wil dat je me nu meteen belt. Nu direct. Bel me nu direct. Waar ben je mee bezig? Niet alleen het werk, maar ook zijn manieren overnemen? Dat zou wel eens slechter kunnen aflopen dan je denkt.
Witse	Bedankt.	Bedankt.
Ricus Sercu	Voilà, een gelei van ananas, een mousse van kokos, een granité van	Zo, een gelei van ananas, een mousse van kokos een granité van

	wit rum, afgewerkt met een bolletje vanille-ijs en 'n slaatje van mango. Tast toe.	witte rum, afgewerkt met 'n bolletje vanille-ijs en 'n slaatje van mango. Tast toe.
Emmy Sercu-Teugels	Lekker.	Lekker.
Lizzy Reniers	Proficiat.	Gefeliciteerd.
Jean Sercu	Absoluut nie* slecht, maar nu zijdegij <u>chef</u> , Ricus.	Niet slecht. Maar nu ben je de <u>chef-kok</u> .
Ricus Sercu	Juist daarom, pa.	Juist daarom.
Jean Sercu	Ricus, nu kunt gij uwe tijd nie* verspillen aan experimenten. Gij moet koken wat op de menu staat.	Je kunt je tijd niet verspillen aan experimenten. Je moet koken wat er op het menu staat.
Ricus Sercu	Ma** pa, die experimenten da's wel de moderne keuken.	Maar dat is wel de moderne keuken.
Jean Sercu	Godverdomme Ricus, gij gaat koken wat er op de menu staat. Dat is wat de klant die hier is verwacht. Dat is nie* zo moeilijk, hé?	Je gaat koken wat er op het menu staat. Dat is wat de klanten verwachten. Dat is niet zo moeilijk, hé?
Emmy Sercu-Teugels	Komt Nico vrij?	Komt Nico vrij?
Witse	Wij moeten 'is praten.	Wij moeten eens praten.
Emmy Sercu-Teugels	Waar ben jij mee bezig Thomas? Nie* alleen op het werk maar ook manieren van een baas over te pakken? Xx. Dat zou wel eens slechter voor u kunnen aflopen dat u denkt.	Waar ben je mee bezig? Niet alleen het werk, maar ook zijn manieren overnemen? Dat zou wel eens slechter kunnen aflopen dan je denkt.
Witse	Was Thomas u beu? Hebt u de jas van Thomas in die en <u>vuilbak</u> gestoken?	Wat Thomas je zat? Heeft u de jas van Thomas in die <u>vuilnisbak</u> gegooid?
Emmy Sercu-Teugels	Welke <u>vuilbak</u> ?	Welke <u>vuilnisbak</u> ?
Witse	xx, ga dan ma** mee naar het bureau.	Goed, ga dan maar mee naar het bureau.
Emmy Sercu-Teugels	Nu? Dat meent gij niet.	Nu? Dat meent u niet.

Witse	Ja, Van Deun? Ja, oké, ik kom. Laat maar zitten, kom.	Ja, Van Deun? Oké, ik kom. Laat maar zitten. Kom.
Witse	Het <u>labo</u> /eef de jas van Thomas onderzocht. Voor DNA is nog wat te vroeg maar ze /ebben wel wa* gevonden.	De <u>TR</u> heeft de jas van Thomas onderzocht. Voor DNA is het nog wat te vroeg, maar ze hebben al wel wat gevonden.
Sam Deconinck	Pimpinella anisum, Foeniculum vulgare azorica, Artemisia. Zeg u dat iets?	Pimpinella anisum, Foeniculum vulgare azorica, Artemisia. Zegt je dat iets?
Nico Teugels	Nee, ik ken geen Latijn.	Nee, ik ken geen Latijn.
Witse	Zou ik u helpen? Absint.	Ik zal je helpen. Absint
Sam Deconinck	We /ebben een fles gevonden in uwe lokker en bij u thuis een <u>ganse</u> voorraad.	Er stond een fles in je kluisje. En bij je thuis een <u>hele</u> voorraad.
Nico Teugels	Ja, en?	Ja? En?
Sam Deconinck	Ja, da* bewijst da* gij de jas van Thomas /ebt aangeraakt.	Dat bewijst dat jij de jas van Thomas hebt aangeraakt.
Nico Teugels	Dat is onmogelijk. Ik kan die jas van Thomas nie* /ebben aangeraakt.	Dat is onmogelijk. Dat kan ik niet hebben gedaan.
Sam Deconinck	Je liegt, Nico.	Je liegt, Nico.
Witse	Kom.	Kom.
Nico Teugels	Wa*? Ma** wa* zeg? Hey! Ik ben misschien wel een <u>alcoholieker</u> maar ik ben gene moordenaar. Ja?	Wat? Hé, zeg. Ik ben misschien een <u>alcoholist</u> , maar geen moordenaar.
Witse	Zitten.	Zitten.
Witse	Sorry da* kik een beetje laat ben. Veel werk.	Sorry dat ik een beetje laat ben. Veel werk.
Annemie Nachtegaele	Witse dat is Louis Vincke. Die collega die hier de lezing heeft gegeven.	Witse dat is Louis Vincke, de collega die de lezing heeft gegeven.
Witse	A ja, gij zijt die professor die beweert dat da* de schuld van politie is da* de jeugd delinquentjes later in de misdaad terechtkomen.	U bent die professor die beweert dat het de schuld is van de politie dat jeugdige delinquenten later in de misdaad terechtkomen.
Louis Vincke	Ik ben blij da* we het erover eens zijn.	Ik ben blij dat we het erover eens zijn.
Witse	Als ik u een goede raad mag geven,	U moet eens een paar weken met

	dan moet u eens een paar weken met ons meelopen, de praktijk, jonge, da* is /eel interessant.	ons meelopen. De praktijk is heel interessant.
Louis Vincke	Ik /eb da* gedaan. Drie maanden. Als een voorbereiding op mijn lezing. Ik moet ervandoor.	Dat heb ik drie maanden gedaan. Als voorbereiding op m'n lezing. Ik moet ervandoor.
Annemie Nachtegalee	Dag, Louis.	Dag, Louis.
Louis Vincke	Als ik u een raad mag geven commissaris, Annemie is een vrouw da* gij nie* laat staan wachten.	Als ik u een raad mag geven, Annemie is een vrouw die u niet laat staan wachten.
Witse	Da's geestig zeg. Ik ben blij da* ik u lezing gemist /eb. A zeg, Annemie, ik zal vanavond voor u koken. Om het goed te maken.	Geestig, zeg. Ik ben blij dat ik de lezing gemist heb. Annemie, ik zal vanavond voor je koken. Om het goed te maken.
Annemie Nachtegalee	Da* zal het worden andere keer, zeker. Ik /eb nog werk.	Dan moet dat een andere keer. Ik moet nog werken.
Peter Wijtinckx	Commissaris. We zijn juist het dossier van Nico aan het doornemen.	Commissaris, we zijn net het dossier van Nico aan het doornemen.
Witse	Ja. Laat maar zitten. Als we Nico vasthouden dan maken we ons hopeloos belachelijk. Eén: de /oeveelheid absint gevonden op die jas is ongewoon groot.	Laat maar zitten. Als we Nico vasthouden, maken we ons hopeloos belachelijk. Eén: de hoeveelheid absint die is gevonden op de jas is abnormaal groot.
Rudy Dams	Misschien /eeft hij da* gewoon gemorst.	Misschien heeft hij gemorst.
Witse	Twee: de sporen zijn gevonden aan de binnenzijde van de achterzijde van de jas. Da's wel vreemd, hé? Dams?	Twee: De sporen zijn gevonden aan de binnenzijde van de achterzijde van de jas. Dat is wel vreemd, hé?
Peter Wijtinckx	Daar zal wel een verklaring voor zijn zeker?	Daar zal wel een verklaring voor zijn.
Witse	Drie: Nico kan die jas nie* weggegooid /ebben. Want op da* moment zat hij /ier in de bak. We	Drie: Nico kan die jas niet weggegooid hebben. Op dat moment zat hij hier in de bak. We

	zoeken dus waarschijnlijk iemand die Nico daar /eefte willen bijlappen.	zoeken dus waarschijnlijk iemand die Nico erin heeft willen luizen.
Lizzy Reniers	Alsjeblieft. Het is de gebakken wilde zalm op een chutney van mango en papaja. Smakelijk.	Alstublieft. Het is de gebakken wilde zalm op een chutney van mango en papaja. Smakelijk eten.
Witse	Mevrouw Reniers. Mevrouw Reniers, waar was u om het te doen? Om het deel van Ricus'se erfenis?	Mevrouw Reniers. Mevrouw Reniers, waar was het u om te doen? Om het deel van de erfenis van Ricus?
Lizzy Reniers	Waar /ebdegij over?	Waar heeft u het over?
Witse	Of gewoon een kick om samen het restaurant te runnen? Gij de zaal, hij de keuken, zoals Emmy en Jean?	Of gewoon om de kick om samen het restaurant te runnen? Jij de zaal, hij de keuken, zoals Emmy en Jean?
Lizzy Reniers	Wa* insinueert gij?	Wat insinueert u?
Witse	Gij zijt medeplichtig. Medeplichtig aan de moord op Thomas.	Je bent medeplichtig. Medeplichtig aan de moord op Thomas.
Lizzy Reniers	Kunt gij da* bewijzen?	Kunt u dat bewijzen?
Witse	We zijn toevallig bezig met een DNA-onderzoek van die jas van het slachtoffer. En als ik daar ook maar één haareke.	We zijn toevallig bezig met een DNA-onderzoek op de jas van het slachtoffer. Als ik daar ook maar één haartje...
Lizzy Reniers	Kunt gij da* hier en nu bewijzen? Da* dacht ik al. Commissaris, ik zou nu graag m'n werk willen doen.	Kunt u dat hier en nu bewijzen? Dat dacht ik al. Commissaris, dan ga ik nu weer graag aan het werk.
Lizzy Reniers	Ricus, Ricus kom, we gaan <u>efkes</u> naar...	Ricus, kom. We gaan <u>even</u> ...
Ricus Sercu	Meneer vindt de lamskroon nie* saignant? Meneer is een <u>chef</u> of zo? Meneer weet echt alles van het vak. Is da* saignant genoeg? Is da* saignant genoeg of wa*? In meneer nu content?	Meneer vindt de lamskroon niet saignant? Meneer is zeker <u>chef-kok</u> . Meneer weet echt alles van het vak. Is dat saignant genoeg? Is dat saignant genoeg? Is meneer nu tevreden?
Jean Sercu	Ricus, het is genoeg geweest. Het is genoeg geweest.	Het is genoeg geweest. Het is genoeg geweest.
Ricus Sercu	Pa. Ik wilde, ik wil nie* meer pa. Ik	Pa, ik wilde... ik wil het niet meer,

	wil echt nie* meer.	pa. Ik wil het niet meer.
Jean Sercu	Het hoeft nie* meer.	Het hoeft niet meer.
Witse	Wordt het gene tijd da* gij de waarheid zegt? Gij /ebt Ricus willen beschermen door jezelf aan te geven. Godverdomme Jean, wat is er gebeurd?	Wordt er geen tijd dat je de waarheid vertelt? Je hebt Ricus willen beschermen door jezelf aan te geven. Verdomme, Jean. Wat is er gebeurd?
Jean Sercu	Toen ik Thomas... Toen ik Thomas tot <u>chef</u> had gemaakt, is hij drie dagen nie* komen werken. Ricus liep heel nerveus /een en weer. Omdat hij die opvolger nie* was. Dacht ik.	Toen ik Thomas... Toen ik Thomas tot <u>chef-kok</u> had benoemd is hij drie dagen niet komen opdagen. Ricus liep heel nerveus heen en weer. Omdat hij de opvolger niet was. Dacht ik.
Witse	En wanneer /eef Ricus dan bekend da* hij Thomas vermoord heeft en hoe?	Wanneer heeft Ricus bekend dat hij Thomas heeft vermoord en hoe?
Jean Sercu	Ricus is nie* sterk. Dat is hij nooit geweest. Toen ik /em erover aansprak... Ik /eb het /em maar ééne keer moeten vragen.	Ricus is niet sterk. Dat is hij nooit geweest. Toen ik hem erop aansprak ... Ik heb het maar één keer hoeven vragen.
Ricus Sercu	Die Thomas die vertrok altij* als laatste die slot altijd af. Ik /eb /em opgewacht en ik /eb /em gewurgd. Ik /eb Lizzy gebeld, ik was /elemaal in paniek. We /ebben het lijk vervoerd en in het kanaal gesmeten. Da's het beste wa* we konden doen.	Thomas vertrok altijd als laatste en sloot altijd af. Ik heb hem opgewacht en ik heb hem gewurgd. Ik heb Lizzy gebeld. Ik was helemaal in paniek. We hebben het lijk vervoerd en in het kanaal gegooid. Dat is het beste wat we konden doen.
Witse	Ma** gij waarden één ding vergeten. Die en jas.	Maar je was één ding vergeten. Die jas.
Ricus Sercu	Ja, die waren we vergeten, ja. Lizzy /eef er absint op gegoten en /em in de <u>vuilbak</u> gegooid.	Ja, die waren we vergeten, ja. Lizzy heeft er absint op gegoten en in de <u>vuilnisbak</u> gegooid.
Witse	Lizzy.	Lizzy.
Sam Deconinck	Hebdegij eigenlijk ooit zelf <u>chef</u> willen worden?	Heb je eigenlijk ooit zelf <u>chef-kok</u> willen worden?

Ricus Sercu	Nee. Zo'n ster halen interesseert mij echt nie*. Ik wilde experimenteren, nieuwe dingen doen.	Nee. Zo'n ster halen interesseert mij echt niet. Ik wilde experimenteren, nieuwe dingen doen.
Sam Deconinck	Maar Lizzy pushte je om <u>chef</u> te worden.	Maar Lizzy pushte je om <u>chef-kok</u> te worden.
Ricus Sercu	Ja, voor haar was da* alles. Ach ja, wa* maakt het uit? Het is toch allemaal naar de klote.	Ja, voor haar was dat alles. Ach, ja. Wat maakt het uit? Het is toch allemaal naar de klote.
Witse	Het is een beetje gemakkelijk hé, jongen. Het is toch allemaal naar de klote. Uw vader die /eeft godverdomme alles gedaan om u te helpen. Hij heeft Thomas tot z'ne opvolger benoemd om u te helpen. Want gij, gij wilt gene <u>chef</u> worden. Een ster da* interesseert me nie*. Alleen zo een beetje experimenteren. Hij /eeft godverdomme de schuld van die moord op zich genomen. Waarom? Om u te helpen. Daar zal ik toch maar een beetje over nadenken, hé?	Dat is toch een beetje gemakkelijk, hé? Het is toch allemaal naar de klote. Je vader heeft alles gedaan om je te helpen. Hij heeft Thomas tot z'n opvolger benoemd om jou te helpen. Want jij, jij wilt geen <u>chef-kok</u> worden. Een ster interesseert je niet. Alleen een beetje experimenteren. Hij heeft de schuld van die moord op zich genomen. Waarom? Om jou te helpen. Daar zou ik toch maar een beetje over nadenken.
Jean Sercu	Ga nu maar, ga.	Ga nu maar, ga.
Jean Sercu	Deze pan moet gloeiend /eet zijn. Waarom, waarom /ebdegij me eigenlijk nie* geloven?	De pan moet gloeiend heet zijn. Waarom... Waarom geloofde je me eigenlijk niet?
Witse	Geloven da*is iets voor de pastoors. Ik steek onschuldigen nie* graag in de gevangenis.	Geloven is iets voor pastoors. Ik sluit onschuldigen niet graag op.
Jean Sercu	Onschuldig? Ik /eb van m'ne zoon een moordenaar gemaakt. Da* /eb ik gedaan.	Onschuldig? Ik heb van m'n zoon een moordenaar gemaakt. Dat heb ik gedaan.
Witse	Moet u daarom iedereen uit u leven weggagen? Uw vrouw, uw stiefzoon.	Wil je daarom iedereen uit je leven weggagen? Je vrouw, je stiefzoon.
Jean Sercu	Als niemand me straf dan doe ik het zelf. Omdraaien. Wacht.	Als niemand me straft, dan doe ik het zelf. Omdraaien. Wacht.

BIJLAGE 2: GRAFIEKEN EN TABELLEN

Grafiek 1: De stamboom van de Germaanse talen volgens Cor van Bree.....	10
Grafiek 2: Afbeelding van de Standaardtaal als een eenheid in Nederland en België...19	
Grafiek 3: Het schema van Geeraerts.....	30
Grafiek 4: Klinkerdriehoek van het Poldernederlands.....	32
Grafiek 5: De deletie van h aan het begin van een woord	53
Grafiek 6: De deletie van functiewoorden niet, dat, wat en met	54
Grafiek 7: Frequentie van de stopwoorden.....	64
Tabel 1: Verschillende terminologie in België.....	23
Tabel 2: Synoniemen.....	24
Tabel 3: Dialectisme.....	25
Tabel 4: Purismen.....	25
Tabel 5: Gallicismen.....	26
Tabel 6: Verlenging van de klanken in het Poldernederlands.....	32
Tabel 7: Lijst van alle personages.....	50
Tabel 8: Legenda bij de transcriptie.....	51
Tabel 9: de h-deletie.....	52

Bibliografie

- ABSILIS, K. e.a., *De manke usurpator. Over Verkavelingsvlaams*. Gent: Academia Press, 2012.
- BAKER, A e.a., *Taal en taalwetenschap*. Wiley-Blackwell, 2013.
- DAMANKOŠ, M. *Svetové dejiny I*. Bratislava, Prešov: Eurolitera, 2008.
- DONALDSON, Bruce, *Dutch. A linguistic history of Holland and Belgium*. Leiden: Martinus Nijhoff, 1983.
- NEDERLANDSE TAALUNIE. *Het Groene boekje. Woordenlijst Nederlandse Taal*. Tiel: Lannoo Uitgeverij & Den Haag: Sdu Uitgevers, 2005.
- ROMBOUTS, H. *Vloeiend Vlaams. Zuidnederlands voor beginners en gevorderden*. Bloemendaal: Aramith, 1990. 2^e druk.
- VAN DEN TOORN, M.C., W. Pijnenburg, J.A. van Leuvensteijn en J.M. van der Horst (red.), *Geschiedenis van de Nederlandse taal*. Amsterdam: Amsterdam University Press, 1997
- VAN DER HORST, J.; VAN DER HORST, K. *Geschiedenis van het Nederlands in de twintigste eeuw*. 1.druk. Den Haag: Sdu Uitgeverij & Antwerpen: Standaard Uitgeverij, 1999.
- VAN DER SIJS, N. *Taal als mensenwerk. Het ontstaan van het ABN*. Den Haag: Sdu Uitgevers, 2004.
- VAN ISTENDAEL, G. *Het Belgisch labyrint*. Olympus, 2015. 20te druk
- WILLEMYS, R. DANIËLS, W. (RED). *Het verhaal van het Vlaams: De geschiedenis van het Nederlands in de Zuidelijke Nederlanden*. Antwerpen: Standaard Uitgeverij, 2003.

Internetbronnen

Belgisch Nederlands [online]. [cit. 2016-06-27] Beschikbaar op: <<http://neon.niederlandistik.fu-berlin.de/nl/nedling/langvar/belgischnederlands/>>

Betekenis ' gsm ' [online]. [cit. 2016-07-25] Beschikbaar op: <<http://vandale.nl/opzoeken?pattern=gsm&lang=nn#.V5u7II9OLIV>>

Betekenis ' labo ' [online]. [cit. 2016-07-25] Beschikbaar op: <<http://vandale.nl/opzoeken?pattern=labo&lang=nn#.V5u5WI9OLIV>>

Betekenis ' onderzoeksrechter ' [online]. [cit. 2016-07-25] Beschikbaar op: <<http://vandale.nl/opzoeken?pattern=onderzoeksrechter&lang=nn#.V5u5bo9OLIV>>

Betekenis ' rechtercommissaris ' [online]. [cit. 2016-07-25] Beschikbaar op: <<http://vandale.nl/opzoeken?pattern=rechtercommissaris&lang=nn#.V5u5fo9OLIW>>

Betekenis ' strafblad ' [online]. [cit. 2016-07-25] Beschikbaar op: <<http://vandale.nl/opzoeken?pattern=strafblad&lang=nn#.V5u5X49OLIV>>

Betekenis ' vluchtmisdrijf ' [online]. [cit. 2016-06-21] Beschikbaar op: <<http://vandale.nl/opzoeken?pattern=vluchtmisdrijf&lang=nn#.V2vIYP197IU>>

Bourgeois wil geen ondertitels meer voor Nederlandse programma's [online]. [cit. 2016-07-17] Beschikbaar op: <http://www.standaard.be/cnt/dmf09062008_105>

Column: Onze kritiek op Zuidnederlands taalbeleid bij VRT ten dele gehoord. N.a.v.de uitspraak van "dossier" [online]. [cit. 2016-07-18] Beschikbaar op: <<https://belned.wordpress.com/2012/01/18/column-onze-kritiek-op-zuidnederlands-taalbeleid-bij-vrt-ten-dele-gehoord-n-a-v-de-uitspraak-van-dossier/>>

Correct Nederlands en woordenboeken [online]. [cit. 2016-07-31] Beschikbaar op: <<http://www.vrt.be/taal/correct-nederlands-en-woordenboeken>>

DEBRABANDERE, P. *Verschillen tussen het Nederlandse en het Belgische Nederlands* [online]. Beschikbaar op: <<https://itidn.files.wordpress.com/2010/07/lezing-antwerpen-lessius-12-06-2005.pdf>>

DONALDSON, B. *Dutch. A linguistic history of Holland and Belgium*. [online]. Beschikbaar op: <http://dbnl.org/tekst/dona001dutc02_01/dona001dutc02_01.pdf>

Feiten en cijfers. [online]. [cit. 2016-06-19] Beschikbaar op: <<http://neon.niederlandistik.fu-berlin.de/nl/nedling/facts>>

Feiten en cijfers. Wat iedereen zou moeten weten over Nederlands [online]. [cit. 2016-06-29] Beschikbaar op: <<http://taalunieversum.org/inhoud/feiten-en-cijfers#feitencijfers>>

GEERAERTS, D. *Een zondagspak? Het Nederlands in Vlaanderen: gedrag, beleid, attitudes* [online]. Beschikbaar op: <http://www.dbnl.org/tekst/_ons003200101_01/_ons003200101_01_0089.php>

Het gebruik van u, gij, ge, jij en je (en tutoyeren) in Vlaanderen: nog een hoofdstuk over het Belgisch Nederlands [online]. [cit. 2016-06-25] Beschikbaar op: <<https://belned.wordpress.com/2011/07/07/het-gebruik-van-u-gij-ge-jij-en-je-en-tutoyeren-in-vlaanderen-nog-een-hoofdstuk-over-het-belgisch-nederlands/>>

Het Nederlands in België [online]. [cit. 2016-06-18] Beschikbaar op: <http://neon.niederlandistik.fu-berlin.de/nl/nedling/taalgeschiedenis/nederlands_in_vlaanderen/>

Lijst van afleveringen van Witse [online]. [cit. 2016-07-21] Beschikbaar op: <https://nl.wikipedia.org/wiki/Lijst_van_afleveringen_van_Witse#Seizoen_6_.282009.29>

Nederlands in het Nederlands ondertitelen [online]. [cit. 2016-07-18] Beschikbaar op: <<http://www.vrt.be/taal/nederlands-in-het-nederlands-ondertitelen>>

Nederlandstalige tv-programma's ondertitelen? Soms kan je niet anders! [online]. [cit. 2016-07-18] Beschikbaar op: <<http://taalschrift.org/discussie/001830.html>>

Ondertiteling van Vlaamse programma's blijft [online]. [cit. 2016-07-18] Beschikbaar op: <<http://www.trouw.nl/tr/nl/4324/Nieuws/article/detail/1636155/2008/06/11/Ondertiteling-van-Vlaamse-programma-s-blijft.dhtml>>

Reden voor ondertiteling [online]. [cit. 2016-07-18] Beschikbaar op: <<http://help.npo.nl/vragen/35>>

Red het Zuid Nederlands [online]. [cit. 2016-07-18] Beschikbaar op: <<http://www.knack.be/nieuws/red-het-zuid-nederlands-bea-hanssen/article-opinion-19891.html>>

Ruud Hendrickx, hoofdredacteur van Dale en VRT taaladviseur, over “ge zijt” (n.a.v. de campagne van de Lijn “Ge zijt nen engel”) [online]. [cit. 2016-06-25] Beschikbaar op: <<https://belned.wordpress.com/2011/01/22/ruud-hendrickx-hoofdredacteur-van-dale-en-vrt-taaladviseur-over-gij-zijt/>>

Standaardtaal in België [online]. [cit. 2016-06-15] Beschikbaar op: <<http://taaladvies.net/taal/advies/popup.php?id=114>>

STROOP, J. Poldernederlands. Waardoor het ABN verdwijnt [online]. Beschikbaar op: <http://www.dbnl.org/tekst/stro008pold01_01/>

Taalbeleid in media [online]. [cit. 2016-07-17] Beschikbaar op: <<http://www.vrt.be/taal/taalbeleid-in-de-media>>

Taalcharter [online]. [cit. 2016-07-17] Beschikbaar op: <<http://www.vrt.be/taal/taalcharter>>

Taalverandering in de 19^e en 20^e eeuw [online]. [cit. 2016-06-22] Beschikbaar op: <http://neon.niederlandistik.fu-berlin.de/nl/nedling/taalgeschiedenis/taalverandering_in_de_19e_en_20e_eeuw/#uitspraak>

Tussentaal [online]. [cit. 2016-07-16] Beschikbaar op: <<https://nl.wikipedia.org/wiki/Tussentaal>>

Tussentaal – kenmerken [online]. [cit. 2016-07-11] Beschikbaar op: <<http://www.taaltelefoon.be/tussentaal-kenmerken>>

Uittreksel uit strafregister [online]. [cit. 2016-07-25] Beschikbaar op: <http://justitie.belgium.be/nl/themas_en_dossiers/straffen_en_boetes/strafregister/uittreksel_uit_strafregister>

VAN BREE, C. *Historische taalkunde* [online]. Beschikbaar op:
<http://www.dbnl.org/tekst/bree001hist01_01/bree001hist01_01_0008.php >

VAN DER HORST, J.M., (e.d). *Geschiedenis van de Nederlandse taal* [online].
Beschikbaar op: <http://www.dbnl.org/tekst/toor004gesc01_01/toor004gesc01_01_0006.php>

Wat is Standaardtaal? (algemeen) [online]. [cit. 2016-06-20] Beschikbaar op:
<<http://taaladvies.net/taal/advies/tekst/85>>

Andere bronnen:

AntConc: ter beschikking op <<http://www.laurenceanthony.net/software.html>>

Van Dale Online Hedendaags Nederlands ter beschikking op:
<<http://webwinkel.vandale.nl/van-dale-online-hedendaags-nederlands.html> >

Vertaalbureau: <http://www.ondertiteling.nl/>

Witse: De Film, dvd-box. Lumière: 2014

Witse - Seizoen 6 - Afl. 06 - Chef Beschikbaar op:
<<https://www.youtube.com/watch?v=dgNTrYRki-E>>

Resumé

Tato diplomová práce se zabývá nizozemštinou. Na začátku zkoumá kořeny nizozemského jazyka a jeho pozdější vývoj, a to s ohledem na jazyk nejen na území dnešního Nizozemska, ale i Belgie. Práce se snaží odpovědět na to, proč se dnešní nizozemština v Belgii liší od jazyka v Nizozemsku. Důraz je kladen především na historický vývoj obou zemí a s ním související dopady na jazyk. Práce rovněž popisuje vybrané znaky v rámci spisovného jazyka, kterými se belgická nizozemština odlišuje. V této diplomové práci jsou také zmíněny nové vývojové tendence neformální nizozemštiny obou zemí, které postupem času získávají na popularitě a rovněž jejich možné budoucí dopady na spisovnou nizozemštinu. Práce pojednává o belgické a nizozemské veřejnoprávní televizi a její tendenci titulkovat vzájemné programy i přesto, že jsou vysílány v nizozemštině.

Praktická část zkoumá rozdíly mezi variantami nizozemštiny. Výzkum je proveden prostřednictvím jedné části vlámského kriminálního seriálu, který byl v Nizozemsku odvysílán s titulky. Mluvené slovo a titulky jsou přepsány do tabulky. Poslední kapitola práce je věnována konkrétním rozdílům.

Summary

This work deals with Dutch. At the beginning of exploring the roots of the Dutch language and its later development, with regard to the language of today not only in the Netherlands but also in Belgium. This work is trying to answer why the Dutch in Belgium is different from the language in the Netherlands. Particular emphasis is placed on the historical development of both countries and the related effects on language. The work also describes the selected characters within literary language, which the Belgian Dutch differs. The paper also mentioned new trends informal Dutch both countries, which, over time, gaining popularity as well as their possible effects on the Dutch literary future. Furthermore, the work deals with the Belgian and Dutch public television and its tendency subtitles mutual programs, even if they are broadcast in Dutch.

The practical part is research of differences between variants of Dutch. Research is carried out through one of the Flemish crime series that was broadcast in the Netherlands and with subtitles. Spoken language, as well as subtitles are being rewritten to the table and the last chapter is devoted to individual differences.

Anotace

Jméno autora: Jana Pajerská

Název fakulty a katedry: Filozofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci,
katedra nederlandistiky

Název diplomové práce: De verschillen tussen twee "talen" die samen één taal vormen.
Het Belgisch-Nederlands en Nederlands-Nederlands.

Anglický název diplomové práce: Differences between two variants of one language.
Dutch in Belgium and in the Netherlands.

Český název diplomové práce: Rozdíly mezi dvěma variantami jednoho jazyka.
Belgická a nizozemská nizozemština.

Vedoucí diplomové práce: Prof. dr. Wilken Engelbrecht, cand. litt

Počet znaků (bez mezer): 150 582

Počet stran: 105

Počet příloh: 2

Počet použitých titulu: a, literární zdroje: 11
b, internetové zdroje: 40

Klíčová slova: taal, Vlaams, Nederlands, Standaardtaal, Poldernederlands,
Verkavelingsvlaams, verschillen, ondertitelingen, taalvariëteit

Krátká charakteristika: Cílem této diplomové práce je analyzovat rozdíly mezi vlámskou a nizozemskou variantou jazyka, popsat zásadní mezníky a důležité události, které mají za následek rozdílný vývoj původního jazyka v obou zemích. Práce rovněž pojednává o nové tendenci vývoje vlámské varianty jazyka a také se na základě příkladu zabývá konkrétními rozdíly v oblasti fonologické, lexikální a morfologické. Praktická část práce obsahuje porovnání nizozemštiny a vlámsčiny ve zvoleném seriálu. Konkrétně porovnává mluvený jazyk seriálu s jeho titulky.